

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่าย
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Phrae Provincial's Transmute Wood Product: Community Enterprises:
Knowledge and Net work's Management for Sustainable Development

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

วิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Phrae Provincial's Community Enterprises: Knowledge and Net work's
Management for Sustainable Development

โดย

ดร.ดำเนิน หมายดี

ดร.สายัณห์ อินนันใจ

นายศานิวีร์ สุวรรณสวัสดิ์

นายพงศ์พิชิต อะทะเสน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760021

รายงานการวิจัย

รายงานการวิจัยย่อยที่ ๑ เรื่อง

วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่าย
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Phrae Provincial's Transmute Wood Product: Community Enterprises:
Knowledge and Net work's Management for Sustainable Development

ภายใต้แผนงานวิจัย เรื่อง

วิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

Phrae Provincial's Community Enterprises: Knowledge and Net work's
Management for Sustainable Development

โดย

ดร.ดำเนิน หมายดี

ดร.สายัณห์ อินนันใจ

นายศานิวีร์ สุวรรณสวัสดิ์

นายพงศ์พิชิต อะทะเสน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

พ.ศ. ๒๕๖๐

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

MCU RS 610760021

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

Sub - Research Report 1

Phrae Provincial's Transmute Wood Product: Community Enterprises:
Knowledge and Net work's Management for Sustainable Development

Under the research plan

Phrae Provincial's Community Enterprises: Knowledge and Net work's
Management for Sustainable Development

By

Dr.Dumnern Maidee

Dr.Sayan Innunjai

Mr. Saniwat Suwansawat

Mr. Pongpichit Atasaen

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

B.E.2560

Research Project Funded by Mahachulalongkornrajavidyalaya University

MCU RS 610760021

(Copyright Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย:	วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ผู้วิจัย:	ดร.ดำเนิน หมายดี, ดร.สายัณห์ อินันใจ, นายศานติวัชร สุวรรณสวัสดิ์, นายพงศ์พิชิต อะทะเสนา
ส่วนงาน:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
ปีงบประมาณ:	๒๕๖๐
ทุนอุดหนุนการวิจัย:	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาบริบทสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๒) เพื่อศึกษาองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓) เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๔) เพื่อเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) คือ การวิจัยคุณภาพและวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแพร่ ตามที่ได้สำรวจข้อมูลด้านพื้นที่พบว่า จังหวัดแพร่มีประชาชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ อำเภอสูงเม่น และประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ได้ประกอบกิจการแปรรูปไม้และทำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้แปรรูป เช่น การทำกระปุกออสลิน การทำโต๊ะ เก้าอี้ฮ้องเต้ บานประตู บานหน้าต่าง เป็นต้น ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย ๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) วิสาหกิจชุมชนมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๕) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ๖) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๗) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

วิสาหกิจชุมชนเป็นการร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและองค์กรของรัฐ คือ สำนักงานเกษตรจังหวัดที่มีหน้าที่ในการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนแก่บุคคลที่มีความต้องการจะประกอบกิจการแบบวิสาหกิจชุมชน และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมีหน้าที่ในการจดทะเบียนโรงงาน

อุตสาหกรรมครัวเรือนการทำงานแบบภาคีเครือข่ายต้องสนับสนุนการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมครัวเรือนให้กับประชาชนที่มีความต้องการ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนในการทำผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป และสร้างเครือข่ายประสานงานด้านการตลาดการส่งออกสินค้าให้มากขึ้น และสนับสนุนงบประมาณในการผลิตแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ผู้ประกอบการได้ตั้งตัวและพึ่งตัวเองได้ และคิดค้นผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่นิยมแก่การนำมาใช้ จัดอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตสินค้าในรูปแบบใหม่ๆ กำหนดบทบาทและข้อตกลงร่วมกันกับภาคีอื่นๆ ในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

Research Title: Phrae Provincial's Transmute Wood Product: Community Enterprises: Knowledge and Net work's Management for Sustainable Development

Researchers: Dr. Dumnern Maidee, Dr.Sayan Innunjai, Mr. Saniwat Suwansawat, Mr. Pongpichit Atasaen,

Department: Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus

Fiscal year: 2560

Research Scholarship Sponsor: Mahachulalongkornrajavidyalaya University

ABSTRACT

The purposes of this research are 1) to study current context and problems of activities of transmute wood product 2) to study the knowledge and net work's management of transmute wood product for sustainable development 3) to study the relationship system and achievements net work's management of transmute wood product for sustainable development 4) to present the knowledge and net work's management of Phrae Provincial's transmute wood product for sustainable development. The mixed method was used in this research by interviewing and using questionnaires.

The results found that: Phrae Provincial's transmute wood product community enterprises were found the arrear aspects that people in Song men District Phrae Province are working in transmute wood product biggest in Phrae Province. They are transmuting and producing wood products as piggy bank, table, chair, door, window etc. The levels of net work's management of Phrae Provincial's transmute wood product for sustainable development in total aspect found that the people's opinions are high levels, when consider by aspects found that 1) common perception 2) Common Vision 3) Mutual Interests/Benefits 4) All Stakeholders Participation 5) Complementary Relationship 6) Interdependence 7) Interaction are high levels.

The co operations of community enterprises between entrepreneurs and state organization were found that the Provincial Agriculture Office are doing the registration for community enterprises to people who need to be entrepreneurs of

community enterprises, Provincial Office of Industry are doing the registration for household industry as co operation network in producing wood production, marketing to sell production, supporting budget to run community enterprise, and inventing by design training the new production, the assign role and mutual agreement in developing the network of community enterprise for sustainable development.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัย เรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับคำแนะนำตรวจสอบแก้ไขแบบสอบถาม คือ นางอุทัยวรรณ มินสุวรรณ หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน, ผศ.สาธิต แก่นมณี ผู้เชี่ยวชาญ, นางรุจิภาญจน์ ทันใจ วัฒนธรรมจังหวัดแพร่ที่ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามครั้งนี้

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้ให้การสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญและผู้ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ตอบแบบสอบถามในการเก็บข้อมูลการวิจัยในครั้งนี้ และผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้ รวมถึงสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่สนับสนุนงบประมาณการวิจัยครั้งนี้

ดร.ดำเนิน หมายดี, ดร.สายัณห์ อินันใจ, นายศานติวัชร สุวรรณสวัสดิ์,

นายพงศ์พิชิต อะทะเสน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๓๐ กันยายน ๒๕๖๐

สารบัญ

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญถรราราง.....	ฉ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่ ๑ บทนำ.....	๑
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย	๔
๑.๓ ปัญหาการวิจัย	๔
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๔
๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	๖
๑.๖ ประโยชน์ที่จะได้จากงานวิจัย	๘
บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๙
๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	๑๐
๒.๑.๑ ความหมายของการบริหารจัดการ.....	๑๐
๒.๑.๒ ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารจัดการ.....	๑๓
๒.๑.๓ กระบวนการบริหารจัดการ.....	๑๔
๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน.....	๑๖
๒.๒.๑ ความหมายของวิสาหกิจชุมชน.....	๑๖
๒.๒.๒ ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน.....	๑๘
๒.๒.๓ ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน.....	๒๑
๒.๒.๔ ประเภทของวิสาหกิจชุมชน.....	๒๒
๒.๒.๕ รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน.....	๒๓
๒.๒.๖ ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน.....	๒๔
๒.๒.๗ ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน.....	๒๔
๒.๒.๘ รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามเครือข่ายของกิจการ.....	๒๕
๒.๒.๙ การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน.....	๒๕
๒.๒.๑๐ ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน.....	๒๕
๒.๓ แนวคิดการสร้างกลุ่มและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน.....	๒๖
๒.๓.๑ ความหมายของเครือข่าย.....	๒๖
๒.๓.๒ ลักษณะเครือข่าย.....	๒๗

สารบัญ (ต่อ)

๒.๓.๓ องค์ประกอบสำคัญของการก่อเกิดเครือข่าย.....	๒๘
๒.๓.๔ กระบวนการสร้างเครือข่าย	๓๑
๒.๓.๕ รูปแบบของเครือข่าย.....	๓๒
๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	๓๔
๒.๔.๑ ความหมายการมีส่วนร่วม.....	๓๔
๒.๔.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วม.....	๓๕
๒.๔.๓ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม.....	๓๖
๒.๔.๔ รูปแบบของการมีส่วนร่วม.....	๓๗
๒.๔.๕ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม.....	๓๗
๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	๓๘
๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ	๓๘
๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย.....	๔๒
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย.....	๔๔
๓.๑ รูปแบบการวิจัย	๔๔
๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๔๔
๓.๓ เครื่องมือการวิจัย	๔๖
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	๔๘
๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย	๔๙
๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	๕๐
บทที่ ๔ ผลการวิจัย	๕๒
๔.๑ บริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป.....	๕๒
๔.๒ ผลการวิเคราะห์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	๖๖
๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อ วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	๗๖
๔.๔ นำเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่	๙๒
บทที่ ๕ สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	๙๖
๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๙๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....	๑๐๑
๕.๓ ข้อเสนอแนะ	๑๐๖
บรรณานุกรม.....	๑๐๗

สารบัญ (ต่อ)

ภาคผนวก.....	๑๑๒
ภาคผนวก ก บทควมวิจัย.....	๑๑๓
ภาคผนวก ข กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์.....	๑๒๘
ภาคผนวก ค ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรม ที่ได้ดำเนินการมาและผลที่ได้รับของโครงการ.....	๑๒๙
ภาคผนวก ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	๑๓๓
ภาคผนวก จ ประมวลภาพถ่ายในการเก็บข้อมูลการวิจัย.....	๑๔๑
ภาคผนวก ฉ แบบสรุปรูปโครงการวิจัย.....	๑๔๕
ภาคผนวก ช ประวัติคณะผู้วิจัย.....	๑๔๘

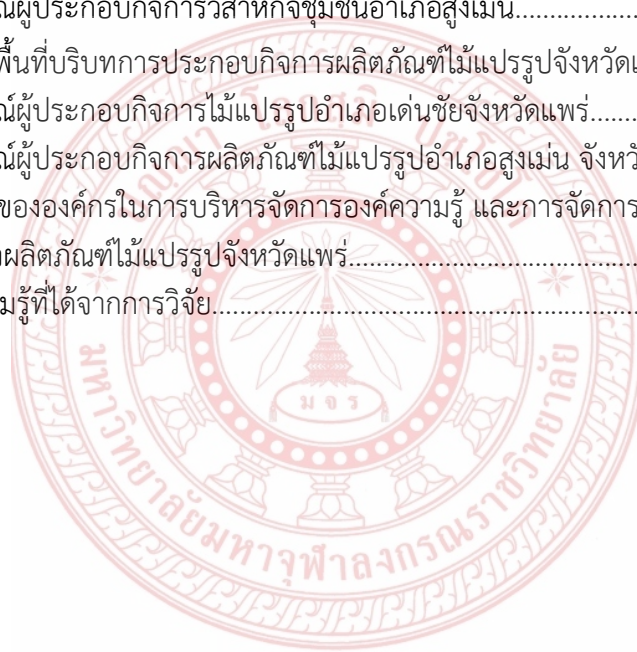

สารบัญชารายาง

ตารารางที่		หน้า
๔.๑	จำนวน และค่าร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม.....	๖๖
๔.๒	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณท์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวม....	๖๘
๔.๓	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณท์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน.....	๖๙
๔.๔	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณท์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน.....	๗๐
๔.๕	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณท์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเกิดผล ประโยชน์และความสนใจร่วมกัน.....	๗๑
๔.๖	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณท์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง.....	๗๒
๔.๗	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณท์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน.....	๗๓
๔.๘	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณท์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน.....	๗๔
๔.๙	ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณท์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน.....	๗๕

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
๒.๑	กรอบแนวคิดของการวิจัย.....๔๓
๔.๑	วิสาหกิจชุมชนอำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่.....๕๓
๔.๒	ป้ายโครงการศึกฝึกออาชีพชุมชน.....๕๔
๔.๓	สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัดแพร่.....๕๘
๔.๔	ผลิตภัณฑ์จากไม้สักแปรรูป.....๕๙
๔.๕	สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัดแพร่.....๖๐
๔.๖	สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอเด่นชัย.....๖๑
๔.๗	สัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอำเภอสองเม่น.....๖๒
๔.๘	ดูสภาพพื้นที่บริหารการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่.....๖๓
๔.๙	สัมภาษณ์ผู้ประกอบการไม้แปรรูปอำเภอเด่นชัยจังหวัดแพร่.....๗๖
๔.๑๐	สัมภาษณ์ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอำเภอสองเม่น จังหวัดแพร่.....๘๐
๔.๑๑	บทบาทขององค์กรในการบริหารจัดการองค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่.....๙๑
๔.๑๒	องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....๙๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดี โดยได้มีการใช้เศรษฐกิจแบบเสรีเป็นกรอบในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตมาเป็นลำดับ ถึงแม้ในบางช่วงเศรษฐกิจของประเทศไทยได้เกิดภาวะวิกฤตขึ้น แต่รัฐบาลไทยก็ได้แก้ไขปัญหาภาวะดังกล่าวจนเศรษฐกิจกระเตื้องขึ้นจนหลุดจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำดังกล่าวและสามารถแก้ไขปัญหาจนประสบผลสำเร็จ ต่อมารัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในการเพิ่มศักยภาพในด้านเศรษฐกิจให้เข้มแข็ง และพัฒนาเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน โดยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาขีดความสามารถวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง และสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน^๑ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง^๒

การพัฒนาประเทศในปัจจุบัน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญในการนำภูมิปัญญาและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนว่ามีหลายมิติเพื่อลดปัญหาของวิสาหกิจชุมชนและให้มีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขึ้น เพื่อรองรับการให้การสนับสนุนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และใช้เป็นกรอบทิศทางในการทำงานที่มีความชัดเจนมากขึ้น^๓ และที่สำคัญพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างรายได้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันการพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนมีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใดรวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้

^๑ ฐฎากาญจน์ เจริญรบ และคณะ, การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง, เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๒๔, ธันวาคม ๒๕๕๕, หน้า ๑-๕.

^๒ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์, แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖.

^๓ อ่างแล้ว, ฐฎากาญจน์ เจริญรบ และคณะ, การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง, หน้า ๑-๕.

ประกอบกิจการในระดับสูงขึ้นต่อไป^๔ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ ในยุทธศาสตร์ความเข้มแข็งภาคเกษตร ความมั่นคงของอาหารและพลังงาน มีเป้าหมายในการพัฒนาสถาบันเกษตรกร สหกรณ์ และวิสาหกิจชุมชนให้เป็นกลไกสนับสนุนการพึ่งพาตนเองของเกษตรกรได้อย่างแท้จริง โดยการพัฒนาความรู้และความสามารถด้านการตลาดและการบริหารจัดการ ด้วยการศึกษาดูงานจากเกษตรกรหรือองค์กรที่ประสบความสำเร็จ และการสนับสนุนสินเชื่อเงื่อนไขผ่อนปรนที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน ภายใต้ระบบการควบคุมตรวจสอบที่รัดกุม รวมทั้งการเชื่อมโยงบทบาทของสถาบันเกษตรกรกับสภาเกษตรกรแห่งชาติ เพื่อร่วมวางแผนทางการพัฒนาภาคเกษตรกรรมตามพื้นฐานและความต้องการของเกษตรกรอย่างเป็นระบบ^๕

จากการศึกษาเบื้องต้นของคณะผู้วิจัยพบว่าปัญหาของวิสาหกิจชุมชนยังขาดการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายที่จะเอื้อต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยรูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการแข่งขันเชิงพาณิชย์ในเขตจังหวัดอุดรดิตถ์^๖ พบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ภาคเหนือโดยเฉพาะในเขตจังหวัดอุดรดิตถ์ การดำเนินงานยังมีปัญหาด้านการบริหารจัดการเช่นการผลิตการแปรรูปผลิตภัณฑ์การตลาดการจัดจำหน่ายการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและขาดการรวมกลุ่มกันแบบเครือข่ายจึงทำให้การดำเนินงานของกลุ่มยังไม่เข้มแข็งการทำงานยังไม่เป็นระบบและไม่ยั่งยืน นอกจากนี้สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก ได้วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรคในการส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนของจังหวัดพิษณุโลก พบว่า๑) กรมส่งเสริม การเกษตรและหน่วยงานภาคีให้ความสำคัญต่อการส่งเสริม และสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนน้อย ไม่จริงจัง และแนวทาง การส่งเสริมไม่ชัดเจนและต่อเนื่อง ๒) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนบางกลุ่มได้เข้าร่วมกิจกรรมกับ หน่วยงานภาคีหลายหน่วยงาน และมีการใช้ชื่ออื่นในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้งที่เป็นกลุ่มเดียวกัน ทำให้เกิดการสับสนและ เข้าใจผิดระหว่างหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ๓) วิสาหกิจชุมชนยังไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้และยังต้องพึ่งพาปัจจัย การผลิต และเงินทุนจากภายนอก ๔) หน่วยงานภาคีในระดับ อำเภอ / จังหวัด ยังทำงานแบบไม่บูรณาการและยังไม่เห็น ความสำคัญ เนื่องจากมีความเข้าใจว่าวิสาหกิจชุมชนเป็นงาน ของกรมส่งเสริมการเกษตร และ ๕) วิสาหกิจชุมชนบางแห่ง ที่มาจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนไม่ได้เกิดจากปัญหาหรือ ความต้องการของชุมชน

^๔สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘.

^๕แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี

^๖อริวัฒน์ ชมระกาและคณะ, “รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการแข่งขันเชิงพาณิชย์ในเขตจังหวัดอุดรดิตถ์”, วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๕ (พ.ค.-มิ.ย.) ๒๕๕๔.

อย่างแท้จริง แต่มาจดทะเบียนเพื่อรอ รับการส่งเสริมสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ และเพื่อหวัง ธุรกิจในอัตราดอกเบี้ยต่ำ ซึ่งมีได้ประกอบกิจกรรมอย่างแท้จริง และต่อเนื่อง^๗

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดหนึ่งในกลุ่มภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ ที่มีพื้นฐานศักยภาพที่ดีด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศ ทั้งยังมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันเก่าแก่ และมี จุดแข็งที่สามารถพัฒนาให้เป็นยุทธศาสตร์การแข่งขันภายใต้ระบบการค้าเสรีได้^๘ และที่สำคัญจังหวัด แพร่ถือได้ว่าเป็นจังหวัดแรกที่เป็นประตูสู่ล้านนา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านไม่ว่า จะเป็นประเทศลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม และประเทศจีนได้

ประชากรในจังหวัดแพร่ เป็นผู้มีอาชีพจากการเกษตร และการประมง ร้อยละ ๔๐.๓ ของ ผู้มีงานทำ และ รองลงมา มีอาชีพเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานด้านความสามารถทางฝีมือและธุรกิจการค้า ร้อยละ ๑๘.๒ ของผู้มีงานทำ^๙ ถึงแม้จังหวัดแพร่จะเป็นจังหวัดที่เล็ก แต่ในด้านเศรษฐกิจของจังหวัด มีความเจริญเติบโตเป็นอย่างดี สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดแพร่ ได้มีวิสัยทัศน์ ที่ว่าเมืองแพร่น่าอยู่ ประตูล้านนา เศรษฐกิจก้าวหน้าประชาสุขใจ และยุทธศาสตร์ที่ ๔ ได้กล่าวถึงการ ส่งเสริมอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และขยายผลโครงการตามแนวพระราชดำริ โดยได้มีกลยุทธ์ ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม ผลิตภัณฑ์ OTOP สินค้าวิสาหกิจชุมชนให้มี คุณภาพและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างมูลค่าให้กับสินค้า พร้อมทั้งเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ส่งเสริมความรู้ด้านประชาสัมพันธ์การตลาด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและเพิ่ม รายได้^{๑๐} สอดคล้องกับนางนุช อังยูริกุล และคณะ ได้ศึกษาวิจัยการประเมินศักยภาพการพัฒนาของ จังหวัดแพร่ กล่าวว่า จังหวัดแพร่มีศักยภาพของทุน ๕ ด้าน คือ ทุนทางธรรมชาติ เศรษฐกิจ มนุษย์ สังคม และการเงิน ทั้งนี้พบว่า จังหวัดแพร่มีศักยภาพในทุกสาขา^{๑๑}

แต่อย่างไรก็ตามวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ก็ยังมีปัญหาและอุปสรรค คือ ๑) ปัญหาด้าน การดำเนินงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และ ๒) ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่และระบบการทำงานส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน^{๑๒} หากวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ชุมชน ให้มากขึ้นอีกทั้งจังหวัดแพร่ก็มีศักยภาพของทุนที่ดีอยู่แล้วปัญหาต่าง ๆ จากการบริหารจัดการ วิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ก็จะได้รับการพัฒนาและมีความเจริญรุ่งเรืองประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีระบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจที่ดีและสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

^๗สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก, รายงานข้อมูล วิสาหกิจชุมชน จังหวัดพิษณุโลก, พิษณุโลก : (อัดสำเนา) กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัด พิษณุโลก, ๒๕๕๔, หน้า ๕๔.

^๘นางนุช อังยูริกุล นิธิชา ธรรมธนากุล และ สุพรรณ ผาสุก, “การประเมินศักยภาพการพัฒนาของจังหวัด แพร่”, วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑๑๔ (๑) ๒๕๕๐: ๘๓-๙๕.

^๙สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ ๒๕๕๔. รายงานข้อมูลวิสาหกิจ ชุมชนจังหวัดแพร่ [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.sceb.doae.go.th/Documents/datachw/pdf>, [๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๐].

^{๑๐}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๘.

^{๑๑}อ้างแล้ว, นางนุช อังยูริกุล นิธิชา ธรรมธนากุล และ สุพรรณ ผาสุก, การประเมินศักยภาพการพัฒนา ของจังหวัดแพร่, หน้า ๘๓.

^{๑๒}อ้างแล้ว, สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ ๒๕๕๔, รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่, หน้า ๕๘.

จากความจำเป็นและความสำคัญดังกล่าวสมควรที่จะต้องศึกษาวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการสนองนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติแผนที่ ๑๑ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจจังหวัดแพร่เกิดความเข้มแข็ง สร้างฐานเศรษฐกิจให้มั่นคงทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และเกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งและเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์การวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๒.๓ เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๒.๔ เพื่อเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

๑.๓.๑ บริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเป็นอย่างไร

๑.๓.๒ องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นอย่างไร

๑.๓.๓ ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นอย่างไร

๑.๓.๔ องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีศึกษารวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการ ดังนี้ คือขอบเขตด้านพื้นที่ เนื่องจากเป็นการศึกษาถึงสภาพบริบทการดำเนินงานวิสาหกิจไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านพื้นที่

คณะผู้วิจัยจึงกำหนดพื้นที่กรณีศึกษาในเขตจังหวัดแพร่ ใน ๒ อำเภอ ได้แก่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอเด่นชัย ในจังหวัดแพร่

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาในการศึกษาที่สำคัญ คือ ศึกษาถึงสภาพบริบท องค์ความรู้ การจัดการ การมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ การดำเนินงานการแข่งขันเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้ ปัญหา และความต้องการการจัดการการแข่งขันเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปในจังหวัดแพร่ โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

๑.๔.๑.๑ บริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๑.๔.๑.๒ องค์ความรู้ การจัดการแข่งขันเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๔.๑.๓ ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการแข่งขันเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๔.๑.๔ องค์ความรู้และระบบการจัดการแข่งขันเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านตัวแปร

๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ องค์ความรู้ด้าน การจัดการแข่งขันเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย

๑.๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception)

๑.๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)

๑.๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits)

๑.๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation)

๑.๕) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship)

๑.๖) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence)

๑.๗) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ องค์ความรู้ด้าน การจัดการแข่งขันเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม

๑.๔.๔ ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๑.๔.๔.๑ ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ลงทะเบียนวิสาหกิจชุมชนไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ จำนวน ๑๐๐ คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด เพื่อศึกษาส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดแพร่ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดแพร่

๑.๔.๔.๒ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์

เชิงลึก (In-depth Interviews) จำนวน ๑๗ คน โดยมีประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของจังหวัดแพร่ เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่กรณีศึกษาในเขตจังหวัดแพร่ ได้แก่ อำเภอสูงเม่นและเด่นชัยที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ประกอบด้วย พัฒนาการอำเภอเด่นชัย จำนวน ๑ คน นักพัฒนาชุมชนชำนาญการอำเภอเด่นชัย จำนวน ๑ คน นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย จำนวน ๑ คน นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย จำนวน ๑ คน หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่ จำนวน ๑ คน นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ จำนวน ๑ คน รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จำนวน ๑ คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จำนวน ๑ คน ผู้ใหญ่บ้านบวโกโป่ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จำนวน ๑ คน ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จำนวน ๘ คน รวมทั้งหมด ๑๗ คน โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง เพื่อศึกษาวิสาหกิจไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๔.๕ ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลาในการทำวิจัยเป็นระยะเวลา ๑๒ เดือน ตั้งแต่ ๑ เดือน ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง ๓๐ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

๑.๕ นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑.๕.๑ วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprises) หมายถึง วิสาหกิจของชุมชนที่มุ่งประกอบการเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชนโดยนำวัตถุดิบทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ผลผลิตเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน

๑.๕.๒ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นำผลิตผลจากไม้มาทำการแปรรูปเพื่อเป็นสินค้าไม้แปรรูป อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ บานประตู บานหน้าต่าง

๑.๕.๓ องค์ความรู้ หมายถึง ภูมิปัญญาในการผลิตไม้แปรรูป เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ เทคนิควิธีการ ที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและจากสภาพบริบทปัจจุบันที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น

๑.๕.๔ การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายโดยการให้โอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเชิงเครือข่าย

๑.๕.๕ การพัฒนาที่ยั่งยืน (Stable Development) หมายถึง การพัฒนาวิสาหกิจไม้แปรรูป ที่เน้นการมีส่วนร่วมคิด วางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และรับผลประโยชน์ร่วมกันในการจัดการเชิงเครือข่ายดำเนินไปได้อย่างมั่นคง และราบรื่นเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน

๑.๕.๖ การจัดการเชิงเครือข่าย (Network Management) หมายถึง การจัดการวิสาหกิจไม้แปรรูป ให้มีคุณภาพและปริมาณอย่างพอเพียงโดยมีแผนการจัดการของชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนร่วมลงมือปฏิบัติและติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบทฤษฎีเกอริงส์คักดี เจริญวงศ์ศักดิ์

๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) หมายถึง สมาชิกมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมีความเข้าใจในปัญหา และมีสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีประสบการณ์ในปัญหาาร่วมกัน มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) หมายถึง การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางและการมีเป้าหมายเดียวกันที่จะทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง เกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างลงไปได้ในทางตรงข้ามของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) หมายถึง การรวมเป็นเครือข่ายที่ตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน และการยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ร่วมกันในเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) หมายถึง การยอมรับเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้เกิดขึ้นระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นหน่วยงานภาครัฐ

๕) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) หมายถึง เครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกันโดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยเสริมจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่าย

๖) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) หมายถึง สมาชิกของเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกัน

และกัน การจะทำให้สมาชิกของเครือข่ายยึดโยงกันให้แน่นหนาจะส่งผลทำให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้น

๗) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) หมายถึง สมาชิกในเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม่แปรรูปต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน มีการติดต่อกันผ่านทาง การเขียนหรือการพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาร่วมกัน เป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันของเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม่แปรรูป

๑.๖ ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

๑.๖.๑ ได้ทราบถึงบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม่แปรรูปจังหวัดแพร่

๑.๖.๒ ได้องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม่แปรรูป อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๖.๓ ได้ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม่แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๖.๔ ได้นำเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม่แปรรูปจังหวัดแพร่

๑.๖.๕ ชุมชน มหาวิทยาลัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รู้ถึงระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไม่แปรรูปจังหวัดแพร่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑.๖.๖ ผู้ประกอบการและผู้สนใจ ได้รับความรู้ ความเข้าใจในวิสาหกิจชุมชน และสามารถยกระดับไปสู่การพัฒนาพัฒนาเครือข่าย รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดการมรดกทางวัฒนธรรมอันเป็นมรดกของมนุษยชาติ

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการศึกษาการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดเป็นแนวความคิดในการวิจัยครั้งนี้

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหารจัดการ

๒.๑.๒ ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารจัดการ

๒.๑.๓ กระบวนการบริหารจัดการ

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

๒.๒.๑ ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

๒.๒.๒ ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

๒.๒.๓ ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

๒.๒.๔ ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

๒.๒.๕ รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

๒.๒.๖ ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

๒.๒.๗ ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

๒.๒.๘ รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามเครือข่ายของกิจการ

๒.๒.๙ การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน

๒.๒.๑๐ ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

๒.๓ แนวคิดการสร้างกลุ่มและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

๒.๓.๑ ความหมายของเครือข่าย

๒.๓.๒ ลักษณะเครือข่าย

๒.๓.๓ องค์ประกอบสำคัญของการก่อเกิดเครือข่าย

๒.๓.๔ กระบวนการสร้างเครือข่าย

๒.๓.๕ รูปแบบของเครือข่าย

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๔.๑ ความหมายการมีส่วนร่วม

๒.๔.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

๒.๔.๓ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

๒.๔.๔ รูปแบบของการมีส่วนร่วม

๒.๔.๕ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

๒.๖ กรอบแนวคิดการวิจัย

๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

๒.๑.๑ ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหารหรือการจัดการ เป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของหน่วยงานทุกระดับ โดยการบริหาร (Administration) นิยมใช้ในภาครัฐหรืองานที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และการจัดการ (Management) นิยมใช้ในภาคธุรกิจเอกชนได้มีนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญได้นิยามไว้ ดังนี้

การบริหารนิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (public administration) และ คำว่า การจัดการ (management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ และยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่น เป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

๑. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
 ๒. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
 ๓. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
 ๔. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
 ๕. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
 ๖. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าว คือ ความร่วมมือ (collective mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (group cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (group effort) ที่จะทำให้ บรรลุวัตถุประสงค์
 ๗. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
 ๘. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
 ๙. การบริหารไม่มีตัวตน (intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์
- การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร (administrative resource) เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการ มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (process of administration) เช่น POSDCORB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^๑

การบริหาร (administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “administratae” หมายถึงช่วยเหลือ (assist) หรืออำนาจการ (direct) การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับ

^๑สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เกษมสุวรรณ, ๒๕๒๓), หน้า ๕- ๑๔.

คำว่า “minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้หรือผู้รับใช้รัฐ คือ รัฐมนตรีสำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่างๆ^๒

การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น การทำงานต่างๆ ให้ลุ่ลวงไปโดยอาศัยคนอื่นเป็นผู้ทำภายในสภาพองค์การที่กล่าวนั้น ทรัพยากรด้านบุคคลจะเป็นทรัพยากรหลักขององค์การที่เข้ามาร่วมกันทำงานในองค์การ ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นผู้ใช้ทรัพยากรด้านวัตถุอื่นๆ เครื่องจักร อุปกรณ์ วัตถุดิบเงินทุน รวมทั้งข้อมูลสารสนเทศต่างๆ เพื่อผลิตสินค้าหรือบริการออกจำหน่ายและตอบสนองความพอใจให้กับสังคม

การจัดการ คือ ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ขององค์การและนอกองค์การเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ มีองค์ประกอบที่สำคัญ (๑) การจัดการเป็นศิลปะในการใช้คนทำงาน (๒) การจัดการต้องอาศัย ปัจจัยพื้นฐาน คือ คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ (๓) การจัดการเป็นการดำเนินงานของกลุ่มคน^๓

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น จึงพอสรุปความหมายของการบริหารจัดการ หมายถึง การบริหารกิจการทั้งภาครัฐหรือเอกชนก็ตาม เป็นกระบวนการบริหารจัดการที่ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการโดยอาศัย คน เงิน วัสดุ และการบริหารจัดการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

คำว่า การบริหารจัดการ (management administration) นำไปใช้ทั้งในหน่วยงานและบุคลากรของภาครัฐและภาคเอกชน เป็นการผสมผสานแนวคิดการบริหารภาครัฐและการจัดการภาคเอกชนเข้าด้วยกัน ถ้านำคำนี้ไปใช้ในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อให้ชัดเจนมากขึ้น อาจใช้คำว่า การบริหารจัดการภาครัฐ (public management administration) ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร และแคนาดา ได้นำคำว่า การบริหารจัดการ ซึ่งตรงกับคำว่า management administration มาใช้ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น ใช้ในวงการศึกษาหรือมหาวิทยาลัย ในหน่วยงานของรัฐ และในหน่วยงานของเอกชน

ธงชัย สันติวงษ์ กล่าวถึง ลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ ๓ ด้าน คือ

๑) ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ

๒) ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำงานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่างๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน

๓) ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จลุ่ลวงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกัน^๔

^๒วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟอร์เพซ, ๒๕๔๔), หน้า ๒๔-๓๑.

^๓สมคิด บางโม, หลักการจัดการ, (พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดีจำกัด, ๒๕๓๔), หน้า ๒๔.

^๔ธงชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๒๑-๒๒.

แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ มี ๒ แนวความคิดที่สำคัญ คือ แนวความคิดการบริหารที่มีหลักเกณฑ์และ แนวความคิดการบริหารแบบมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นผู้นำและบิดาแห่งการจัดการที่มี หลักเกณฑ์ได้ทำการศึกษาวิธีการปฏิบัติทางการผลิตในระดับโรงงานขึ้นเป็นครั้งแรก โดยใช้หลักต่างๆ ในการปฏิบัติงาน Taylor เชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะกำหนดปริมาณงานที่แต่ละคนทำได้ในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่เป็นการบีบบังคับต่อตัวผู้ทำงานนั้น และ การศึกษาเกี่ยวกับเวลาดังกล่าวจะเป็นไปโดยถูกต้องและมีหลักเกณฑ์มากที่สุด^๕

การบริหารจัดการ (management administration) การบริหารการพัฒนา (development administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (service administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือ ใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ (๑) ล้วนเป็นแนวทางหรือ วิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ(๒) มีกระบวนการ บริหารงานหรือกระบวนการบริหารจัดการที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือการคิด (thinking) หรือการวางแผน (planning) การลงมือปฏิบัติงาน (acting) และ การประเมินผล(evaluating) และ ๓) มีจุดหมายปลายทางคือการพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า และมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกันคือแต่ละคำมีจุดเน้นต่างกันกล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการนำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการเช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็วการตลาด การประชาสัมพันธ์การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอนและการลดพิธีการเป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนา นโยบายแผน แผนงาน โครงการ (policy, plan, program, project) หรือกิจกรรมของ หน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการบริหารอำนวยความสะดวกและ การให้บริการแก่ประชาชน^๖

สมศักดิ์ ขาวลาภ กล่าวว่าการจัดการหรือการบริหาร คือ ศิลปะ ในการทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่น หรือการเป็นศาสตร์หรือศิลป์ ในการนำเอาทรัพยากรมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^๗

Taylor^๕ กล่าวว่า แนวความคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ มี๒ แนวความคิดที่สำคัญ คือแนวความคิดการบริหารที่มีหลักเกณฑ์และแนวความคิดการบริหารแบบมนุษยสัมพันธ์ซึ่งเป็นผู้นำและบิดาแห่งการจัดการที่มีหลักเกณฑ์ได้ทำการศึกษาวิธีการปฏิบัติทางการผลิตในระดับ

^๕ Taylor,F. W., *The principle of scientific management*, (New York: Harper Bros, 1998), pp. 15-17.

^๖ วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, *การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กร ตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

^๗ สมศักดิ์ ขาวลาภ, *ภาวะผู้นำการจูงใจและทีมงาน*, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๔), หน้า ๓.

^๘ Taylor,F. W.,*The principle of scientific management*, New York: Harper Bros,1998, pp. 15-17.

โรงงานขึ้นเป็นครั้งแรกโดยใช้หลักต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน Taylor เชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะกำหนดปริมาณงานที่แต่ละคนทำได้ในระยะเวลาที่กำหนด โดยไม่เป็นการบีบบังคับต่อตัวผู้ทำงานนั้น และการศึกษาเกี่ยวกับเวลาดังกล่าวจะเป็นไปโดยถูกต้องและมีหลักเกณฑ์มากที่สุด

วิช วิรัชนิภาวรรณ^๔ กล่าวไว้ว่า การบริหารจัดการ (management administration) การบริหารการพัฒนา (development administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (service administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย ๓ ส่วน คือ ๑) ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐและ/หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ นำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ ๒) มีกระบวนการบริหารงานหรือกระบวนการบริหารจัดการที่ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือการคิด (thinking) หรือการวางแผน (planning) การลงมือปฏิบัติงาน (acting) และการประเมินผล (evaluating) และ ๓) มีจุดหมายปลายทางคือการพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นรวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้า และมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกันคือแต่ละคำมีจุดเน้นต่างกันกล่าวคือการบริหารจัดการเน้นเรื่องการ นำแนวคิดการจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการเช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็วการตลาดการประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอนและการลดพิธีการเป็นต้นในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบายแผน แผนงาน โครงการ (policy, plan, program, project) หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน สมศักดิ์ ชาวลาภ กล่าวไว้ว่า การจัดการหรือการบริหาร คือ ศิลปะ ในการทำงานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลอื่น หรือการเป็นศาสตร์หรือศิลป์ ในการนำเอาทรัพยากรมาประกอบการตามกระบวนการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๑.๒ ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารจัดการ

การบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่สำคัญได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกย่อๆ ว่า 4M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร เพราะการบริหารจะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพมีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและโครงการและต้องมีระบบการจัดการที่ดีมีประสิทธิภาพเพื่อให้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ปัจจัยในการจัดการที่เป็นมูลเหตุที่สำคัญและผู้บริหารทุกคนต้องสนใจในงานด้านการบริหารจัดการ คือ ๑) คน (Man) ทรัพยากรบุคคลที่ถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่จะก่อผลสำเร็จให้กับกิจการได้อย่างมาก ทั้งนี้ในแง่ของปริมาณและคุณภาพ ๒) เครื่องจักร (Machine) คือ เครื่องจักร อุปกรณ์ที่จัดหาและซื้อมาอย่างพิถีพิถัน เพื่อใช้ปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดและคุ้มค่า

^๔วิช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘), หน้า ๕.

๓) เงินทุน (Money) นับเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การสนับสนุนในการจัดหาทรัพยากรเพื่อหล่อเลี้ยงและเอื้ออำนวยให้กิจกรรมขององค์การดำเนินไปโดยไม่ติดขัด และ ๔) วัสดุสิ่งของ (Material) ถือเป็นปัจจัยที่มีปริมาณและมูลค่าสูงไม่ต่างไปจากปัจจัยตัวอื่น ๆ เพราะวัตถุดิบและสิ่งของเหล่านี้จะต้องมีการจัดหามาใช้ดำเนินการผลิต^{๑๐}

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ได้สรุปว่า การจัดการเป็นเรื่องของการผสมผสานหรือบูรณาการทรัพยากรการจัดการ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) วิธีการ (Method) ตลาด (Market) ข้อมูลข่าวสาร (Information) และเวลา (Time)

ในทางบริหารการศึกษา ๔M เป็นทรัพยากรที่เป็นปัจจัยพื้นฐานเช่นเดียวกัน กล่าวคือ การบริหารการศึกษาจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณสนับสนุนดำเนินงานมากพอ ต้องมีวัสดุสิ่งของตามความต้องการของโครงการและแผนงานและจะต้องมีระบบบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากทัศนะของนักวิชาการข้างต้นสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพนั้นมีอยู่ ๔ ประการ หรือหลัก ๔ms อันได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ

๒.๑.๓ กระบวนการบริหารจัดการ

กระบวนการบริหารจัดการได้มีนักวิชาการได้จำแนกในรูปแบบที่แตกต่างจากกัน ซึ่งได้มีผู้ให้แนวคิดในกระบวนการบริหารจัดการเอาไว้หลายท่าน ดังนี้

Henri Fayol จำแนกกระบวนการบริหารจัดการเป็น ๕ หน้าที่ คือ ๑) การวางแผนงาน (Planning) ๒) การจัดองค์การ (Organizing) ๓) การบังคับบัญชา (Commanding) ๔) การประสานงาน (Coordinating) และ ๕) การควบคุม (Controlling)^{๑๑}

Gulick, Luther, and L. Urwick จำแนกกระบวนการบริหารจัดการเป็น ๗ หน้าที่ ประกอบด้วย ขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกันย่อ ๆ ว่า POSDCORB คือ ๑) การวางแผน (Planning) หมายถึง การวางแผนหรือวางโครงการ ๒) การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหาร โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อยหรือของตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจน ๓) การจัดบุคลากร (Staffing) หมายถึง การบริหารงานบุคคลของหน่วยงาน ตั้งแต่การแสวงหา การบรรจุ แต่งตั้ง การฝึกอบรมและพัฒนา การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดขั้น ตลอดจนการพิจารณาให้พ้นจากตำแหน่งงานรวมทั้งการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานที่ดีให้มีอยู่ตลอดไป ๔) การสั่งการ (Directing) หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการหลังจากที่ได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบแล้วรวมทั้งการติดตามและให้มีการปฏิบัติงานตามคำสั่ง นั้นๆ ๕) การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง การประสานงานหรือสื่อสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ภายในองค์การให้เข้ากันได้ เพื่อให้งานเดินและเกิดประสิทธิภาพ ๖) การรายงาน (Reporting) หมายถึง การเสนอรายงานให้ผู้บริหารที่รับผิดชอบ

^{๑๐} รัชชัย สันติวงษ์, องค์การและการบริหาร, หน้า ๗-๘.

^{๑๑} Frederick W. Taylor อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, การบริหาร, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓), หน้า ๒๗.

ต่าง ๆ ทราบความเคลื่อนไหว ความเป็นไปเป็นระยะ ๆ ทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาได้ทราบความก้าวหน้าของงานของตนอยู่เสมอ ๗) การงบประมาณ (Budgeting) หมายถึง การจัดทำประมาณการเงิน การวางแผนหรือโครงการใช้จ่ายเงิน การทำบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม^{๑๒}

สมาคมผู้บริหารโรงเรียนแห่งสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานไว้ดังนี้ คือ ๑) การวางแผน (Planning) เป็นความพยายามที่จะให้การปฏิบัติงานตรงกับเป้าหมายที่ต้องการ จึงได้กำหนดงานที่จะต้องทำ วิธีที่จะทำและจุดมุ่งหมายของการทำงานแต่ละอย่างไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ๒) การแบ่งสรร (Allocation) มีการจัดแบ่งทรัพยากรมนุษย์และทรัพยากรที่มีใช้มนุษย์ให้เป็นสัดส่วนพอที่จะดำเนินงานไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล ๓) การเร้าใจ (Stimulation) เป็นการกระตุ้น เร้าใจและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติงานให้ได้ผลดีทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ ๔) การประสานงาน (Coordinating) เป็นการจัดให้มีการประสานงานระหว่างหัวหน้างานของหน่วยย่อยให้เกิดความเข้าใจกัน ประสานงานกัน และขจัดข้อขัดแย้งให้ลดลงหรือหมดไป และ ๕) การประเมินผลงาน (Evaluation) เป็นการตรวจสอบการปฏิบัติงาน ตลอดจนการดำเนินการเพื่อการแก้ไขปัญหา และการวางแผนในช่วงระยะเวลาข้างหน้า โดยมุ่งประเมินสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ระดับของผู้บริหารแบ่งออกเป็น ๓ ระดับด้วยกันคือ

๑) ผู้บริหารระดับสูง (Top Manager) ทำหน้าที่นำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ โดยกำหนดนโยบายต่างๆ ขององค์กร ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งมีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก

๒) ผู้บริหารระดับกลาง (Middle Manager) ทำหน้าที่ควบคุมประสานงานกับผู้บริหารระดับต้นให้ดำเนินงานตามนโยบายและแผนงานที่ได้กำหนดไว้ และนำผลสำเร็จรายงานต่อผู้บริหารระดับสูง

๓) ผู้บริหารระดับต้น (First – Line Manager) เป็นผู้บริหารที่ใกล้ชิดกับผู้ปฏิบัติการและมีโอกาสรับรู้ปัญหาที่จริง

การประยุกต์หรือผสมผสานการบริหารจัดการกับแนวทางคุณธรรม มีดังนี้

๑) การประยุกต์หรือผสมผสานการบริหารจัดการกับแนวทางคุณธรรมเป็นการนำเสนอตัวแบบการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรม โดยแนวทางคุณธรรมนั้นประกอบด้วย “หลักการสำคัญของแนวทางคุณธรรม ๑๐ ประการ” ได้แก่ (๑) การรักษาความสัตย์ (๒) การรู้จักข่มใจตนเอง (๓) ความอดทน (๔) การละความชั่ว (๕) การเสียสละ (๖) ความเมตตา (๗) ความสามัคคี (๘) ความสุจริต (๙) ความเที่ยงธรรม และ (๑๐) การส่งเสริมคนดีในการนำเสนอตัวแบบการบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมในที่นี้ ได้นำลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการ ๓ ประการ และหลักการสำคัญของแนวทางคุณธรรม ๑๐ ประการดังกล่าว มาประยุกต์หรือผสมผสานกัน โดยถือว่าทั้ง ๒ ส่วนนี้เป็นแนวทาง วิธีการ หรือ มรรควิธี (means) ไปสู่ จุดหมายปลาย (ends) ซึ่งแบ่งเป็น จุดหมายปลายทางเบื้องต้น คือ การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ และในที่สุดจะนำไปสู่จุดหมายปลายทาง

^{๑๒} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๐.

สูงสุด คือ การพัฒนาประเทศและประชาชนให้อยู่เย็นเป็นสุขอย่างมั่นคง ยั่งยืน และสมดุล ตามแนวทางคุณธรรม ซึ่งอาจ แบ่งเป็น ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง ยั่งยืน และสมดุล ขณะเดียวกัน ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย^{๑๓}

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน

๒.๒.๑ ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘^{๑๔} ได้ให้ความหมายของคำว่าวิสาหกิจชุมชนไว้ว่า หมายถึง กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการ หรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองและครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

“วิสาหกิจชุมชน”^{๑๕} แปลจากภาษาอังกฤษว่า “Enterprise” ปกติจะแปลว่า “การประกอบการ” หรือจากคำว่า “วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม” (SMCE : Small and Micro Community Enterprise) เกิดขึ้นและแพร่หลายเต็มใช้คำว่า “อุตสาหกรรมชุมชน” และ “ธุรกิจชุมชน” คำแรกเน้นกระบวนการผลิตการแปรรูปค่าที่สองเน้นบริหารจัดการเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในประเทศไทยและทั่วโลกซึ่งเริ่มให้ความสำคัญกับคำว่า “วิสาหกิจ” (Enterprise) กันอย่างจริงจัง

วิสาหกิจชุมชน^{๑๖} หมายถึง การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเองโดยทุนไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงินแต่รวมถึงทรัพยากรผลผลิตความรู้ภูมิปัญญาทุนทางวัฒนธรรมทุนทางสังคมกระบวนการคิดการจัดการผลิตผลผลิตและทรัพยากรทุกชั้นตอนโดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชนโดยมิได้มีเป้าหมายที่การสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียวรวมถึงกำไรทางสังคม

เสรี พงศ์พิศ^{๑๗} วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชนมาร่วมกันทำอะไรบางอย่างที่เกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมี การซื้อขายในลักษณะสหกรณ์ แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปัน การช่วยเหลือกัน มากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ ไม่แตกแยก แบ่งพวก และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง เพราะวิสาหกิจชุมชนคือการเน้นการช่วยเหลือกัน

^{๑๓} รัชช วิรัชนิภาวรรณ, การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟอร์เพช, ๒๕๕๐), ๒๑๐ หน้า.

^{๑๔} สำนักงานเลขาธิการการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘, (กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๔๘), หน้า ๓๑๙.

^{๑๕} บัญญัติ จุลนาพันธุ์และอุไรวรรณ แยมเนียม, เอกสารประกอบการสอน, วิชาการจัดการการตลาด คณะบริหารธุรกิจ, (มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๔), หน้า ๖๐๒.

^{๑๖} ประวัติตำบลสามขา, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.geocities.com/jitbanhan/kit2.html> (๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐).

^{๑๗} เสรี พงศ์พิศ, คู่มือทำวิสาหกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา, ๒๕๕๒), หน้า ๙-๑๐.

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล^{๑๘} กล่าวว่า เป็นการประกอบการโดยชุมชนที่มีสมาชิกในชุมชนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทั้งทางด้านการผลิต การค้า และการเงิน และใช้ปัจจัยการผลิตในชุมชนให้ออกดอกออกผล ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมด้วยการสร้างรายได้และอาชีพ ส่วนด้านสังคมคือการผสมผสานสัมพันธ์ความเป็นครอบครัวเอาไว้ ด้วยการให้ครอบครัวและชุมชนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ แบ่งทุกข์ แบ่งสุข ซึ่งกันและกัน โดยผ่านกระบวนการ การประกอบการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการ การประกอบการของชุมชน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนจึงเป็นเครื่องมือในการสร้างฐานรากทางเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง ทำให้เกิดรากฐานที่เข้มแข็งที่คงทนต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและทุนนิยม

โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพอเพียง และจำนวนหนึ่งอยู่ในระดับที่ไม่พร้อมจะเข้ามาแข่งขันทางการค้าให้ได้รับการส่งเสริมด้านความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชน ให้กลายเป็นระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็ง สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการของหน่วยธุรกิจที่สูงขึ้นต่อไป วิสาหกิจชุมชนจะมีลักษณะสำคัญ ๗ ประการ คือ^{๑๙}

๑. ชุมชนเป็นเจ้าของและผู้ดำเนินการ
๒. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
๓. ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน
๔. มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสานภูมิปัญญาสากล
๕. ดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นระบบ
๖. มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
๗. มีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป้าหมาย

และทั้งนี้กฎหมายได้กำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจรไว้ ๓ ระดับ ได้แก่

๑. ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัยในการนำทุนชุมชนมาใช้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

๒. ระดับสูงขึ้นไป ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพ การศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุน เพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไปในอนาคต

๓. การส่งเสริมเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน รัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้งการประกอบการ การตลาดความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

^{๑๘} ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล, วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร: เอดิสันเพลส โปรดักส์, ๒๕๕๔), หน้า ๓๒.

^{๑๙} เสรี พงศ์พิศ, ฐานคิด จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๐.

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาวิจัยนั้น เนื่องจากการเรียนรู้ในวิสาหกิจชุมชนนั้น มีความละเอียดอ่อนทั้งในมิติของความศรัทธา ประเพณี/ศิลปวัฒนธรรม และการเรียนรู้ในเชิงลึกที่เป็นการพัฒนาด้านจิตใจและปัญญา ดังนั้น แนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาจึงมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ เพื่อให้สามารถอธิบายการเรียนรู้และการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ โดยมีแนวคิดที่สำคัญ เช่น

๒.๒.๒ ความสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

ปัจจุบันภาครัฐได้สร้างนโยบายเพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยเน้นการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับสถานประกอบการต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่ตกงาน อย่างไรก็ตามนโยบายของภาครัฐในการที่จะพลิกฟื้นสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจนี้ จะเกิดแนวทางการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสมกับประเทศไทยด้วยการนำแนวคิดดั้งเดิมของคนไทย ผสมผสานกับแนวคิดที่เป็นระบบการบริหารจัดการแนวทางใหม่เพื่อสร้างธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะแนวคิดด้านธุรกิจชุมชน แนวคิดเศรษฐกิจชุมชนและแนวคิดวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากแนวคิดดังกล่าวจึงเกิดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้แข็งแกร่ง เพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศได้มากขึ้น ภาครัฐจึงมีนโยบายการผลิตจัดตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กลงไป รวมทั้งแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรมด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม มีการเน้นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียน พร้อมกับลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และสนับสนุนการนำเครื่องจักรมาจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการเดิมและเพิ่มโอกาสและทางเลือกด้านแหล่งเงินทุนให้ผู้ประกอบการใหม่เพื่อการสร้างรากฐาน การผลิต การจ้างงาน การสร้างรายได้ และการส่งออกต่อไป

การดำเนินธุรกิจของชุมชนได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่รัฐบาลให้ความสำคัญเพราะเป็นรากฐานของเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลได้สูญเสียเงินเพื่อการสร้างโครงการต่าง ๆ ให้รัฐบาลจะไม่ต้องพบกับปัญหาสูญเสียเงินที่ได้นำมาผลิตตั้งธุรกิจเหล่านี้และทำอะไรผู้ประกอบการจึงสร้างขีดความสามารถของตนให้สามารถพัฒนาสินค้าและบริการได้ แต่เนื่องจากผู้ประกอบการในชุมชนยังขาดความเข้มแข็งในการพึ่งตนเองในด้านการดำเนินธุรกิจ เช่น ปัญหาด้านตลาดส่งออกภายนอกชุมชน ปัญหาด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการผลิตสินค้า และปัญหาการรวมกลุ่มที่สามารถพัฒนาธุรกิจให้เติบโตได้ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ประกอบการในชุมชนขาดการเรียนรู้ร่วมกันที่จะสร้างงาน สร้างรายได้ให้กับชุมชน ดังนั้นจึงเป็นโจทย์ที่สำคัญว่าวิธีการใดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนได้ และนโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะสามารถพลิกฟื้นความยากจนของชุมชนต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใดและจะสามารถพัฒนาไปสู่วิสาหกิจชุมชนได้อย่างไร ซึ่งวิสาหกิจชุมชนนั้นจะต้องประกอบด้วยคนในชุมชนทั้งในด้านการผลิตสินค้า การให้บริการและการเรียนรู้ การพึ่งตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชนด้วยการนำทุนที่มีอยู่ภายในชุมชนมาดำเนินการโดยใช้รูปแบบการจัดการที่เหมาะสม โดยคนในชุมชนต้องสามารถทำให้ทรัพยากรของชุมชนเกิดมูลค่าเพิ่มขึ้นและนำมาเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนได้ ซึ่งจะเห็นว่านโยบายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ที่ผ่านมาประสบความสำเร็จนั้นคนในชุมชนได้รวมกลุ่มเพื่อสร้างงานและสร้างรายได้ในครอบครัวเช่นกัน แต่การที่หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์จะนำไปสู่วิสาหกิจชุมชนที่แข็งแกร่งได้นั้นจำเป็นต้องพัฒนาคนและพัฒนาระบบการจัดการเข้มแข็ง สำหรับแนวทางการพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่ง

ผลิตภัณฑ์นั้นเป็นระดับพื้นฐานของชุมชนซึ่งต่อเนื่องมาจากประชาคมของหมู่บ้านและตำบล ดังนั้นเมื่อต้องการพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์มาสู่วิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องพัฒนาทุกระบบของชุมชน เช่น พัฒนาการดำเนินการด้านธุรกิจของชุมชน การร่วมทุนดำเนินการ และการสร้างอาชีพที่ยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนมีรายได้ที่มั่นคงต่อไป เพื่อให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาของหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชนอย่างชัดเจน ลำดับต่อไปจะเสนอถึงความเป็นไปได้ของการพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ และแนวทางการพัฒนาหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่วิสาหกิจชุมชน สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งถือว่ามีสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท เพราะหากผู้นำกลุ่มสามารถสร้างกระบวนการจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ก็จะสามารถส่งเสริมกลุ่มให้เข้มแข็งต่อไป ปัจจุบันภาครัฐได้สร้างนโยบายเพื่อให้เกิดทิศทางการพัฒนาระบบเศรษฐกิจโดยเน้นด้านการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้ให้กับสถานประกอบการต่าง ๆ ตลอดจนผู้ที่ตกงาน อย่างไรก็ตามนโยบายของภาครัฐในการที่พลิกฟื้นสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจนี้จึงก่อให้เกิดแนวทางการดำเนินธุรกิจที่เหมาะสมกับประเทศด้วยการนำแนวคิดดั้งเดิมของคนไทยผสมผสานกับแนวคิดที่เป็นระบบการบริหารจัดการแนวทางใหม่เพื่อสร้างธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะแนวคิดด้านธุรกิจชุมชน แนวคิดวิสาหกิจชุมชน เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากแนวคิดดังกล่าวจึงเกิดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้แข็งแกร่งเพื่อที่จะสามารถแข่งขันกับตลาดทั้งภายในและภายนอกประเทศได้มากขึ้น ภาครัฐจึงมีนโยบายการผลักดันตั้งธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดเล็กลงมา รวมทั้งแก้ไขปัญหาสภาพคล่องของภาคอุตสาหกรรมด้วยการปรับโครงสร้างการบริหารงานของบริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อม มีการเน้นการเพิ่มเงินทุนหมุนเวียน พร้อมทั้งลดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้และสนับสนุนการนำเครื่องจักรมาจดทะเบียนกรรมสิทธิ์เพื่อใช้เป็นหลักทรัพย์ในการเพิ่มทุน ทั้งนี้เพื่อเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการเดิมและเพิ่มโอกาสและทางเลือกด้านแหล่งเงินทุนให้ผู้ประกอบการใหม่เพื่อการสร้างรากฐาน การผลิต การจ้างงาน การสร้างรายได้ และการส่งออกต่อไป

ปัญหาการพัฒนาศักยภาพและการปรับตัวในระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ที่เกื้อหนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน เนื่องจากแนวทางการดำเนินงานไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาที่จะผสมผสานองค์ความรู้เดิม ภูมิปัญญาวัฒนธรรมท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในชุมชน ผลกระทบจากการพัฒนาดังกล่าวก่อให้เกิดผลดีและผลเสียต่อชุมชนในหลายกรณี โดยเฉพาะในระยะยาวจะเห็นรอยแตกร้าวที่เกิดจากการขัดแย้งทั้งในมิติทางเศรษฐศาสตร์และมิติทางสังคมกว้างขึ้นอย่างชัดเจน เริ่มจากระหว่างปัจเจกชนพัฒนาสู่สถาบันครอบครัว และกระจายสู่องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน กลุ่มที่มีฐานความสัมพันธ์ของสมาชิกไม่เข้มแข็งเพียงพอ ก็มักจะประสบความล้มเหลวไปในที่สุด ด้านมิติทางสิ่งแวดล้อม ยังขาดการปลูกจิตสำนึกในการรักษาและจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต รวมทั้งข้อผิดพลาดของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมาจากกล่าวได้ว่า ผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามกระบวนการดังกล่าว มีลักษณะการมองวิสาหกิจชุมชนที่แตกต่างกันใน ๓ ลักษณะ คือ ๑) ลักษณะมองแบบแยกส่วน การมองลักษณะนี้ถือว่าปัญหาของวิสาหกิจชุมชนเกิดจากส่วนใดส่วนหนึ่ง การให้ความช่วยเหลือสนับสนุนถึงแก่เฉพาะส่วนนั้นๆ โดยไม่เข้าใจถึงความเชื่อมโยงไปยังส่วนอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม การแก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อปัจจัยที่เชื่อมโยงกันทั้งทางตรงและทางอ้อม

การแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อปัจจัยที่เชื่อมโยงกันทางการสนับสนุนหรือขัดแย้งกันจนทำให้เกิดปัญหาใหม่อยู่เสมอ ๒) ลักษณะมองแบบลดส่วน เป็นการมองปรากฏการณ์ของวิสาหกิจชุมชนในกระบวนการทางเศรษฐกิจมิติเชิงตัวเลข หรือเป็นข้อมูลเชิงสถิติ โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่นหรือทำความเข้าใจในมิติอื่นที่มีผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชน การพยายามอธิบายปรากฏการณ์วิสาหกิจชุมชนในเชิงตัวเลข ทำให้มองข้ามปัจจัยเชิงคุณภาพในมิติทางสังคม ๓) ลักษณะมองแบบกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เป็นการอธิบายธรรมชาติของกระบวนการพัฒนาด้วยกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์แบบตายตัว และอธิบายเป็นกลไกการเกิดที่แน่นอน เช่น ธุรกิจไม่เติบโตเนื่องจากขายไม่ได้ ไม่มีตลาด ทั้งๆ ที่มีปัจจัยด้านศิลปะที่มีความสัมพันธ์และมีส่วนร่วมของกระบวนการดังกล่าวอยู่มีใช้อยู่ การมองเห็นวิสาหกิจชุมชนแยกออกเป็นส่วนๆ ข้างต้น ทำให้ผู้ปฏิบัติมองไม่เห็นคุณค่าในมิติทางจิตวิญญาณของวิสาหกิจชุมชนที่มีพลวัตร มีความละเอียดอ่อนและมีชีวิตชีวา มิใช่มองเห็นวิสาหกิจชุมชนเป็นเรื่องของวัตถุดิบกระบวนการผลิต ต้นทุน กำไร ฯลฯ ที่ไร้วิญญาณ ซึ่งส่งผลกระทบให้เกิดการทำลายการบูรณาการขององค์กร สังคมและธรรมชาติของมนุษย์ กลายเป็นสังคมอุตสาหกรรมที่เอารัดเอาเปรียบกัน แสวงหาประโยชน์จากผู้ด้อยโอกาส เป็นสังคมบริโภคนิยมและแก่งแย่งแข่งขันในทางวัตถุ ขาดความจริงใจร่วมมือกันพัฒนาสังคมอุตสาหกรรมให้เป็นสังคมที่มีการเป็นอยู่ร่วมกัน แบ่งปัน และเอื้ออาทร ซึ่งเป็นพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์

ดังนั้น กระบวนทัศน์ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนใหม่จึงต้องเข้าใจ วิสาหกิจชุมชนแบบองค์รวม เข้าใจถึงการมีชีวิตชีวาตามธรรมชาติ หรือมีแบบอย่างที่เหมาะสมกันทั้งหมด การคิดแบบองค์รวมเป็นระบบที่เชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชนสู่บริบทในระบบย่อย และระบบใหญ่ทั้งหมด ด้วยความเชื่อพื้นฐานที่ว่า ความเชื่อมโยงคือสถานะที่องค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชนทุกส่วนมีความสัมพันธ์กันในบริบทที่ซับซ้อนไปมา และมีกระบวนการที่ต่อเนื่องจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบททางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมที่มีความหลากหลายในชุมชน การปรับเปลี่ยนวิธีคิดและแบบแผนการปฏิบัติงานของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนข้างต้น ไม่ใช่ได้จากการอบรมหรือฟังบรรยายหรือการมีคู่มือการปฏิบัติงานเพียงอย่างเดียว สิ่งสำคัญคือผู้ปฏิบัติงานจะต้องลงชุมชน เพื่อเรียนรู้สภาพชุมชนใหม่ในทุกมิติ ต้องมีจินตนาการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่มีใช้การท่องตำรา การจดจำ หรือมองผ่านชุมชนอย่างผิวเผิน การเริ่มลงมือกระทำการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนร่วมกับชุมชนเป็นวิธีการที่ดีที่สุดที่จะก่อให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตและธรรมชาติของชุมชน เพื่อสร้างแบบแผนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ชุมชนต้องการ หลักการสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนนอกจากการให้ความสำคัญด้านการถ่ายทอดความรู้ตามบทบาทหน้าที่ของกรมส่งเสริมการเกษตรแล้ว ยังมีหลักการสำคัญที่ต้องคำนึงถึง คือ ลักษณะการมองประชาชนเป็นศูนย์กลาง มองที่ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดวิสาหกิจชุมชนที่ยั่งยืน ซึ่งการมีส่วนร่วมนี้ควรจะต้องรวมทั้งการร่วมคิด ร่วมวางแผน การร่วมตัดสินใจด้วย มิใช่เพียงแต่ร่วมทำกิจกรรม ลักษณะการมองเป็นองค์รวมที่ต้องมีการพิจารณาปัญหา และปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกันอย่างรอบด้าน กระตุ้นให้ชุมชน หรือหน่วยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน มิใช่มีบทบาทเพียงแต่เป็นผู้ปฏิบัติงานตามภารกิจหรือเป็นผู้ร่วมรับรู้และเข้าใจกระบวนการพัฒนาของแต่ละหน่วยงาน แต่จะต้องร่วมประสาน ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และเติมเต็มให้กับกระบวนการพัฒนานั้น

๒.๒.๓ ลักษณะของวิสาหกิจชุมชน

จากความหมายของวิสาหกิจชุมชนข้างต้นนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงที่ลักษณะที่สำคัญอยู่ ๗ อย่างด้วยกัน ซึ่งถือเป็นองค์ประกอบของวิสาหกิจชุมชน คือ

๑) ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง แต่อย่างไรก็ดี คนนอกอาจมีส่วนร่วมโดยอาจมีการถือหุ้นได้เพื่อการมีส่วนร่วม ร่วมมือ และให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ

๒) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด

๓) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนซึ่งมีความรู้ภูมิปัญญา หากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเกิดความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ได้โดยไม่เอาแต่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ

๔) ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น

๕) มีการดำเนินการแบบบูรณาการการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ไม่ใช่ทำแบบโครงการเดี่ยว คล้ายกับปลูกพืชเดี่ยว แต่เป็นการทำแบบวนเกษตร คือ มีหลาย ๆ กิจกรรมประสาน ผนึกพลัง (synergy) และเกื้อกูลกัน (cluster)

๖) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก การเรียนรู้คือหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้ แต่บนฐานความรู้สึกความอยากความต้องการตามทีสื่อในสังคมกระตุ้นให้เกิด ทำให้ความอยากกลายเป็นความจำเป็นสำหรับชีวิตไปหมด

๗) มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย การพึ่งตนเองคือเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ถ้าหากพลาดเป้าหมาย คือ พลาดเป้า วิสาหกิจชุมชนจะกลายเป็นธุรกิจที่มีเป้าหมายที่ก้าวร่อนที่จะคิดทำให้รอด ไม่พัฒนาเป็นขั้นเป็นตอนให้เกิดความมั่นคงก่อนที่จะก้าวไปพัฒนาธุรกิจ^{๒๐}

ดังนั้น ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน คือ ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการ ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน ริเริ่มสร้างสรรค์โดยชุมชนทำให้เกิดนวัตกรรม ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล ดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นระบบ การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ให้เป็นระบบ การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด และการเป็นนักวิสาหกิจในชุมชน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การทำแผนแม่บทชุมชน การแปรแผนไปสู่วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน

^{๒๐} อานันท์ ตะนัยศรี, วิสาหกิจชุมชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://ophbgo.blogspot.com> (๒๑ กรกฎาคม ๒๕๖๐).

๒.๒.๔ ประเภทของวิสาหกิจชุมชน

ในการแบ่งประเภทของวิสาหกิจชุมชน สามารถมองได้หลายมิติ กล่าวคือ แบ่งตามลักษณะการประกอบการหลัก และแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประการของวิสาหกิจชุมชน

การแบ่งตามลักษณะการประกอบการเป็นหลัก สามารถแบ่งออกได้ ๒ ประเภท ดังนี้

๑) วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการผลิตเพื่อการใช้งานในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งมีอยู่ ๕ อย่าง คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ ปุ๋ย ซึ่งอยู่ในขีดความสามารถของชาวบ้านทั่วไปจะทำได้ เป็นของต้องกินต้องใช้ประจำวัน มีมูลค่ามากกว่าครึ่งของค่าใช้จ่ายทั้งปีของแต่ละครัวเรือน แต่ชาวบ้านทั่วไปไม่ว่าอยู่ใกล้เมืองต่างก็ซื้อกินซื้อใช้

๒) วิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า เป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำออกสู่ตลาดใหญ่ได้ เพราะมีลักษณะเฉพาะตัว มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น บางอย่างอาจมีสูตรเด็ดเคล็ดลับหรือคุณภาพดีในระดับมาตรฐาน สามารถแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ก็คือหนึ่งในวิสาหกิจชุมชนก้าวหน้า

ส่วนการแบ่งตามการจัดระดับและขั้นตอนการพัฒนาการประกอบการของวิสาหกิจชุมชน สามารถแบ่งออกได้ ๒ ประเภท ดังนี้

๑) ระดับครอบครัว คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพึ่งตนเอง เป็นการประกอบกิจกรรมเพื่อกินใช้ในครอบครัว เพื่อทดแทนการพึ่งพาจากภายนอก เช่น การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรไว้ใช้กินในครอบครัว

๒) ระดับชุมชนและเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนแบบพอเพียง เป็นการประกอบกิจการชุมชน เพื่อสนองตอบการอุปโภคบริโภคในชุมชนและเครือข่าย ซึ่งสามารถที่จะพัฒนาให้เป็นวิสาหกิจชุมชนแบบก้าวหน้าได้ เพื่อที่จะแข่งขันกับผลิตภัณฑ์หรือสินค้าทั่วไปได้

ทั้งนี้ การประกอบการวิสาหกิจไม่ได้เน้นเพื่อกำไรสูงสุด แต่จะเน้นที่การลดค่าใช้จ่าย การสร้างรายได้ให้แก่สมาชิกและคนในชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

อย่างไรก็ตามยังพบว่า วิสาหกิจชุมชนนั้นเป็นเรื่องเก่าแต่นำมาคิดใหม่ มีการทำอย่างมีแบบแผน มีระบบ มีขั้นตอน เริ่มต้นจากการเรียนรู้ การคิดก่อนแล้วค่อยลงมือทำ วิสาหกิจชุมชนเน้นความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ แตกต่างจากอุตสาหกรรมชุมชนและธุรกิจชุมชนซึ่งเน้นที่กระบวนการผลิต การแปรรูป การบริหารจัดการ ที่มุ่งสู่ตลาดใหญ่ วิสาหกิจชุมชนเป็นระบบที่มีความหลากหลายของกิจกรรม เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน เป็นการประกอบการบนพื้นฐานของการใช้ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนอย่างรู้คุณค่า เพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชน โดยมุ่งประโยชน์ทางสังคมแก่ชุมชนมากกว่าการแสวงหากำไรสูงสุด และมุ่งต่อการรักษาระบบนิเวศน์ของสังคมโดยรวม ถ้าเปรียบกับอุตสาหกรรมชุมชนและธุรกิจชุมชนกับการทำการเกษตร ก็คล้ายกับการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ขณะที่วิสาหกิจชุมชนจะคล้ายกับการปลูกพืชผสมผสาน

นอกจากนี้ วิสาหกิจชุมชนจะเน้นในเรื่องของวิถีคิดและกระบวนการเรียนรู้มากที่สุด ปัญหาที่ผ่านมาของชุมชนนั้นเป็นปัญหาวิถีคิดมากกว่าวิถีทำ ชุมชนสามารถผลิตได้มากมาย แต่ขายไม่ออก ขาดทุน หาดตลาดไม่ได้ เพราะเริ่มต้นจากวิถีทำ จากสูตรสำเร็จ จากการเลียนแบบ การทำวิสาหกิจชุมชนนั้นจึงควรเริ่มต้นจัดทำเพื่อให้พอกินพอใช้ก่อนแล้วค่อยพัฒนาไปสู่การจัดการเชิงธุรกิจ เมื่อพอเพียงและพึ่งตนเองได้ก็สามารถผลิตให้เหลือเพื่อตลาดได้ และการคิดจะนำผลผลิตออกสู่ตลาดนั้นต้องเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่นที่มาจากความรู้จักใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพหรือทรัพยากรในท้องถิ่นบวกกับความคิดสร้างสรรค์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม โดยควรเริ่มจากเล็กไปหาใหญ่เพื่อที่จะสร้างรากฐานเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งก่อน ทำกินทำใช้ก่อน ทำทดแทนสิ่งที่จะต้องซื้อให้ได้มากที่สุด หากต้องการที่จะนำมาผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาด ก็ควรเริ่มรู้จักการจัดการ และกลไกทางการตลาดให้ดี ไม่หวังพึ่งตลาดเป็นหลัก แต่ควรพึ่งตนเองและพึ่งพากันเองให้ได้มากที่สุด

การจัดการผลิตและการตลาดเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องเรียนรู้ โดยเรียนรู้ว่าจะจัดการอย่างไรให้ชุมชนมาร่วมกันวางแผนการผลิต การตลาด การบริโภคร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคนต่างทำ และในที่สุดก็ทำซ้ำกันผลิตล้นเกินและขายไม่ออก ชุมชนต้องสร้างวงจรเศรษฐกิจชุมชนขึ้นมาใหม่ เชื่อมโยงทุกเรื่องที่ทำให้อาหาร ข้าวของเครื่องใช้ และทำแบบประสานพลังให้เกิดผลทวีคูณ ไม่ใช่ทำเพื่อแข่งขันกันขายเหมือนทำกล้วยฉาบทั้งตำบล ทำแชมพูทุกหมู่บ้าน หรือคนปลูกข้าวก็ปลูกข้าวได้ข้าวมาก็เอาไว้กินส่วนหนึ่ง ที่เหลือก็ขายให้กับพ่อค้า พ่อค้าก็เอาไปแปรรูปแล้วเอาข้าวสารกลับไปขายในหมู่บ้าน คนปลูกข้าวขายข้าวเปลือกราคาถูก แต่คนซื้อข้าวสารกลับซื้อข้าวในราคาแพง ในการที่จะทำตลาดของวิสาหกิจชุมชนนั้น ต้องมีเป้าหมายในการผลิตก่อนว่าต้องการทำการผลิตเพื่อบริโภคภายในครอบครัวในชุมชนหรือระหว่างชุมชน ทำการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการและจัดการผลผลิตให้ได้ก่อน ถ้าผลผลิตนั้นไปได้ดีแล้วจึงค่อยเพิ่มปริมาณการผลิตหรือหากว่าผลิตภัณฑ์บางตัวในชุมชนนั้นมีความโดดเด่นมีคุณภาพ มีลักษณะเฉพาะตัวพอที่จะออกไปจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้ ก็เป็นเรื่องของกลไกการตลาดที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งตลาดวิสาหกิจชุมชนนั้น แบ่งได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑) ตลาดพอเพียง หมายถึง ตลาดท้องถิ่น ตลาดภายในชุมชนและระหว่างชุมชน หรือในเครือข่าย

๒) ตลาดผูกพัน หมายถึง ตลาดที่มีการตกลงหรือเซ็นสัญญาซื้อขายระหว่างองค์กรหน่วยงานนอกชุมชน เช่น โรงพยาบาลหนึ่งตกลงซื้อข้าวกล้องจากชุมชนปีหนึ่ง ๑๐ ตัน รัฐวิสาหกิจแห่งหนึ่งตกลงซื้อผ้าฝ้ายทอมือจากชุมชนปีละ ๑๐,๐๐๐ เมตร เพื่อให้พนักงานตัดชุดใส่วันศุกร์ เป็นต้น

๓) ตลาดทั่วไป หมายถึง ตลาดที่ต้องแข่งขันกับคนอื่นในเมือง หรือส่งออกไปต่างประเทศ

๒.๒.๕ รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน

จำแนกตามขอบข่ายของกิจการที่ประกอบการ สามารถกำหนดได้เป็น ๒ รูปแบบ ดังนี้

๑) วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการเดี่ยว คือ วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการ ที่มีการบริหารจัดการ โดยคณะผู้บริหารในชุมชนชุดเดียว โดยจะมีผลผลิตมากกว่าหนึ่งผลิตภัณฑ์/บริการก็ได้

๒) วิสาหกิจที่ประกอบกิจการในรูปแบบเครือข่าย คือ วิสาหกิจชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับกิจการอื่น ๆ โดยแต่ละวิสาหกิจต่างมีการประกอบการ ตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของกิจการของตน หากแต่มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพา เกื้อกูลเชื่อมโยงกันในรูปแบบต่างๆ วิสาหกิจชุมชน มุ่งเน้นการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานภูมิปัญญาสากล เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินทรัพย์ ที่เป็นทุนทางสังคมของชุมชนนั้นให้เป็นสินค้าและบริการของชุมชน สร้างเศรษฐกิจฐานรากของชุมชนให้เข้มแข็งสู่เป้าหมายคือความเข้มแข็งของชุมชน และการพึ่งตนเองได้

๒.๒.๖ ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

จำแนกตามเป้าหมายของผลผลิตของกิจการได้เป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑) ระดับพื้นฐาน ได้แก่วิสาหกิจที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการที่จะนำไปใช้เพื่อการอุปโภคบริโภค มุ่งเน้นการลดรายจ่าย วิสาหกิจชุมชนพื้นฐาน เป็นการประกอบการในระดับการผลิต การแปรรูปและการดำเนินการ ต่างๆ เพื่อกิน เพื่อใช้ในครอบครัวในชุมชน และตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของครัวเรือน ชุมชนให้พออยู่พอกิน เน้นการผลิต เพื่อทดแทนการซื้อจากภายนอก เป็นการลดรายจ่าย พึ่งพาตนเอง ลดการพึ่งพาภายนอกให้มากที่สุด ถ้ามุ่งแต่เพียงการเพิ่มรายได้ โดยไม่มีการลดรายจ่ายจะเกิดปัญหาหนี้สินตามมา ซึ่งการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐาน จะต้องอาศัยกลุ่มผู้นำ และกระบวนการกลุ่ม โครงสร้างการบริหารองค์กร กฎระเบียบ กติกา เงื่อนไขการกำหนดทิศทางและแผนพัฒนา การมีส่วนร่วม ความรู้/อาชีพตามประเภทของกิจการบัญชี การบริหารทุนสร้างเครือข่าย และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระดับชุมชน ในเรื่องข้อมูลข่าวสาร วัตถุประสงค์ การกระจายสินค้า และการตลาด ซึ่งวิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นกิจกรรมที่เกิดจากฐานทรัพยากรในชุมชนมีการผลิตขั้นพื้นฐานให้เพียงพอกับความต้องการของคนในชุมชน มุ่งให้เกิดการลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ สามารถจัดการหนี้สินได้แผนวิสาหกิจชุมชน หรือกิจการของวิสาหกิจชุมชน ควรสอดคล้องกับแผนชุมชน ทำให้วิสาหกิจชุมชนเข้มแข็งและยั่งยืน

๒) ระดับพัฒนา ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการเพื่อการลดรายจ่าย และมีส่วนเหลือสามารถนำไปแบ่งปัน แลกเปลี่ยนหรือจำหน่ายให้เกิดรายได้เพิ่มในการประกอบการอันนำไปสู่การอยู่ดีกินดี ของครัวเรือน ชุมชนและระหว่างชุมชน

ดังนั้น การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนพื้นฐานให้เป็นวิสาหกิจชุมชนขั้นก้าวหน้าควรดำเนินการ ดังนี้ ๑) ให้ความรู้ด้านการผลิตและบริการขั้นก้าวหน้า การผลิตสินค้า/บริการ ที่ได้คุณภาพ/มาตรฐาน ให้ความรู้ด้านการประกอบการ บัญชีธุรกิจ วิเคราะห์ความเสี่ยง แผนธุรกิจ แผนการเงิน การตลาด พัฒนาผลิตภัณฑ์ และบรรจุภัณฑ์ การขยายช่องทางการตลาด วิจัยและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญา การเชื่อมโยงเข้าถึงแหล่งทุน ๒) การจัดการฝึกอบรมเรื่องเฉพาะต่าง ๆ สามารถทำได้ระหว่างหรือหลังการทำแผนแม่บทการเรียนรู้ควรเปิดกว้างให้คนมาร่วมมากที่สุด ซึ่งไม่ได้แปลว่าทุกคนจะต้องมาร่วมทำ แต่ให้ได้เรียนรู้เข้าใจและร่วมบริโภค เช่น การทำของใช้ แชมพู ปู่ยงชีวภาพ ฯ ควรมีวิทยากรในประเด็นพื้นฐานต่าง ๆ ทุกตำบลฝึกอบรมผู้นำชุมชนให้เป็นวิทยากรในประเด็นสำคัญอย่างน้อย ๕ ประเด็น คือ ข้าว อาหาร สมุนไพร ของใช้ ปู่ยง ฝึกอบรมสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ในชุมชนให้เข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพจัดการฝึกอบรมในประเด็นเฉพาะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการ เช่น บัญชี การผลิต หีบห่อ ฯลฯ

๒.๒.๗ ลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน

- ๑) ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการ
- ๒) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน
- ๓) มีฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล
- ๔) มีการดำเนินการแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆอย่างเป็นระบบ
- ๕) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ
- ๖) มีการพึ่งตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็นเป้าหมาย^{๒๑}

๒.๒.๘ รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนจำแนกตามเครือข่ายของกิจการ

ประกอบการกำหนดได้เป็น ๒ รูปแบบคือ

๑) วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการเดี่ยวคือวิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการที่มีการบริหารจัดการโดยคณะผู้บริหารในชุมชนชุดเดียวโดยจะมีผลผลิตมากกว่าหนึ่งผลิตภัณฑ์การบริการก็ได้

๒) วิสาหกิจชุมชนที่ประกอบกิจการในรูปเครือข่ายคือวิสาหกิจชุมชนที่มีความสัมพันธ์กับกิจการอื่นๆโดยแต่ละวิสาหกิจต่างมีการประกอบกิจการตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ของกิจการตนเองหากแต่มีความสัมพันธ์แบบพึ่งพาเกื้อกูลเชื่อมโยงกันในรูปแบบต่างๆ

๒.๒.๙ การพัฒนาวิสาหกิจของชุมชน

๑) วิสาหกิจชุมชนระดับครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของการแปรรูปหรือสร้างผลิตภัณฑ์ของชุมชนเพื่อการอุปโภคของตนเองภายในครัวเรือนเป็นหลักสมาชิกในชุมชนจะสร้างผลิตภัณฑ์ในลักษณะหลากหลายเพื่อการพึ่งตนเองลดรายจ่ายที่เสียไปจากการซื้อและป้องกันไม่ให้เงินของชุมชนไหลออกนอกชุมชนโดยไม่จำเป็นทำให้มีเงินหมุนเวียนอยู่ในชุมชนของตนเอง

๒) วิสาหกิจชุมชนระดับชุมชนเมื่อวิสาหกิจชุมชนบรรลุวัตถุประสงค์ขั้นแรกเพื่อลดรายจ่ายหรือเพื่อการพึ่งตนเองได้แล้วจึงค่อยขยายออกไปสู่เพื่อนบ้านผู้ผลิตเองไม่ได้ต้องซื้อสินค้าจากภายนอกเพราะการพึ่งตนเองในบางกรณีไม่สามารถทำได้โดยลำพังของครอบครัวเดียววิสาหกิจชุมชนขั้นที่สองจึงเป็นวิสาหกิจชุมชนที่เกื้อกูลหนุนให้เกิดการพึ่งพาอาศัยระหว่างครอบครัวในชุมชนเดียวกันเป็นการลดภาระการซื้อของแพงหรือช่วยลดรายจ่ายให้แก่เพื่อนบ้านกระแสนเงินจึงสะพัดอยู่ในหมู่บ้าน

๓) วิสาหกิจชุมชนระดับเครือข่ายการพึ่งตนเองในบางกรณีชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้โดยลำพังชุมชนเดี่ยวแต่เป็นไปได้เมื่อหลายชุมชนร่วมมือกันเป็นการตอบสนองความต้องการของชุมชนที่มีการผลิตและทรัพยากรแตกต่างกัน

๔) วิสาหกิจชุมชนเพื่อการจัดการผลผลิตส่วนเกินเป็นวิสาหกิจที่ดำเนินการแปรรูปผลผลิตหรือทรัพยากรของชุมชนสร้างผลิตภัณฑ์ต่อเนื่องเพื่อเพิ่มมูลค่าและตอบสนองการตลาดภายนอกชุมชนและเครือข่าย

๒.๒.๑๐ ระดับการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน

จำแนกตามเป้าหมายของผลผลิต ดังนี้

^{๒๑} เรื่องเดียวกัน, ประวัติตำบลสามขาออนไลน์ กรกฎาคม ๒๖ คันเมื่อวันที่ ๒๕๖๐.

๑) ระดับพื้นฐานได้แก่วิสาหกิจที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการที่จะนำไปใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคมุ่งเน้นการลดรายจ่ายการประหยัดและออมเพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างพออยู่พอกินทั้งระดับครัวเรือนชุมชนและระหว่างชุมชน

๒) ระดับพัฒนาได้แก่วิสาหกิจที่มีการประกอบการเพื่อให้เกิดผลผลิตหรือการให้บริการเพื่อการลดรายจ่ายส่วนเหลือสามารถนำไปแลกเปลี่ยนและเพิ่มรายได้ในการอยู่ดีกินดีในครัวเรือนระหว่างชุมชนอีกด้วย

๓) ระดับก้าวหน้าได้แก่วิสาหกิจชุมชนที่มีการประกอบการทั้งภาคการผลิตและบริการมุ่งการเพิ่มรายได้ไปสู่การขยายการลงทุนลดการนำเข้าเพื่อการส่งออกของผลิตภัณฑ์ขยายกิจการขณะเดียวกันจะสามารถจัดสรรผลกำไรเพื่อสวัสดิการของชุมชนหรือเพื่อกิจกรรมสาธารณะประโยชน์สร้างความมั่งมีศรีสุขนำไปสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมต่อไปในอนาคต

๒.๓ แนวคิดการสร้างกลุ่มและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

๒.๓.๑ ความหมายของเครือข่าย

เสรี พงศ์พิศ^{๒๒} กล่าวว่า “ เครือข่าย ” คือขบวนการสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์และความต้องการบางอย่างร่วมกันร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน

ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์^{๒๓} กล่าวว่า เครือข่าย คือกลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบโครงสร้าง ที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระกิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมกัน หรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคน หรือองค์กรนั้นๆ

นฤมล นิราทร^{๒๔} เสนอว่าเครือข่ายหรือ Network มีความหมายได้หลายลักษณะ ซึ่งหากมองในเชิงโครงสร้างเครือข่าย หมายถึง กลุ่มของจุดต่างๆ ซึ่งเชื่อมโยงต่อกันด้วยเส้นโดยจุดต่างๆ คือ บุคคลหรือกลุ่ม ส่วนเส้นที่เชื่อมนี้คือ ความสัมพันธ์ที่บุคคลหรือกลุ่มต่างๆ มีต่อกัน

วีระศักดิ์ เครือเทพ ให้ความหมายเครือข่ายในทางรัฐประศาสนศาสตร์ว่า คือ การจัดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของการทำงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ตั้งแต่สองหน่วยงานขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานเอกชนหรือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อร่วมมือร่วมใจกันดำเนินภารกิจของสาธารณะบางประการ โดยมีองค์กรภาครัฐเป็นแนวหลักของเครือข่าย ทั้งนี้ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแสดงเหล่านี้เป็นไปในลักษณะที่พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์

^{๒๒} เสรี พงศ์พิศ, เครือข่าย, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๔๘), หน้า ๘.

^{๒๓} ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์, การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยองค์กรเครือข่าย, วารสารพัฒนาชุมชน, ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๑ (กันยายน), ๒๕๔๒, หน้า ๒๖ - ๓๐.

^{๒๔} นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ, (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๓), หน้า ๖.

ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีเป้าหมายของความร่วมมือก็เพื่อต้องการแก้ไข ปัญหาสาธารณะบางประการร่วมกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งมีอาจดำเนินการให้บรรลุผล สำเร็จได้โดยลำพัง^{๒๕}

๒.๓.๒ ลักษณะเครือข่าย

นฤมล นิราทร^{๒๖} ได้กล่าวถึงลักษณะของเครือข่ายไว้ดังนี้

๑) เครือข่ายมีลักษณะเป็นโครงสร้างทางความคิด (Cognitive Structure) ไม่ว่าจะ พัฒนาไปถึงระดับใด บุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กรเครือข่ายจะมีกรอบความคิดที่เกี่ยวกับองค์กรเครือข่ายใกล้เคียงกันในด้านความรู้ความสามารถ ความคาดหวังต่อเครือข่าย

๒) องค์กรเครือข่ายไม่มีลำดับชั้น (Hierarchy) การเชื่อมโยงระหว่างองค์กรเครือข่าย เป็นไปในลักษณะแนวราบ แต่ละองค์กรเป็นอิสระต่อกันแต่ระดับความเป็นอิสระของแต่ละองค์อาจไม่ เท่ากัน

๓) องค์กรเครือข่ายมีการแบ่งงานกันทำ (Division of labour) การที่องค์กรเข้ามา ร่วมเป็นเครือข่ายกันเพราะส่วนหนึ่งคาดหวังการพึ่งพาแลกเปลี่ยนความสามารถระหว่างกันดังนั้นหากองค์กรใดไม่สามารถแสดงให้เห็นเป็นประจักษ์ก็อาจหลุดจากเครือข่ายได้ ในทางตรงกันข้ามหากได้แสดง ความสามารถจะนำไปสู่การพึ่งพิงและขึ้นต่อกัน

๔) ความเข้มแข็งขององค์กรที่ร่วมกันเป็นเครือข่ายจะนำไปสู่ความเข้มแข็งโดยรวมของ เครือข่าย ดังนั้น การพัฒนาของแต่ละองค์กรเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ

๕) องค์กรเครือข่ายกำหนดบริหารจัดการกันเอง (Self – regulating) ในการทำงาน ร่วมกันในลักษณะแนวราบ จำเป็นต้องมีความสมานฉันท์ โดยผ่านกระบวนการทางประชาธิปไตยโดยตรง ซึ่งหมายถึงการต่อรองตกลงระหว่างองค์กรเครือข่ายเกี่ยวกับการบริหารจัดการภายในเพื่อให้เครือข่าย สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

๖) ความสำเร็จขององค์กรเครือข่ายมิใช่จะได้มาเพียงชั่วข้ามคืนแต่ต้องอาศัยระยะเวลาใน การบ่มเพาะความสัมพันธ์ ความศรัทธา และความไว้วางใจ ตลอดจนสร้างกรอบทางความคิดเพื่อ ให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแก้ปัญหาร่วมกันอย่างสร้างสรรค์รวมทั้งการดำเนินการ ร่วมกัน ระหว่างองค์กรเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

เสรี พงศ์พิศ^{๒๗} สรุปไว้ว่าเครือข่ายทุกประเภท ทุกแบบทุกเครือข่ายมีลักษณะร่วมกัน ๕ ประการดังนี้

๑) เป็นกลุ่มองค์กรหรือบุคคลที่มาร่วมกันเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และความสนใจ ที่ตั้งขึ้นร่วมกัน

๒) เป็นเวทีเพื่อกิจกรรมทางสังคม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

๓) ดำรงอยู่ได้ยาวนาน ด้วยการสื่อสารแบบใดแบบหนึ่งที่ต่อเนื่องไม่ใช่แบบเฉพาะกิจ

^{๒๕} วีระศักดิ์ เครือเทพ, เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐).

^{๒๖} นฤมล นิราทร, การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ, หน้า ๒๑.

^{๒๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖.

- ๔) สมาชิกมีความรู้สึกผูกพันกับโครงสร้างที่พัฒนาขึ้นมาร่วมกันและร่วมกันรับผิดชอบ
- ๕) มีฐานอยู่ที่ความเป็นเจ้าของร่วมกันและความมุ่งมั่นที่จะทำตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ร่วมกัน รวมทั้งเครื่องมือหรือวิธีการในการดำเนินการที่คิดไว้ร่วมกัน

๒.๓.๓ องค์ประกอบสำคัญของการก่อเกิดเครือข่าย

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโรว์^{๒๘} กล่าวว่าองค์ประกอบของเครือข่าย มีดังนี้

๑) หน่วยชีวิตหรือสมาชิก หน่วยชีวิตและสมาชิกเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของความเป็นเครือข่ายที่สร้างระบบปฏิสัมพันธ์โดยหน่วยชีวิตและแต่ละปัจเจกบุคคล จะดำเนินการสานต่อเพื่อหาแนวร่วมในการสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ เพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ร่วมกัน ตามหลักของธรรมชาติที่ทุกสรรพสิ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยและสร้างกระบวนการที่สืบเนื่อง เพื่อรักษาความเป็นไปของชีวิต ดังนั้น หน่วยชีวิต หรือสมาชิกในองค์กรนั้น จะเป็นองค์ประกอบหลักที่จะก่อให้เกิดความเป็นเครือข่าย

๒) จุดมุ่งหมายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งเพราะหากว่าบุคคลกลุ่ม องค์กรมารวมกันเพียงเพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยไร้ความมุ่งมั่นหรือจุดมุ่งหมายร่วมกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอาจกล่าวได้ว่า เป็นเครือข่าย เพราะความเป็นเครือข่ายจะต้องมีความหมายถึง “การรวมกันอย่างมีจุดหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

๓) การทำหน้าที่อย่างมีจิตสำนึกการที่แต่ละหน่วยชีวิตหรือการที่แต่ละบุคคลมารวมกันสิ่งที่ยึดโยงสิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน คือ การทำหน้าที่ต่อกันและกระทำอย่างมีจิตสำนึก เพราะหากขาดจิตสำนึกต่อส่วนรวมที่มาจากส่วนลึกภายในจิตใจของตนแล้ว กระบวนการนั้นจะเป็นเพียงการจัดตั้งและเรียกร้องผลประโยชน์ตอบแทนเท่านั้น

๔) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน โดยองค์ประกอบของความเป็นเครือข่าย สิ่งหนึ่งที่ขาดมิได้ คือการมีส่วนร่วม การพึ่งพาอาศัยและการแลกเปลี่ยนความรู้การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น เพราะการมีส่วนร่วมจะทำให้สมาชิกมีความรู้สึกที่ตนเองเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ทุกฝ่ายหันหน้าเข้าหากันมากขึ้น นอกจากนี้ในระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ก็มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะนำไปสู่การให้และการรับ รวมถึงการระดมทรัพยากรเพื่อให้ภารกิจที่เครือข่ายดำเนินการนั้นบรรลุเป้าหมายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงเป็นแนวคิดกระบวนการและวิธีการของการจัดการเครือข่าย

๕) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร ถ้ากล่าวถึงเครือข่ายว่าเป็นความสัมพันธ์ที่โยงใยกันแล้ว สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่ายคือข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกัน นับตั้งแต่การสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย รวมทั้งระบบความสัมพันธ์ใน

^{๒๘} พระมหาสุทิตย์ อาภากรโรว์, เครือข่าย ธรรมชาติความรู้ :และการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๔๗), หน้า ๑๘-๕๐.

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยกระบวนการสื่อสารนั้นจะช่วยให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการรับรู้ เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงานและช่วยรักษาสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

อัลเทอร์ และ เฮจ (Alter and Hage)^{๒๙} ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ลักษณะของเครือข่ายมีดังนี้

๑. เครือข่ายมีลักษณะเป็นโครงสร้างทางความคิด (Cognitive Structures) ไม่ว่าจะพัฒนาไปถึงระดับใด บุคคลที่เกี่ยวข้องในองค์กรเครือข่ายจะมีกรอบความคิดเกี่ยวกับองค์กรเครือข่ายใกล้เคียงกันในด้านความรู้ ความสามารถ ความคาดหวังต่อเครือข่าย

๒. องค์กรเครือข่ายไม่มีลำดับชั้น (Hierarchy) การเชื่อมโยงระหว่างองค์กรเครือข่ายเป็นไปในลักษณะแนวนราบ แต่ละองค์กรเป็นอิสระต่อกัน แต่ระดับความเป็นอิสระของแต่ละองค์กรอาจไม่เท่ากัน

๓. องค์กรเครือข่ายมีการแบ่งงานกันทำ (Division of Labors) การที่องค์กรเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายเพราะส่วนหนึ่งคาดหวังการพึ่งพิงและเปลี่ยนความสามารถระหว่างกัน ดังนั้นหากองค์กรใดไม่สามารถแสดงความสามารถให้เป็นที่ประจักษ์ก็อาจหลุดออกจากเครือข่ายได้ ในทางตรงกันข้าม หากได้แสดงความสามารถก็จะนำไปสู่การพึ่งพาการแบ่งงานกันทำ ทั้งยังเป็นการลดโอกาสที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งจะแสดงอำนาจเหนือเครือข่ายด้วย

๔. ความเข้มแข็งขององค์กรการร่วมกันเป็นเครือข่ายจะนำไปสู่ความเข้มแข็ง โดยรวมของเครือข่าย ดังนั้นการพัฒนาของแต่ละองค์กรเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญ

๕. องค์กรเครือข่ายกำหนดการบริหารจัดการกันเอง (Self - Regulating) ในการทำงานร่วมกันในลักษณะแนวนราบ จำเป็นต้องมีความสมานฉันท์โดยผ่านกระบวนการทางประชาธิปไตย หมายถึง การตกลงระหว่างองค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการภายใน เพื่อให้เครือข่ายสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้

๖. ความสำเร็จขององค์กรเครือข่ายมิใช่จะได้มาเพียงชั่วข้ามคืน แต่ต้องอาศัยระยะเวลาในการบ่มเพาะความสัมพันธ์ ศรัทธา และความไว้วางใจ เชื่อใจ ตลอดจนการสร้างกรอบทางความคิดเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรอย่างต่อเนื่อง

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์^{๓๐} ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของเครือข่าย มีดังนี้

๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหาและมีสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีประสบการณ์ในปัญหาร่วมกัน มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพัน ในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น การ

^{๒๙} . Aler, Cathrin and Hage, Jerald, *Organization Working Together*, California : Sage, 1993, p 238.

^{๓๐} เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, *การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร: ซีเอสเอ็มดี, ๒๕๔๓), หน้า ๖๓.

รับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายมีความต่อเนื่อง เพราะหากสมาชิกไม่มีความเข้าใจในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจะทำให้การประสานงาน และการขอความร่วมมือในการดำเนินการ เป็นไปอย่างยากลำบากเพราะต่างคนต่างก็ใช้กรอบการมองโลกคนละกรอบเหมือนใส่แว่นตากันคนละสี ย่อมมองปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นไปคนละทิศทาง แต่มิได้หมายความว่าสมาชิกของเครือข่ายไม่สามารถจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะมุมมองที่แตกต่างย่อมมีประโยชน์ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ในการทำงาน แต่ความคิดที่แตกต่างนี้สมาชิกเครือข่ายยอมรับกัน มิฉะนั้นความแตกต่างที่มีอยู่จะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักในที่สุด

๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) วิสัยทัศน์ร่วมเป็นการมองเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกันและการมีเป้าหมายที่จะไปด้วยกันจะช่วยทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง เกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างลงไปได้ในทางตรงข้าม เมื่อใดที่วิสัยทัศน์หรือเป้าหมายส่วนตัวขัดแย้งกับวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของเครือข่ายพฤติกรรมการปฏิบัติของสมาชิกก็จะเริ่มแตกต่างจากสิ่งที่สมาชิกเครือข่ายกระทำร่วมกัน ดังนั้นแม้ว่าวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการสร้างให้เกิดขึ้น แต่ก็จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้และสมาชิกของเครือข่ายก็ควรมีวิสัยทัศน์ย่อยส่วนตัว ที่สอดคล้องไปด้วยกันกับวิสัยทัศน์ของเครือข่ายแม้อาจไม่ได้ซ้อนทับอย่างแนบสนิทกับวิสัยทัศน์ของเครือข่าย แต่อย่างน้อยก็ควรสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) เครือข่ายเกิดจากที่สมาชิกแต่ละคนมีความต้องการของตนเอง แต่ความต้องการเหล่านั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ความจำกัดนี้ทำให้เกิดการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดใจให้รวมเป็นเครือข่าย ดังนั้น การรวมเป็นเครือข่ายจึงต้องตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน ซึ่งผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน อาทิ เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ กล่าวโดยสรุปก็คือ การที่จะดึงใครเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการเครือข่ายจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วม และในหลายกรณีอาจเป็นการพิจารณาล่วงหน้า ก่อนที่เขาจะร้องขอด้วยซ้ำแม้ผลประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับอาจมากน้อยแตกต่างกัน แต่ทุกคนได้รับผลประโยชน์ เมื่อใดสมาชิกได้รับประโยชน์ร่วมหรือเมื่อเขาคิดคำนวณแล้วเขาเสียมากกว่าได้เขาก็จะเริ่มถอยตัวเองออกจากเครือข่ายไปหรือเมื่อเขาได้รับการสนองตอบต่อความต้องการที่มีอย่างสมบูรณ์แล้ว เขาก็จะออกไปจากเครือข่ายในที่สุด ประเด็นสำคัญอีกประการ ก็คือผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับต้องเพียงพอสำหรับเขาในการที่จูงใจให้เข้ามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติจริง โดยไม่ได้มีส่วนร่วมแบบประดับที่มีเพียงตำแหน่งหรือรายชื่อในเครือข่ายแต่ไม่มีการเข้าร่วมปฏิบัติจริงในเครือข่าย

๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย นับเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายในเครือข่าย (All Stakeholders in Network) ย่อมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ดังนั้นสถานะของสมาชิกในเครือข่ายจึงควรเป็นไปในลักษณะของความเท่าเทียมกัน (Equal Status) ในฐานะของ “หุ้นส่วน” (Partner) ของเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบที่เท่าเทียม

กันแทนความสัมพันธ์ในแนวคิด หมายความว่า หากรวมตัวเป็นเครือข่ายเกิดขึ้นระหว่างรัฐกับชุมชน ท้องถิ่นหน่วยงานภาครัฐ ก็ต้องวางสถานะของตนเองเทียบเท่ากับประชาชนในฐานะของสมาชิก เครือข่ายมิใช่การวางตัวเป็นเจ้าของเหนือประชาชน อย่างไรก็ตามแม้จะยากในทางปฏิบัติในหลายๆ กรณีเพราะต้องอาศัยการเปลี่ยนกรอบความคิดของสมาชิกในเครือข่ายและการสร้างบริบทแวดล้อม อื่นๆ เข้ามาประกอบด้วย แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำหากต้องการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง

๕) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) องค์ประกอบที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่องก็คือ การที่สมาชิกของเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมสร้างซึ่งกัน และกันโดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยเสริมจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายมากกว่าการไม่สร้างเครือข่ายแต่ต่างคนต่างอยู่

๖) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) เนื่องจากธรรมชาติความจำกัดของ สมาชิกในเครือข่ายทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ สมาชิกของเครือข่ายจึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตัวเอง การจะทำให้เป้าหมายร่วมสำเร็จได้นั้นสมาชิกจำเป็นต้อง พึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การจะทำให้ สมาชิกหรือ หน่วยงานของเครือข่ายยึดโยงกันให้แน่นหนาจำเป็นต้องทำให้หน่วยงานแต่ละคนรู้สึกรู้ว่าหาก เอาหน่วยงานใดคนหนึ่งออกไปจะทำให้เครือข่ายล่มลงไปได้การดำรงอยู่ของหน่วยงานแต่ละคน จึง จำเป็นต่อการดำรงอยู่ของเครือข่าย ซึ่งการพึ่งพิงอิงร่วมกันนี้จะส่งผลทำให้สมาชิกต้องมีการปฏิสัมพันธ์ ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

๗) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) สมาชิกในเครือข่ายต้องทำ กิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน เช่น มีการติดต่อกันผ่านทาง การเขียนหรือการพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนา ร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งผลของการปฏิสัมพันธ์นี้ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย ปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (Reciprocal Exchange) มิใช่ปฏิสัมพันธ์ฝ่ายเดียว ยิ่งสมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใดก็จะยิ่งเกิดความผูกพันภายใน ระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้นซึ่งจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในระดับที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การ ปฏิสัมพันธ์ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น จะช่วยให้เครือข่ายเข้มแข็งยิ่งขึ้น

ดังนั้น เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจึงหมายถึงคณะบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการ จัดทำกิจการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเครือข่าย

๒.๓.๔ กระบวนการสร้างเครือข่าย

สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน^{๓๑} ได้ให้ความหมาย การสร้างเครือข่ายไว้ว่า การสร้าง เครือข่าย คือ การทำให้มีการติดต่อ และการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร และการ ร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้สมาชิกใน เครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อนที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบ

^{๓๑} สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน, “ทำได้ หายจน” เรื่องราวการต่อสู้ชีวิตกับรวมอาชีพ คราวเรือน กข.คจ.ดีเด่น, (กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง, ๒๕๕๔), หน้า ๔.

พึงพิง นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบการติดต่อเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

นฤมล นิราทร^{๓๒} ได้กล่าวว่า ในการที่จะสร้างเครือข่าย จำเป็นต้องมีเทคนิคและวิธีการในการสร้างเครือข่ายด้วยการหาเหตุผลสนับสนุน การที่บุคคล องค์กร มารวมตัวกันเป็นกลุ่ม เพราะมีความสนใจร่วมกัน ยังไม่สามารถที่จะเรียกว่าเครือข่ายได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้นจึงได้จำแนกกระบวนการสร้างเครือข่ายออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เป็นขั้นตอนที่ผู้ปฏิบัติงานหรือฝ่ายจัดการ ตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย เพื่อที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายรวมทั้งพิจารณาองค์กรต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมเข้าเป็นเครือข่ายทำงาน

๒) ขั้นติดต่อกับองค์กรที่จะเป็นเครือข่าย จะเกิดขึ้นเมื่อองค์กรมีความต้องการเหมือนกันและต้องการกระทำกิจกรรมตอบสนองความต้องการที่เหมือนๆ กัน

๓) ขั้นตอนการสร้างพันธมิตรร่วมกัน เป็นขั้นตอนการสร้างความผูกพัน ซึ่งหมายถึงการตกลงในความสัมพันธ์ต่อกัน ในขั้นตอนนี้ องค์กรเข้าสู่การตกลงที่จะทำงานร่วมกันทำกิจกรรมร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือการไปเสาะแสวงหาความรู้ร่วมกัน

๔) ขั้นตอนพัฒนาความสัมพันธ์ เป็นขั้นตอนที่เครือข่ายปรากฏเป็นรูปธรรมเริ่มตกลงกันในเรื่องการบริหารจัดการ โดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ จัดวางข้อตกลงในการทำงาน กำหนดบทบาทของสมาชิก รวมทั้งสิทธิหน้าที่ต่างๆ

๕) ขั้นตอนการทำกิจกรรมร่วมกันในเมื่อเครือข่ายรู้สึกว่าจะตนได้รับประโยชน์จากการเข้าเป็นเครือข่าย ความสัมพันธ์ของเครือข่ายจะแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น อาจนำไปสู่การขยายตัว ขยายกิจกรรม หรืออาจจะเกิดการลงทุนเพื่อดำเนินการจัดตั้งองค์กรใหม่ร่วมกัน

๒.๓.๕ รูปแบบของเครือข่าย

การเกิดขึ้นหรือการรวมตัวเป็นเครือข่าย สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ^{๓๓} ได้อธิบายรูปแบบของเครือข่ายที่พอสรุปได้ว่า

๑) เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ การเกิดเครือข่ายที่เป็นสายใยของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในอดีตนั้น เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งความสัมพันธ์นี้อาจเนื่องมาจากมีสายสัมพันธ์ทางเครือญาติกัน หรือมีความเชื่อถืออย่างเดียวกัน เป็นครูเป็นศิษย์กัน หรือเคยแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกัน

๒) เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยการจัดตั้ง การเกิดขึ้นของเครือข่าย อาจเกิดขึ้นจากการขาดความพร้อมและความต้องการของผู้นำและเครือข่าย ในบางกรณีก็เกิดจากการต่อรองขององค์กรภายนอกที่เข้าไปจัดตั้งกลุ่มเพื่อให้เกิดเครือข่าย

อรทัย อาจอำ และสมศักดิ์ นัคลาจารย์^{๓๔} ได้จัดแบ่งรูปแบบของเครือข่ายไว้ ๒ รูปแบบคือ

^{๓๒} อ่างแล้ว , นฤมล นิราทร, หน้า ๒๑.

^{๓๓} สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ, การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน, (กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทย์การพิมพ์, ๒๕๓๗), หน้า ๗๘-๘๑.

๑) เครือข่ายแบบที่ไม่เป็นทางการ เป็นเครือข่ายที่สร้างผ่านตัวผู้นำโดยการเชิญชวนให้คนที่รู้จัก คนใกล้ชิด ให้เข้ามาร่วมกิจกรรมหรือดำเนินงานต่างๆ และขยายต่อไปในละแวกที่อยู่อาศัย เป็นการสร้างรูปแบบเครือข่ายอย่างไม่เป็นทางการ หรือใช้ช่องทางแบบไม่เป็นทางการ

๒) เครือข่ายแบบเป็นทางการ เป็นการเลือกองค์กรหรือหน่วยงานที่มีคุณภาพสูง มีบุคคลหรือสมาชิกอยู่ในองค์กรหรือหน่วยงานเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเป็นสถาบัน/องค์กรหรือหน่วยงานที่มีความสามารถเผยแพร่แนวคิดของโครงการ สู่บุคคลที่ต่างวัย ต่างอาชีพ ต่างสถานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

สัมพันธ์ เตะชะอิก และคณะ^{๓๔} ได้จำแนกลักษณะของเครือข่ายออกเป็น ๓ ลักษณะ คือ

๑) เครือข่ายความคิด เป็นเครือข่ายที่เน้นการทำงานด้านความคิด ความรู้ หรือเทคนิคต่างๆ เครือข่ายเหล่านี้เป็นแหล่งที่ผู้นำได้มีโอกาสเผยแพร่แนวคิดของตน และได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของตนกับคนอื่น ๆ ทำให้เกิดความคิดที่ชัดเจนขึ้น เครือข่ายความคิดมักเน้นเครือข่ายของกลุ่มคนที่อยู่บนสถานภาพที่คล้ายคลึงกัน แต่อยู่ต่างถิ่นกันได้รวมตัวกันสร้างเครือข่ายเพื่อจะได้มีเวทีในการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กัน เช่น เครือข่ายกลุ่มครู เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นต้น

๒) เครือข่ายกิจกรรม เป็นเครือข่ายที่เน้นการช่วยเหลือ ร่วมมือกันในการทำกิจกรรมส่วนมากมักเป็นเครือข่ายภายในชุมชนที่สมาชิกของเครือข่ายอายุเป็นเครือญาติกัน หรือมีสายสัมพันธ์เป็นครูเป็นศิษย์กัน หรืออาจร่วมอยู่ในกลุ่มกิจกรรมเดียวกัน สมาชิกของเครือข่ายจะช่วยเหลือหรือร่วมมือกันทำให้งานการพัฒนาประสบความสำเร็จ

๓) เครือข่ายสนับสนุน กิจกรรมการพัฒนาเพื่อแก้ปัญหาของชุมชน นอกจากจะมีความคิดในการวิเคราะห์หาทางออกในการแก้ปัญหา มีการทำกิจกรรมการแก้ปัญหาแล้ว สิ่งหนึ่งที่มีความจำเป็นมาก คือ จะต้องเงินทุน ที่มาของทุนเพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนา อาจมาจากการระดมทุนภายในหมู่บ้าน โดยการระดมทุนจากสมาชิก เช่น กองทุนร้านค้า กลุ่มออกทรัพย์ หรือธนาคารข้าว หรือการทอดผ้าป่า หรืออาจเป็นทุนมาจากภายนอก ได้แก่ การบริจาคหรือการช่วยเหลือของแหล่งทุนภายนอก

ดังนั้น รูปแบบของเครือข่ายอาจจะมีทั้งเครือข่ายแบบที่ไม่เป็นทางการและเครือข่ายแบบเป็นทางการทั้งนี้ทั้ง ๒ รูปแบบ เกิดจากบุคคลที่รวมตัวกันโดยมีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่สังคมต่อไป

^{๓๔} อรทัย อาจอ่ำ และสมศักดิ์ นัคลาจารย์, รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง เครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเอตลัส, (มหาวิทยาลัยมหิดล: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๔๐), หน้า ๕๓.

^{๓๕} สัมพันธ์ เตะชะอิก และคณะ, การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน, หน้า ๗๘-๘๐

๒.๔ แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

๒.๔.๑ ความหมายการมีส่วนร่วม

นรินทร์จงวุฒิเวศ^{๓๖} ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมหมายถึงการทำงานร่วมกับกลุ่มเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ (ความร่วมมือร่วมใจ) โดยกระทำการดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพคือถูกจังหวะและเหมาะสม (การประสานงาน) กับทั้งการทำงานดังกล่าวด้วยความรู้สึกผูกพันให้ประจักษ์ว่าเชื่อถือไว้วางใจได้ (ความรับผิดชอบ) ในการมีส่วนร่วมทั่วไป

สุรินทร์ สุริยวงศ์^{๓๗} ได้อธิบายความหมายของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหมายถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจการร่วมปฏิบัติและการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างอันมีผลกระทบต่อประชาชนเองและการที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามาร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้วจำเป็นที่จะต้องรับปรัชญาที่มนุษย์ทุกคนต่างก็ปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมและเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมกลุ่มขณะเดียวกันจะต้องยอมรับด้วยความบริสุทธิ์ใจว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและการชี้แนะที่ถูกต้องและความหมายของการมีส่วนร่วมออกเป็น ๒ ลักษณะคือการประสานงานร่วมมือ (Collaboration) หมายถึงการทำงานร่วมมือกันหลายฝ่ายเช่นอาจจะเป็นการเข้าร่วมแรงงานหรือสมทบเป็นเงินทุนก็ได้การจัดตั้งเป็นองค์กร (Organization) ได้แก่การรวมกลุ่มของประชาชนเพื่อให้เกิดพลังกลุ่มเช่นกลุ่มเกษตรกรสหกรณ์ คณะกรรมการหมู่บ้าน เป็นต้น

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายโดยการให้โอกาสในการมีส่วนร่วมคิดพิจารณาในการการวางแผน กำหนดนโยบาย การดำเนินการ การประเมินผล และการรับผลประโยชน์ โดยมุ่งหมายให้งานสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายเอาไว้

^{๓๖} นรินทร์จงวุฒิเวศ, “กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน,” ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา, บรรณาธิการโดยทวีทองหงส์วิวัฒน์, กรุงเทพมหานคร : ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗, หน้า ๓๔.

^{๓๗} สุรินทร์สุริยวงศ์, การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งยาวอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน, ปริญญาานิพนธ์วท.ม., (ส่งเสริมการเกษตร). เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ถ้ายเอกสาร, ๒๕๓๖, หน้า ๓๐.

๒.๔.๒ ความสำคัญของการมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการได้อธิบายความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังนี้

สมศักดิ์ สามีคศิริธรรม^{๓๘๘} ได้ระบุว่าความสำคัญของการมีส่วนร่วมในขั้นตอนการกำหนดนโยบายมีความสำคัญ ๕ ประการดังนี้

๑) การมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาข้อขัดแย้งโดยการทำให้ความไม่พอใจของประชาชนต่อโครงการหรือนโยบายของรัฐแทนที่จะแสดงออกในรูปของการทำลายหรือการใช้ความรุนแรงก็ให้มีทางระบายออกได้โดยการยื่นหนังสือการเจรจาอย่างสันติที่ยืนอยู่บนความไว้เนื้อเชื่อใจต่อกันมีการใช้ข้อมูลในการประกอบการเจรจาให้หลักการของความมีเหตุผลและการประนีประนอมเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องและแก่ประเทศชาติอย่างแท้จริง

๒) การเปิดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะในนโยบายยังทำให้ผู้บริหารประเทศสามารถเข้าถึงข้อมูลจากแหล่งที่มาอันหลากหลายผู้มีอำนาจตัดสินใจในนโยบายก็มีทางเลือกได้มากขึ้นซึ่งจะทำให้การตัดสินใจนโยบายสามารถกระทำได้อย่างรอบคอบและรอบด้านมากขึ้นด้วยในกรณีนี้ยังเป็นการช่วยลดผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าอีกด้วย

๓) ในการกำหนดนโยบายหรือดำเนินโครงการของรัฐหากเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมโดยผ่านกระบวนการที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายแล้วไม่ว่าจะมีส่วนร่วมโดยผ่านรูปแบบใดก็ตามจะทำให้โครงการดังกล่าวนั้นได้รับการสนับสนุนจากประชาชนและมีความชอบธรรมมากขึ้นเนื่องจากเป็นโครงการที่หลายๆฝ่ายได้ร่วมกันกำหนดและมีส่วนร่วมในการสร้างขึ้นมานอกจากนี้ประชาชนก็จะเกิดการยอมรับและอาจทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของโครงการร่วมกันอีกด้วย

๔) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการก่อรูปโครงการของรัฐนั้นถือว่าเป็นกลไกอันสำคัญกลไกหนึ่งในการที่ประชาชนจะสามารถตรวจสอบการใช้ดุลยพินิจสำหรับตัดสินใจของรัฐอันทำให้การกำหนดโครงการสามารถกระทำได้อย่างโปร่งใสลดการทุจริตและข้อผิดพลาดต่างๆลงได้ด้วยเหตุนี้เองที่ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นมิติอันสำคัญของระบบการปกครองการบริหารที่เรียกว่า “ธรรมาภิบาล”

Ramos and Fletcher^{๓๘๙} ได้อธิบายถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

^{๓๘๘} สมศักดิ์ สามีคศิริธรรม, การพัฒนา การจัดการความขัดแย้ง การมีส่วนร่วม และสังคมเข้มแข็ง, (กรุงเทพมหานคร: สุภัชฌิณณ์พรีนติ้งกรุ๊ป, ๒๕๕๑), หน้า ๑๑๖.

^{๓๘๙} Ramos, L.A.A and L.B. Fletcher, Planning for Rural Development : Rural Development with Popular Participation, Iowa: Department of Economics, Iowa State University, 1982, 13.

- ๑) เป็นเครื่องชี้วัดการตัดสินใจของรัฐบาลมาจากความต้องการของประชาชน
- ๒) เพิ่มความรับผิดชอบและเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบได้ของรัฐที่มีต่อประชาชน
- ๓) ช่วยในการสร้างแผนต่างๆที่ดีกว่าเดิม
- ๔) เพิ่มความสำเร็จในการปฏิบัติงาน
- ๕) สร้างการสนับสนุนให้แก่หน่วยงานวางแผน

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วมมีความสำคัญต่อการดำเนินงานให้ประสบผลสำเร็จ เนื่องจากทำให้ผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินการเกิดความผูกพันในการดำเนินงาน ตระหนักและเห็นคุณค่าของผลงานที่ดำเนินงานและทำให้เกิดรักในองค์กรนำมาซึ่งการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๔.๓ ขั้นตอนการมีส่วนร่วม

นักวิชาการได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

ถวิลวดีบุรีกุล ได้แบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วมกล่าวคือถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำเพียงใดจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับซึ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปสูงสุดได้แก่ระดับการให้ข้อมูลระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชนระดับการปรึกษาหารือระดับการวางแผนจนถึงระดับการตัดสินใจร่วมกันระดับการร่วมปฏิบัติระดับการติดตามตรวจสอบและระดับการควบคุมโดยประชาชน

๑) ระดับการให้ข้อมูลเป็นระดับที่ต่ำที่สุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจแต่ไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นสะท้อนกลับมาแนวทางในระดับนี้มีหลายวิธีเช่นการแถลงข่าว การแจกข่าวการจัดนิทรรศการ เป็นต้น

๒) ระดับเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรกกล่าวคือมีการเริ่มรับข้อมูลสะท้อนกลับจากประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ส่วนใหญ่จะเป็นการสำรวจความคิดเห็นและการบรรยายให้ความรู้โดยมีการซักถามได้ในประเด็นที่มีความสงสัย

๓) ระดับของการให้คำปรึกษาหารือเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นเป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและการเจรจาอย่างเป็นทางการเพื่อประเมินความก้าวหน้าและระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่างๆสำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้เช่นการจัดประชุมการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

๔) ระดับการวางแผนร่วมกันเป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นจากระดับของการให้คำปรึกษาหารือซึ่งมีขอบเขตไปถึงการร่วมกันวางแผนการดำเนินงานและการรับผิดชอบผลการดำเนินงานร่วมกันซึ่งจะพบว่ามีความซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมากมายสำหรับแนวทางในการ

ดำเนินการในระดับนี้เช่นการใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆเพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งร่วมกันเป็นต้น

๕) ระดับการร่วมปฏิบัติเป็นระดับที่สูงกว่าระดับการวางแผนร่วมกันกล่าวคือเป็นระดับที่ผู้ดำเนินการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๖) ระดับการร่วมติดตามตรวจสอบประเมินผลเป็นระดับที่มีประชาชนเข้าร่วมน้อยแต่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมากแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้คือการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่มาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๗) ระดับการควบคุมโดยประชาชนเป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชนเพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมดเช่นการลงประชามติเป็นต้น

๒.๔.๔ รูปแบบของการมีส่วนร่วม

โกวิท พวงงาม^{๔๐} ได้เสนอช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดังเช่น

๑) การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาทั้งแผนพัฒนา ๕ ปีและแผนพัฒนาประจำปีโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดการจัดทำแผนพัฒนาโดยการร่วมเสนอโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาในรูปแบบของกระบวนการทำประชาคมที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาในภาพรวมร่วมกำหนดทิศทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

๒) การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุพ.ศ. ๒๕๓๗ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่งตั้งผู้แทนประชาชนร่วมเป็นกรรมการในการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อให้เกิดความถูกต้องโปร่งใสและเป็นธรรม

๓) การให้ประชาชนมีสิทธิในการเข้าร่วมประชุมสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องแจ้งวาระการประชุมให้ประชาชนทราบทุกครั้งและอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาด้วย

๔) การให้ประชาชนมีสิทธิในการเสนอข้อบัญญัติเพื่อให้สภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบังคับตำบลตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

๕) ประชาชนมีสิทธิถอดถอนผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความประพฤติเสื่อมเสียตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยการลงคะแนนเพื่อถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒

^{๔๐}โกวิท พวงงาม, มิติใหม่การปกครองท้องถิ่นวิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม, ๒๕๕๐), หน้า ๒๔.

๒.๔.๕ ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

อรรถยุกผล^{๔๑} ได้สรุปประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ ดังนี้

- ๑) เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจช่วยให้เกิดการพิจารณาทางเลือกใหม่ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น
- ๒) การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับจะช่วยให้ลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ
- ๓) การสร้างฉันทามติลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
- ๔) การเพิ่มความง่ายในการนำไปปฏิบัติสร้างให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
- ๕) การมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้าและความขัดแย้งที่รุนแรงได้
- ๖) ช่วยทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความใกล้ชิดกับประชาชนและไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชนและเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน
- ๗) การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชนถือว่าเป็นการให้การศึกษาชุมชนเพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน
- ๘) ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้นเป็นการเพิ่มทุนทางสังคมและช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตย

๒.๕ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๕.๑ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ

อนุภาค เสาร์เสาวภาคย์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรม การซื้อและปัจจัยทางการตลาดที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของนิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ โดยแยกเป็นระดับมากที่สุดในด้านความติดทนนานของกลิ่นน้ำหอม ปัจจัยด้านราคาในระดับมาก คือ ราคาของน้ำหอมมีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย และให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด โดยแยกตามผลสรุปว่าเป็นระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ด้านพนักงานมีอัธยาศัยดีและมีการให้คำแนะนำที่ดี ให้ทดลองกลิ่นของน้ำหอมได้ มีการแจกของแถม มีการแจกขนาดทดลอง และมีการจัดสินค้าเป็นชุด Gift Set คือ มีการโฆษณาผ่านสื่อในรูปแบบต่าง ๆ^{๔๒}

^{๔๑} อรรถยุกผล, การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น, เชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘, หน้า ๑๗-๑๘.

^{๔๒} อนุภาค เสาร์เสาวภาคย์, พฤติกรรม การซื้อและปัจจัยทางการตลาด ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของนิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

ประหยัด มะโนพะเส้า ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน พบว่า กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อทราบถึงสถานการณ์ กระบวนการและปัจจัย ที่มีผลต่อการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่ายการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำนวน ๓๗ กลุ่ม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า สถานการณ์ของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มที่มีการดำเนินงานทั้งในระดับดี ปานกลางและต้องปรับปรุง ส่วนกระบวนการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ วิสาหกิจชุมชนมี ๖ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) การสร้างทีมวิจัย และสร้างความเข้าใจร่วมกัน ๒) ออกแบบและสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ๓) การวิเคราะห์ ศักยภาพของกลุ่มและเครือข่าย ๔) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่าย ๕) การประชาสัมพันธ์ แผนยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่าย และ ๖) การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่าย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่ายการวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น ปัจจัยภายในระดับกลุ่ม ปัจจัยภายในระดับเครือข่าย และปัจจัยภายนอกเครือข่าย^{๕๓}

นางสาวกาญจนา ยี่สุนแซม และคณะ ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การสืบทอดภูมิปัญญาทอโบราณของชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งในเขตเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าโบราณชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งในเขตเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี แบ่งเป็น ๒ รูปแบบ คือ การถ่ายทอดภายในครอบครัว และการถ่ายทอดให้กับบุคคลภายนอก ซึ่งมีวิธีการถ่ายทอด ๕ วิธี ได้แก่ การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง การให้ฝึกปฏิบัติจริง การบอกกล่าวและแนะนำเคล็ดลับต่างๆ การบรรยายและต่างๆ การบรรยายและการสืบทอด และการให้จดเป็นลายลักษณ์อักษร โดยแรงจูงใจในการเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมในครอบครัว การสนับสนุนจากคนในครอบครัว ความชอบและความสนใจส่วนตัว ด้านเศรษฐกิจ และการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ^{๕๔}

จงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังข์รัตน์ ได้วิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตกลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม เอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ส่วนปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี และปัจจัยทางนิเวศวิทยาเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีดังนี้ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านบัญชีและการเงินปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และปัญหาต้นทุนการผลิตโดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหน่วยงาน

^{๕๓} ประหยัด มะโนพะเส้า, กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน, รายงานการวิจัย, (สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

^{๕๔} นางสาวกาญจนา ยี่สุนแซม และคณะ, การสืบทอดภูมิปัญญาทอโบราณของชาวไทยเชื้อสายลาวครั้งในเขตเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี, รายงานการวิจัย, (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๓).

ภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะ ด้านต่าง การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่างๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน^{๔๕}

ภาสกร โทณะวณิก^{๔๖} ศึกษาการประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาจักสานของจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในอำเภอสารภีและอำเภอดอยสะเก็ด วัตถุประสงค์และวัตถุประสงค์มาจากแหล่งผลิตภายนอกชุมชน เช่น ไม้ไผ่ หวาย และวัตถุดิบที่มาจากในท้องถิ่นจังหวัดเชียงใหม่และพ่อค้าคนกลาง ได้แก่ ทางมะพร้าว ไม้ไผ่ หวาย การบริหารงานเป็นการบริหารงานร่วมกับสมาชิกครอบครัว มีทั้งผลิตเพียงผู้เดียวและกลุ่มสถานที่ผลิตจะผลิตที่บ้าน วิถีจักสานส่วนใหญ่จะออกแบบเอง และเป็นผลิตภัณฑ์แบบดั้งเดิม หรือผู้ว่าจ้างสำหรับช่องทางในจัดจำหน่าย ได้แก่ ร้านค้าของตนเอง ตัวแทนจำหน่าย สื่ออิเล็กทรอนิกส์ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านงานแสดงสินค้าต่างๆ สื่อออนไลน์

การวิเคราะห์ SWOT Analysis พบว่า จุดแข็ง ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบหลากหลายแปลกใหม่ ราคาผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสม จุดอ่อน ไม่มีกิจกรรมส่งเสริมด้านการตลาด โอกาส การเปิดการค้าเสรีทำให้การขยายตัวด้านเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น อุปสรรค ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการมีคู่แข่งกันในตลาดเดียวกันมากมาย โดยมีผลิตภัณฑ์ทดแทนมากมาย

การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านหัตถกรรมจักสานนั้น ส่วนใหญ่นำหลักการดำเนินธุรกิจอย่างสมดุลมาผสมผสานกับความรู้ ด้านการจัดการ การตลาด การเงิน การบัญชี การผลิต ไปใช้ในการสร้างศักยภาพด้านการดำเนินธุรกิจของตนได้อย่างยั่งยืนต่อไป การสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านงานหัตถกรรมสาขาจักสาน จังหวัดเชียงใหม่เป็นการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ในระดับท้องถิ่น ระดับชุมชน ระดับประเทศสู่สากล คือ เป็นการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านครอบครัว หรือเครือข่ายใกล้เคียง การใช้ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน วัดสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาอาชีพได้ มีการสนับสนุนให้สถาบันการศึกษาและภาครัฐ มีการบรรจุวิชาที่เกี่ยวกับหัตถกรรมไว้ในหลักสูตรทุกระดับชั้น ได้ประสานงานกับหน่วยงานของจังหวัดหรือท้องถิ่นทั้งภาครัฐ เอกชน ให้มีการจัดงานเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมมีการสาธิตวิธีการผลิต อีกทั้งเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพัฒนากระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาในชุมชนให้ดำรงอยู่สืบต่อไป

ไพศาล มุ่งสมัคร^{๔๗} ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑) ภาพรวมความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั้ง ๘ ด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อ

^{๔๕} อังพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังข์รัตน์, “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา”, รายงานการวิจัย สาขาสาธิตศึกษาศาสตร์ (คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๕-๔๙.

^{๔๖} ภาสกร โทณะวณิก, “การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาจักสานของจังหวัดเชียงใหม่”, รายงานการวิจัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔), หน้า ๑๐๖-๑๓๔.

^{๔๗} ไพศาล มุ่งสมัคร, “รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี”, วารสารสมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๖): หน้า ๑๑๕.

เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการจัดซื้อ/การผลิตด้านการปฏิบัติการด้านการจัดส่งสินค้าด้านการตลาดและการขายด้านการบัญชี/การเงิน ด้านการจัดการทุนชุมชน ด้านข่าวสาร/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ๒) มี ๑๗ ตัวแปร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ค่าคะแนนองค์ประกอบ ๐.๒๐๓-๐.๕๑๐) ที่สำคัญ ๓ อันดับแรก ได้แก่ การสร้างระบบการติดต่อสื่อสาร การผลิตสำรองเพื่อไว้ในช่วงฤดูกาลที่ขาด วัตถุดิบ และ การประสานงานเพื่อให้กลุ่ม/เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย และ ๓) รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ๔ ด้านสำคัญดังนี้ ๑) ด้านการเงิน ก) เน้นการประเมินการบริหาร ข) เน้นการจัดหาแหล่งทุนภายนอก และ ค) เน้นความร่วมมือกำหนดระบบสวัสดิการกลุ่ม ๒) ด้านผู้รับบริการ เน้นความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่าย เกี่ยวกับระบบประสานงานเพื่อให้เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย ๓) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน ก) เน้นการให้บริการเกี่ยวกับระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน ข) เน้นการสร้างเครือข่ายการสร้างระบบติดต่อสื่อสาร และ ค) เน้นประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับ การกำหนดคุณสมบัติของวัตถุดิบ และการผลิตสำรองเพื่อฤดูกาลขาด วัตถุดิบ และ ๔) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ก) เน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับ เกณฑ์การเลือก/ตรวจสอบผู้ค้า การแบ่งปันแรงงาน การตรวจสอบความต้องการซื้อวัตถุดิบ ข้อมูลผู้ค้าวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม และ การ ร่วมปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และ ข) เน้นฝึกทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกเครือข่าย

กสินทร์ ชำนาญพล^{๔๔} ได้ทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทย เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการณ์วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม วัฒนธรรมประเพณีและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่น่าสนใจ และทรัพยากรบุคคลที่มีองค์ความรู้และภูมิปัญญา ปัญหา อุปสรรค คือขาดการบริหารจัดการที่ดีโดยเฉพาะด้านเครือข่ายการตลาด รวมทั้งขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนา ๒) รูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ผู้ วิจัยพัฒนาขึ้นเรียกว่า “DARETO DREAM Market Network Model” ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการ ๑๑ ประการ ได้แก่ ๑) การสร้างความโดดเด่นให้แหล่งท่องเที่ยว (Distinction: D) ๒) การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ (Advertising: A) ๓) การกำหนดราคาที่เหมาะสม (Reasonable Price: R) ๔) การสร้างความสะดวกสบายในการรับบริการ (Easiness oexpedience: E) ๕) การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว (Tourism Network: T) ๖) การจัดองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (Organizing: O) ๗) การกระจายภาวะผู้นำ (Distributed Leadership: D) ๘) การวิจัยการท่องเที่ยว (Research: R) ๙) การให้การศึกษแก่บุคลากร(Education: E) ๑๐) การรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability: A) และ ๑๑) การใช้เครื่องมือทางการตลาด (Marketingtool:M)รูปแบบดังกล่าวผ่านการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในระดับดีมากและผ่านการรับรองจากเวทีประชาคมแล้ว ๓) แนวทางในการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับประชาคม

^{๔๔} กสินทร์ ชำนาญพล, “การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาด วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทย เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”, วารสารราชพฤกษ์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙), หน้า ๘๐-๘๑.

เศรษฐกิจอาเซียน คือ ๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรบูรณาการการทำงาน ร่วมกัน ในการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างและการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตั้งแต่ระดับชุมชน จังหวัด กลุ่มจังหวัดและขยายสู่ระดับภาค ประเทศและต่างประเทศโดยวางแผนทางการตลาดร่วมกับวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยว พร้อมขับเคลื่อนการค้า เติบโตอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน ๒) ควรมีการให้ความรู้ เกี่ยวกับการตลาดท่องเที่ยวแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอและ ๓) ควรสร้างช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อหลายช่องทาง

สัญญา เคนาภูมิ^{๔๔} ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนา ประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย (๑) แนวทาง กลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ขยายพัฒนาเครือข่าย ทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า (๒) แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยการเสริมสร้าง ชีตความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ (๓) แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับ โดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้นและ (๔) แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดย การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง วิทยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเอง

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นว่าบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจจกสถานจังหวัดแพร่ องค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน และระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน สามารถนำมาเสนอเป็นองค์ความรู้และระบบ การจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจจกสถานจังหวัดแพร่ต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัย จึงได้สนใจที่จะศึกษาวิสาหกิจจกสถานจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๒.๖ กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่อง “วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่าย เพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน” ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาจัดทำเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ทั้งแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables)

^{๔๔} สัญญา เคนาภูมิ, “แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม, วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๘), หน้า ๖๙.

๑) ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ องค์ความรู้ด้าน การจัดการเชิง เครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเครือข่าย

๑.๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception)

๑.๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision)

๑.๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits)

๑.๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation)

๑.๕) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship)

๑.๖) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence)

๑.๗) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)

๒) ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ องค์ความรู้ด้าน การจัดการเชิงเครือข่าย ของวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ระบบความสัมพันธ์ของการจัดการเชิงเครือข่าย และผลสำเร็จของ การจัดการวิสาหกิจชุมชน ระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลสำเร็จต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ วิสาหกิจชุมชน ดังแผนภาพที่ ๒.๑

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์กรความรู้ และการจัดการ
เชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

- ๓.๑ รูปแบบการวิจัย
- ๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- ๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

โครงการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) โดยใช้ระเบียบวิธี
เชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม
(Questionnaire) โดยใช้วิธีการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด
เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป แนวคิด องค์กรความรู้ การมีส่วนร่วมและ
ระบบความสัมพันธ์ของการจัดการเชิงเครือข่าย และสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มบุคคลที่เป็นผู้เกี่ยวข้อง
การจัดการเครือข่ายไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓.๒ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. เชิงปริมาณ

ประชากรที่ศึกษา

ประชากรที่ลงทะเบียนวิสาหกิจชุมชนไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ที่อยู่ในเขตการปกครองของ
องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ จำนวน ๑๐๐ คน โดยใช้ประชากรทั้งหมด เพื่อศึกษา
ส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนใน
จังหวัดแพร่ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้
แปรรูปเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดแพร่

ลำดับ	อำเภอ	จำนวน/คน
๑	เมืองแพร่	๐
๒	สูงเม่น	๔๖
๓	เด่นชัย	๑๗
๔	สอง	๗
๕	ร้องกวาง	๓
๖	ลอง	๑๑
๗	วังชิ้น	๑๕
๘	หนองม่วงไข่	๑
รวม		๑๐๐

ข. เชิงคุณภาพ

การวิจัยเรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์กรความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) จำนวน ๑๗ คน โดยมีประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของจังหวัดแพร่ เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่กรณีศึกษาในเขตจังหวัดแพร่ ได้แก่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอเด่นชัย ที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย

เจ้าหน้าที่ภาครัฐ

พัฒนาการอำเภอเด่นชัย	จำนวน ๑ คน
นักพัฒนาชุมชนชำนาญการอำเภอเด่นชัย	จำนวน ๑ คน
นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย	จำนวน ๑ คน
นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย	จำนวน ๑ คน
หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่	จำนวน ๑ คน
นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่	จำนวน ๑ คน

เจ้าหน้าที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น	จำนวน ๑ คน
สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น	จำนวน ๑ คน
ผู้ใหญ่บ้านบวโกโป่ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น	จำนวน ๑ คน

ผู้ประกอบกิจการ

ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	จำนวน ๘ คน
--------------------------------	------------

รวมทั้งหมด ๑๗ คน โดยวิธีสัมภาษณ์แบบเจาะจง เพื่อศึกษาวิสาหกิจไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์กรความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) เป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยดำเนินการ ดังนี้

ก. เชิงปริมาณ

๓.๓.๑ ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

๑) ศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์กรความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน จากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากที่ปรึกษาวิจัย

๔) สร้างเครื่องมือเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการองค์กรความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่อที่ปรึกษาวิจัย และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของผู้เชี่ยวชาญ นำมาหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเป็นรายข้อ (Item-Objective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐ ขึ้นไปทุกข้อ

๗) นำข้อแก้ไขที่ได้รับจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง

๘) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าความสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

๙) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๓.๓.๒ ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นตามกรอบของ การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการบริหารจัดการวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์กรความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาบริบท และสถานภาพการดำเนินงานผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อศึกษาองค์กรความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้จังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไม้จังหวัดแพร่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบปลายปิด ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้จังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้ศึกษากำหนดเกี่ยวกับ การวางแผน การดำเนินการ การติดตามผล และการรับผลประโยชน์ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) มี ๕ ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

- ๕ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มากที่สุด
- ๔ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก
- ๓ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ ปานกลาง
- ๒ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อย
- ๑ หมายถึง ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ ๓ เป็นแบบ สอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่นๆ วิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไม้จังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มี ๓ ด้านคือ

- ๑) ด้านระบบบุคคล
- ๒) ด้านระบบงาน
- ๓) ด้านระบบงบประมาณ

๓.๓.๓ การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

๑) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้

๒) หาคความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๓ ท่าน คือ

- ๒.๑) นางอุทัยวรรณ มินสุวรรณ หัวหน้ากลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชน
- ๒.๒) ผศ.สาธิต แก่นมณี ผู้เชี่ยวชาญ
- ๒.๓) นางรุจิภาญจน์ ทันใจ วัฒนธรรมจังหวัดแพร่

เพื่อพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระ และโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (Item – Objective Congruence Index : IOC) โดยได้ค่า IOC ตั้งแต่ ๐.๕๐ ขึ้นไปทุกข้อ

๓) หาคความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน อำเภอสอง จังหวัดแพร่ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน ๓๐ คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๙๑๕

๔) นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่อที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อขอความเห็นชอบ และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้แจกกลุ่มตัวอย่างจริงในการวิจัยต่อไป

๕) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยประกอบด้วย

(๑) เอกสารเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป แนวคิดและการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดแพร่

(๒) แบบสอบถาม สำหรับสมาชิกกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ในเขตจังหวัดแพร่ ที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ จำนวน ๑๐๐ คน โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง เพื่อศึกษาส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดแพร่

(๓) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น สภาพการดำเนินงานผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป แนวคิดและการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดแพร่

(๔) วิธีการจดบันทึก (Field Note)

(๕) สังเคราะห์จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ สทนากลุ่มเฉพาะ และการสอบถามเกี่ยวกับสภาพบริบทผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปในจังหวัดแพร่ ศึกษาการจัดการเครือข่ายขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ เพื่อเสนอการจัดการเชิงเครือข่ายของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

๑) คณะผู้วิจัยดำเนินการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับบริบท สภาพปัจจุบันของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป แนวคิดเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป แนวคิดและการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดแพร่

๒) กลุ่มประชากรที่ศึกษาที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน จากตัวแทนสมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ในเขตจังหวัดแพร่ ที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ จำนวน ๑๐๐ คน โดยการศึกษาการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓) คณะผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น ด้านบริบท ด้านองค์ความรู้ และด้านการจัดการเชิงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน จำนวน ๑๗ คน ได้แก่

๓.๑) นางณัฐธยาน์ โปธิยา	พัฒนาการอำเภอเด่นชัย
๓.๒) นางมาลี ชัยธิ	นักพัฒนาชุมชนชำนาญการอำเภอเด่นชัย
๓.๓) นางเทวินทร์ แก้วอินัง	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
อำเภอเด่นชัย
๓.๔) นางอมรรัตน์ กาทองทุ่ง	นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ
อำเภอเด่นชัย

๓.๕) นางสาวรัตดา ปันฟอง	หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่
๓.๖) นางมลพริกา พากเพียร	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่
๓.๗) นายอดิศักดิ์ ท่วงที	รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
๓.๘) นายบรรจบ จินดาชาติ	ผู้ใหญ่บ้านบวโกโป่ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่
๓.๙) นายกวิน งามดี	ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๓.๑๐) นางบุญมา คำทอง	ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๓.๑๑) นางสาวมิน ยอดอ้อย	ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๓.๑๒) นายบรรจง มาดแมน	ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๓.๑๓) นางสาวศิริณี โปร่งใจ	ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๓.๑๔) นางสาวมินตรา เวียงทอง	ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๓.๑๕) นางสาวริกา กาศสกุล	ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๓.๑๖) นายพิเชฐ วงศ์แก้ว	ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๓.๑๗) นายเอกราช ฤงคำ	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น

๔) ดำเนินการจดบันทึก (Field Note) ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกการสนทนา
กลุ่มเฉพาะ

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

๓.๕.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

๑) ระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Stan Dard Deviation) ของคะแนนจากการแจกแบบสอบถามของชุมชนในอำเภอเมืองแพร่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอเด่นชัย

๒) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ ดังนี้^๑

ค่าเฉลี่ย ๔.๕๐ - ๕.๐๐	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย ๓.๕๐ - ๔.๔๙	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ มาก
ค่าเฉลี่ย ๒.๕๐ - ๓.๔๙	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย ๑.๕๐ - ๒.๔๙	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อย
ค่าเฉลี่ย ๑.๐๐ - ๑.๔๙	กำหนดให้อยู่ในเกณฑ์ น้อยที่สุด

^๑ สุวรรีย์ ศิริโกการภิรมย์, การวิจัยทางการศึกษา, (ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๔๖), หน้า ๑๔๐.

๓) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

๓.๕.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๑) คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีประเด็นที่สำคัญ เช่น ด้านบริบท ด้านองค์ความรู้ และด้านการจัดการเชิงเครือข่าย ผลลัพธ์ที่ไม่แปรรูปเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

๒) สรุปผลการสนทนากลุ่มเฉพาะระหว่างผู้วิจัย ผู้นำชุมชน ตัวแทนกลุ่ม ผลลัพธ์ที่ไม่แปรรูป ตัวแทน/ผู้บริหารองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ เพื่อศึกษาเกี่ยวกับระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม่แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๓.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๑) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ ๐.๙๑๕ โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์

$$\alpha = \frac{k}{k-1} \left[1 - \frac{\sum Si^2}{St^2} \right]$$

เมื่อ α แทน ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

k แทน จำนวนข้อของแบบสอบถาม

$\sum Si^2$ แทน ผลรวมทั้งหมดของคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

Si^2 แทนคะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ

St^2 แทนความแปรปรวนของเครื่องมือทั้งฉบับ

๒) สถิติพื้นฐาน

ค่าร้อยละ (Percentage)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{ตัวเลขที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

ค่าเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum x$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อมูล

๓) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ใช้สูตร

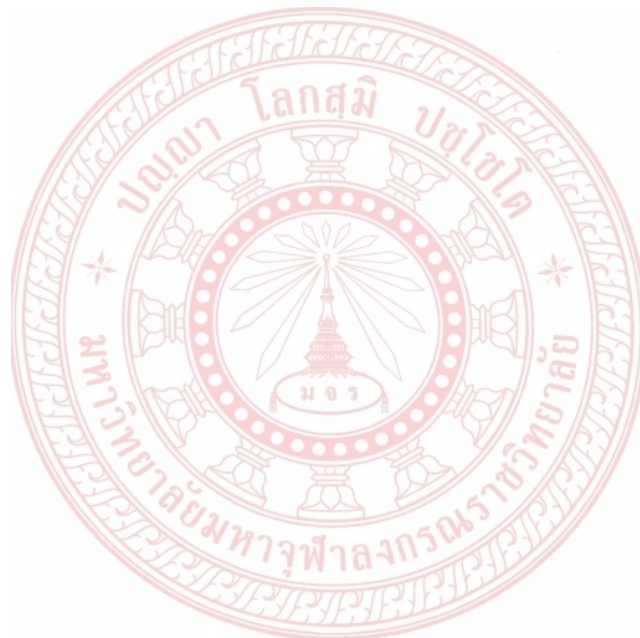
$$S.D. = n \sqrt{\frac{n \sum x^2 - (\sum x)^2}{n(n-1)}}$$

เมื่อ S.D. แทนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

$\sum x^2$ แทนผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

$(\sum x)^2$ แทนผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง

n แทนจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์กรความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๑๐๐ คน มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังต่อไปนี้

๔.๑ ศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔.๔ นำเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

๔.๑ ศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

บริบท สภาพปัจจุบันของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่

ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ มีการดำเนินงานที่เป็นแบบพื้นบ้านมานานหลายชั่วอายุคนแต่มีการจัดการในรูปแบบครัวเรือนไม่มีรูปแบบในการจัดการที่เป็นรูปธรรมมากนักส่วนใหญ่จะเป็นการประกอบกิจการเล็กในครัวเรือน ต่อมา มีการขยายตัวของผลผลิตมากขึ้นจึงเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในรูปแบบของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ใช้ในครัวเรือน เช่น เฟอร์นิเจอร์ โต๊ะ เก้าอี้ เติง เป็นต้น ส่วนใหญ่มาจากฝีมือของชาวบ้านที่ใช้ภูมิปัญญาของตนผลิตออกมาเพื่อใช้ในครัวเรือน เศรษฐกิจเป็นสิ่งที่ผันแปรให้สิ่งประดิษฐ์ที่เกิดจากการนำไม้แปรรูปมาทำเป็นสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ เป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากไม้สักทองเป็นที่นิยมมากในตลาดค้าไม้จังหวัดแพร่ วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นหลังจากที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่ขนานไปกับเศรษฐกิจกระแสหลัก อันเนื่องมาจากว่าเศรษฐกิจกระแสหลักก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างรายได้ของประชาชนและก่อให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย วิสาหกิจชุมชนเกิดขึ้นจากการนำเอาแนวทางเศรษฐกิจชุมชนหรือแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ผลจากการศึกษาเอกสารและสัมภาษณ์ เกี่ยวกับบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ พบว่า

อำเภอ	วิสาหกิจชุมชน จำนวน (แห่ง)	เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน จำนวน (แห่ง)	รวม
เด่นชัย	๑๗๑	๒	๑๗๓
เมืองแพร่	๑๙๑	๐	๑๙๑
ร้องกวาง	๒๒๗	๓	๒๓๐
ลอง	๑๓๓	๑	๑๓๔
วังชิ้น	๑๓๗	๒	๑๓๙
สอง	๑๘๘	๐	๑๘๘
สูงเม่น	๒๖๔	๒	๒๖๖
หนองม่วงไข่	๑๓๓	๑	๑๓๔
รวม	๑,๔๔๔	๑๑	๑,๔๕๕

แผนภาพที่ ๕.๑ วิสาหกิจชุมชนอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

จังหวัดแพร่เป็นเมืองไม้สัก อุตสาหกรรมไม้สักดำเนินอยู่เป็นรูปแบบเมื่อร้อยกว่าปีที่ผ่านมามีโดยบริษัท อีสท์เอเชียติกส์ เดนมาร์ก วิถีแห่งอุตสาหกรรมไม้สักดำเนินไปอย่างต่อเนื่องมีได้ขาดหาย มีการปรับกลยุทธ์ของอุตสาหกรรมไม้สักตามสภาพและสถานการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปตามหลักสากลที่ออกกฎเกณฑ์เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาออกกฎหมายมากำหนดการทำอุตสาหกรรมไม้สักในประเทศไทย ร้อยกว่าปีที่ผ่านไป วิถีแห่งอุตสาหกรรมยังคงดำรงอยู่ เปลี่ยนสถานที่อันอุดมด้วยทรัพยากรไม้สักที่ถูกฉกฉวยจากต่างชาติและกลุ่มค้าไม้ต่างถิ่นมาเป็นยืนหยัดด้วยการรักษาสกุลช่างไม้เมืองแพร่เอาไว้ โดยใช้ไม้สักจากป่าปลูกเชิงเศรษฐกิจ จากการดำรงอยู่ภายใต้แรงกดดันของทุกสถานการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวยสกุลช่างไม้เมืองแพร่ ต้องค้นหาและพัฒนาการผลิตงานไม้ตามยุทธศาสตร์ จวบจนปัจจุบัน เป็นกลุ่มไม้ที่มีพลัง และสามารถขับเคลื่อนการผลิตเฟอร์นิเจอร์ไม้สักสู่ตลาดได้อย่างเป็นระบบ

จังหวัดแพร่ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักเพิ่มมูลค่ารวมถึงการสร้างรายได้ให้กับผู้ประกอบการ ทั้งนี้ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ โครงการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ไม้สักจังหวัดแพร่ ในกิจกรรมการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีเอกลักษณ์ตามโครงการแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๕๗ เพื่อให้ ผู้ประกอบไม้สักในจังหวัดแพร่ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ตามความต้องการของลูกค้า ทำให้ผู้ประกอบการไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ได้รับการพัฒนาขึ้นอีกระดับหนึ่งสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและดำเนินธุรกิจของตนเองให้เติบโตและสามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ และพร้อมเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดแพร่ได้อย่างยั่งยืนต่อไป^๑

ศตวรรษที่ ๒๑ เศรษฐกิจสมัยใหม่ทะลุเข้าสู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ยุทธศาสตร์ในภูมิภาค เช่น AEC (Asean Economic Community) GMS (Greater Mekong Subregion) เป็นแรงผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง การแข่งขันรุนแรงจะดำรงวิถีสกุลช่างไม้เมืองแพร่ให้คงอยู่ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะพัฒนาวิทยาลัยชุมชนแพร่ ร่วมกับวิสาหกิจชุมชนผู้ค้าเฟอร์นิเจอร์ หัวดง-ดอนมูล และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ไม้แพร์สักทอง กลุ่มคลังสเตอร์ไม้สักทองจังหวัดแพร่ ได้ทำโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้สัก โดยมุ่งเน้นสร้างองค์ความรู้ กำหนดทิศทางตลาดเฉพาะ (Nich Market) และสร้างรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์การผลิตแบบชุมชนท้องถิ่นให้คงอยู่ เพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพเพิ่มขึ้นในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่^๒

แผนภาพที่ ๔.๒ ป้ายโครงการฝึกอาชีพชุมชน

^๑ สมเกียรติ ราชคมน์, หัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่ ๓๖๙ หมู่ ๕ ตำบลแม่หล่าย อำเภอมอง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐

^๒ ฐานวัฒน์ วิทยปรัชาศิลป์, คณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนแพร่, โครงการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กิจกรรมโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้สักวิทยาลัยชุมชนแพร่, พ.ศ.๒๕๕๕.

ในการเป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนต้องมีคุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และการต่อทะเบียนของวิสาหกิจชุมชน มีประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เรื่อง คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และการต่อทะเบียนของวิสาหกิจชุมชน

เนื่องด้วยประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เรื่อง คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของวิสาหกิจ ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ.๒๕๔๘ และประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เรื่อง การต่อทะเบียนของวิสาหกิจชุมชนมีการกำหนดหลักเกณฑ์การปฏิบัติที่ทำให้นายทะเบียนต้องใช้ดุลพินิจในการดำเนินการรับจดทะเบียนและต่อทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อเป็นการลดการใช้ดุลพินิจดังกล่าว เห็นสมควรแก้ไขเพิ่มเติมประกาศดังกล่าวให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น และรวมประกาศทั้งสองฉบับให้เป็นฉบับเดียวกันเพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ประกาศนี้เรียกว่า “ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เรื่อง คุณสมบัติ หลักเกณฑ์ และการต่อทะเบียน ของวิสาหกิจชุมชน

ข้อ ๒ ประกาศนี้ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ให้ยกเลิก

(๑) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เรื่อง คุณสมบัติและหลักเกณฑ์ของวิสาหกิจชุมชน ประกาศ ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๔๘

(๒) ประกาศคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เรื่อง การต่อทะเบียนของวิสาหกิจชุมชน ประกาศ ณ วันที่ ๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๒

ข้อ ๔ วิสาหกิจชุมชนจะต้องเป็นกิจการที่ดำเนินการ หรือประสงค์จะดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคลในพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชน และ/หรือ รวมถึงพื้นที่ข้างเคียงที่มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้งของวิสาหกิจชุมชนด้วย ซึ่งอาจอยู่ภายในตำบล อำเภอ จังหวัดเดียวกันหรือไม่ก็ได้ โดยสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนมีวิถีชีวิตร่วมกันและสามารถดำเนินการร่วมกันได้ อาจเป็นนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลก็ได้ จะต้องประกอบด้วยสมาชิกที่อยู่ร่วมกันในชุมชนไม่น้อยกว่า ๗ คน โดยต้องไม่อยู่ในครอบครัวเดียวกัน และไม่มีรายชื่อปรากฏในทะเบียนบ้านเดียวกัน

ข้อ ๕ วิสาหกิจชุมชนจะต้องเป็นกิจการที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือกิจการอื่นที่ทำให้เกิดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน

ข้อ ๖ วิสาหกิจชุมชนจะต้องดำเนินการโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรายได้ เพื่อการพัฒนาตนเอง และเพื่อประโยชน์ของคนในชุมชน

ข้อ ๗ วิสาหกิจชุมชนจะต้องดำเนินการโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

ข้อ ๘ วิสาหกิจชุมชนที่ประสงค์จะดำเนินการต่อ จะต้องแจ้งกรมส่งเสริมการเกษตรตามข้อ ๑๘ ของระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ว่าด้วยการรับจดทะเบียนและการเพิกถอนทะเบียนวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.๒๕๔๘ โดยต้องยื่นแบบคำขอดำเนินการต่อของวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่สำนักงานรับจดทะเบียน พร้อมทั้งแนบเอกสารหลักฐานประกอบด้วย

(๑) หนังสือสำคัญแสดงการจดทะเบียน (ท.ว.ช.๒)

(๒) เอกสารสำคัญแสดงการดำเนินการ (ท.ว.ช.๓)

- (๓) สำเนาบัตรประชาชนของผู้ยื่นแบบ
- (๔) หนังสือมอบอำนาจให้ทำการแทนวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
- (๕) บันทึกรายรับรายจ่าย (กรณี ท.ว.ช.๒/ท.ว.ช.๓ สูญหาย)
- (๖) ข้อบังคับ หรือข้อตกลงร่วมกันของสมาชิก
- (๗) แผนประกอบการ
- (๘) ผลการดำเนินงาน

ข้อ ๙ ให้วิสาหกิจชุมชนจัดทำแผนประกอบการและผลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแบบฟอร์มที่กรมส่งเสริมการเกษตรกำหนด

ข้อ ๑๐ หากวิสาหกิจชุมชนใดแนบเอกสารหลักฐานไม่ครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๘ ให้นำทะเบียนแจ้งให้วิสาหกิจชุมชนนั้นดำเนินการแก้ไขและนำมายื่นใหม่ภายในเวลาที่กำหนด

ข้อ ๑๑ หากวิสาหกิจชุมชนใดไม่ดำเนินการตามข้อ ๙ หรือข้อ ๑๐ ให้นำทะเบียนดำเนินการเพิกถอนทะเบียนวิสาหกิจตามข้อ ๒๒ และข้อ ๒๓ ของระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ว่าด้วยการรับจดทะเบียนและการเพิกถอนทะเบียนวิสาหกิจชุมชน พ.ศ.๒๕๕๘^๓

จังหวัดแพร่ มีที่ตั้งและอาณาเขต จังหวัดแพร่เป็น ๑ ใน ๑๗ จังหวัดภาคเหนือของประเทศไทยตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้ง เหนือที่ ๑๔.๓๐ ถึง ๑๘.๔๔ องศา กับเส้นแวงที่ ๙๙.๕๘ ถึง ๑๐๐.๓๒ องศาอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลประมาณ ๑๕๕ เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามทางหลวงหมายเลข ๑๑ และ ๑๐๑ ประมาณ ๕๕๑ กิโลเมตรและทางรถไฟ ๕๕๐ กิโลเมตร (ถึงสถานีรถไฟเด่นชัย) มีเนื้อที่ประมาณ ๖,๗๖๘.๙๔ ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ ๔,๐๘๖,๖๒๕ ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ พื้นที่จังหวัดแพร่ล้อมรอบด้วยภูเขาทั้ง ๔ ทิศ พื้นที่ส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ ๘๐ เป็นภูเขาที่มีพื้นที่ราบเพียงร้อยละ ๒๐ โดยลาดเอียงไปทางทิศใต้ ตามแนวไหลของแม่น้ำยม คล้ายกันกระทะเลพื้นที่ราบของจังหวัดจะอยู่ระหว่างหุบเขา มี ๒ แปลงใหญ่ คือ ที่ราบบริเวณพื้นที่อำเภอร้องกวาง อำเภอหนองม่วงไข่ อำเภอ เมืองแพร่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอเด่นชัย และอีกหนึ่งแปลงคือ บริเวณอำเภอลอง และอำเภอวังชิ้น ซึ่งที่ราบ ดังกล่าวใช้เป็นที่อยู่อาศัยและการเกษตร

จังหวัดแพร่มีวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด คือ วิสัยทัศน์ “เมืองแพร่หน้าอยู่ ประตูสู่ล้านนา เศรษฐกิจก้าวหน้า ประชาเป็นสุข” สำหรับยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจ คือ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ “ส่งเสริมอาชีพตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงและขยายผลโครงการตามแนวพระราชดำริ” กลยุทธ์ ส่งเสริมและพัฒนาสินค้าด้านเกษตรกรรม หัตถกรรม สินค้าวิสาหกิจชุมชนให้มีคุณภาพและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สร้างมูลค่าให้กับสินค้า พร้อมทั้งเพิ่มช่องทางการจำหน่าย ส่งเสริมความรู้ด้านประชาสัมพันธ์การตลาด เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันและเพิ่มรายได้ จากวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดดังกล่าวทางจังหวัดจึงได้ยึดเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้สามารถนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์เพื่อให้เกิดการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ และสามารถพึ่งพาตนเองได้

^๓ พลาอากาศเอก ประจัน จันตอง รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, ราชกิจจานุเบกษา, ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

สำหรับโอกาสการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่เห็นว่านโยบายส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของรัฐและจังหวัดมีความสอดคล้องกัน วิสาหกิจชุมชนมีกิจกรรมที่หลากหลายและมีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพของสินค้า มีหน่วยงานภาคีในส่วนของคณะอนุกรรมการและคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ระดับอำเภอ และจังหวัด ให้การส่งเสริมและสนับสนุนและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีผลิตภัณฑ์และภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น เครื่องจักสาน เสื้อผ้าหม้อห้อมสำเร็จรูป เป็นต้น

และข้อจำกัดในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน คือ งบประมาณไม่เพียงพอต่อการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จำนวนวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนมากทำให้การส่งเสริมของหน่วยงานภาคีไม่ทั่วถึง และหน่วยงานภาคีมีงบประมาณ/บุคลากร ในการให้ความรู้และการติดตามการดำเนินงานไม่เพียงพอกับความต้องการของกลุ่ม

จากการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมาส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน และก่อให้เกิดรายได้จากการประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมของจังหวัด ได้แก่ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการประกอบกิจกรรมกลุ่มให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การจักสาน สมุนไพร การทำเฟอร์นิเจอร์ไม้ เกิดการรวมกลุ่มและการสร้างขยายเครือข่ายการผลิตสินค้า เกิดการจ้างงานในชุมชนทำให้ลดปัญหาการว่างงานในชุมชน วิสาหกิจชุมชนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีอาชีพและรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ ความพร้อมของชุมชนเพื่อการทำวิสาหกิจชุมชนนั้น อย่างน้อยต้องมีคุณสมบัติของชุมชนที่มีจุดแข็ง ๓ อย่าง กล่าวคือ

๑) ความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นชุมชนที่ยังมีป่า มีดิน น้ำ ธรรมชาติ ที่มากด้วยสิ่งที่มีคุณค่าต่อชีวิต เป็นอาหาร เป็นยา เป็นของใช้ต่าง ๆ ถ้าหากค้นให้พบคุณค่า สิ่งเหล่านั้นก็จะมีมูลค่า ดูแต่หญ้าแห้วหมู หญ้าคา หญ้าแพรก ซึ่งคนยุคใหม่วันนี้เรียกกันว่า “วัชพืช” และพยายามทำลายด้วยสารเคมีก็ล้วนมีคุณค่าเป็นยาอายุวัฒนะ เป็นยาขับปัสสาวะ ลดความดัน สามารถใช้แทนยาสมัยใหม่ได้

๒) ภูมิปัญญาของท้องถิ่น แม้ว่าในปัจจุบันเรื่องภูมิปัญญาของท้องถิ่นจะหายไปพร้อมกับคนรุ่นเก่า แต่ก็ยังมีเหลืออยู่ไม่น้อยหากรู้จักค้นหา นำมาประยุกต์และผสมผสานกับความรู้ใหม่ ๆ ในปัจจุบันก็อาจจะได้สิ่งที่มีคุณค่าและมูลค่า

๓) เครือข่ายของความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในชุมชน คนในชุมชนนั้นต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันจัดการองค์กรชุมชนและเครือข่าย สามารถพึ่งพาอาศัยกัน ร่วมกันจัดการทรัพยากร ผลผลิตต่าง ๆ แบ่งกันผลิตและร่วมกันบริโภค เป็นชุมชนพึ่งตนเองได้

ส่วนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คำว่า “เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน” มีความหมายหลายอย่างตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่รวมตัวกันเป็นองค์กรชุมชนเพื่อประกอบการวิสาหกิจชุมชน ในขณะที่ชาวบ้านทั่วไปและองค์กรพัฒนาเอกชนใช้คำนี้เพื่อหมายถึง องค์กรชุมชนต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันเป็นเครือข่าย แม้จะมีความหมายต่างกัน แต่เนื้อหาสำคัญอันเดียวกัน คือ ความสัมพันธ์ระหว่างคนหรือองค์กรในท้องถิ่น ซึ่งเกิดขึ้นเพราะมีคนเชื่อมโยงเครือข่าย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนนั้นมี ๒ ประเภท คือ (๑) เครือข่ายภายใน เป็นเครือข่ายที่มีการจัดการความสัมพันธ์ในระดับหมู่บ้าน ตำบล และ (๒) เครือข่ายภายนอก เป็นเครือข่ายที่มี

ความสัมพันธ์ในระดับอำเภอ จังหวัด ภาค แต่เนื่องจากระบบโครงสร้างสังคมสมัยใหม่ไม่ค่อยเอื้อให้คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันเหมือนเมื่อก่อน คนในหมู่บ้านเดียวกันไปมาหาสู่ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ฟังพาอาศัยธรรมชาติ ไม่ต้องออกไปหากินไกล ๆ ทำให้คนใกล้ชิดกัน วันนี้สถานการณ์เปลี่ยนไป จำเป็นต้องมีคนเชื่อมคน เชื่อมองค์กร เพื่อให้ผู้คนมีความสัมพันธ์กันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เหมือนที่เคยทำในอดีตแต่ต่างกันในรูปแบบ ซึ่งต้องพัฒนาให้เหมาะสมต่อไป

เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญมาก ถ้ามีคนรวมกันตั้งเป็นองค์กรในชุมชนและเชื่อมโยงกันในตำบลหรือระหว่างตำบลก็จะเกิดพลัง ถ้ามีการจัดการที่ดีก็จะทำให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็ง เพราะจะมีการจัดการเรื่องการผลิต การบริโภค ใครจะผลิตอะไร จัดการอย่างไร ถ้ามีเครือข่ายกว้างก็จะทำให้จัดการการผลิตหลายอย่างได้คล่องตัว เช่น ปลูกผักแค้ไม่กี่แปลงก็กินได้ทั้งหมู่บ้าน ถ้าปลูกผักกันหลายคนก็คงต้องมีตลาดที่กว้างกว่า ซึ่งในกรณีนี้ตลาดเครือข่ายจะช่วยได้มาก ทำให้ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ผลิตปุ๋ย และอย่างอื่นได้ปริมาณมากและราคาก็จะถูกลง ในปีหนึ่ง ๆ แต่ละตำบลใช้จ่ายในเรื่องของข้าวปลาอาหาร เครื่องดื่ม ของใช้ ปุ๋ยตำบลละกว่า ๕๐ ล้านบาท บางแห่งมากกว่า ๑๐๐ ล้านบาท ถ้ามีการจัดการดีตลาดท้องถิ่นก็จะเป็นของชุมชน วิสาหกิจชุมชนที่ตีชาวบ้านจะเป็นคนกำหนดราคาเองได้ โดยไม่ต้องไปถามพ่อค้าว่าจะซื้อเท่าไร ตลาดวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นชุมชนจึงควรเป็นผู้กำหนดราคาเอง

จากสถานการณ์ปัจจุบันของผู้ประกอบการและผู้ผลิตในชุมชน ทั้งขนาดกลางและขนาดเล็ก ที่ขาดการพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เนื่องจากช่างหรือสล่า (ภาษาเหนือ) จะผลิตตามใบสั่งซื้อ ซึ่งสามารถทำได้ง่ายและรวดเร็ว จึงไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ ขาดแรงจูงใจในการคิดพัฒนาในรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สอดคล้องตรงกับความต้องการและรสนิยมของผู้บริโภค อีกทั้งยังขาดแรงงานฝีมือและบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน โดยเฉพาะการออกแบบผลิตภัณฑ์ซึ่งต้องใช้ความรู้ด้าน Industrial Design และนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาปรับใช้ในการพัฒนา รูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้สักให้สวยงาม ใช้งานได้ดี มีมาตรฐาน ตรงกับความต้องการของลูกค้า ซึ่งในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สักดังกล่าว สามารถใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยในการออกแบบได้ ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

แผนภาพที่ ๔.๓ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่อุตสาหกรรมจังหวัดแพร่

“จังหวัดแพร่จึงได้เปิดแผนขับเคลื่อนยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด ชูโอเดียเฟอร์นิเจอร์ซีดี เมืองเฟอร์นิเจอร์ไม้สัก ควบคู่การยกระดับกระบวนการผลิตตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยมุ่งเน้นไปที่การออกแบบและพัฒนาสินค้า สร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัว สร้างมูลค่าเพิ่ม สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่ ซึ่งมีบทบาทภารกิจหน้าที่ในการ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการให้มีความสามารถในการแข่งขัน รับผิดชอบในการดำเนินกิจกรรม การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ไม้สัก เพื่อให้ผู้ประกอบการในจังหวัดแพร่ และผู้ที่สนใจได้มีแนวทางในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ ไม้สักให้มีความหลากหลาย และสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ได้มากขึ้น”^๔

กล่าวได้ว่า การที่จะให้ผู้ผลิต ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ สามารถประกอบกิจการของตนเองได้อย่างเข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้ในระยะที่ยั่งยืน และมีการวางแผนการ ประกอบกิจการของตนเองได้อย่างชัดเจน ควรมีการแนะนำทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงามถูกใจผู้บริโภคให้มากที่สุดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเองได้ การส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนที่ผ่านมาส่งผลต่อเศรษฐกิจของชุมชน และก่อให้เกิดรายได้ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการประกอบกิจกรรมกลุ่มให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เกิดการรวมกลุ่ม เกิดการสร้างขยายเครือข่ายการผลิตสินค้า เกิดการจ้างงานในชุมชน ลด ปัญหาการว่างงานในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ สำหรับปัญหาอุปสรรค เช่น วิสาหกิจดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ไม่ตรงตามกิจกรรมของกลุ่ม หน่วยงานภาคี ที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขาดข้อมูลการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน การบันทึกข้อมูล ในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนช้า แบบรายงานวิสาหกิจมีมากเกินไปควรจัดหมวดหมู่ที่เป็นข้อมูลที่ สำคัญนำไปใช้ได้จริง วิสาหกิจชุมชนมีจำนวนมากและเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยทำให้การติดตาม ความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึง

แผนภาพที่ ๔.๔ ผลิตภัณฑ์จากไม้สักแปรรูป

^๔ สัมภาษณ์, นางสาวรัตดา ปันฟอง, หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่, ๑๗ กันยายน

สภาพปัญหาของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ของรัฐ และผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ พบว่า

แผนภาพที่ ๔.๕ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่เกษตรจังหวัดแพร่

“ปัญหาที่พบบ่อยจะเป็นปัญหาของกลุ่มที่มาขอจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนแล้วดำเนินการกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง และมีการจดทะเบียนแล้วไม่ค่อยดำเนินการตามอย่างเป็นระบบมีการจดทะเบียนเพื่อเป็นข้อต่อรองในการกู้เงินในการประกอบกิจการไม่ตรงตามวัตถุประสงค์ของกลุ่ม หน่วยงานภาคีที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขาดข้อมูลการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานภาคี ปัญหาด้านเจ้าหน้าที่และระบบการทำงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ หน่วยงานภาคียังไม่ให้การสนับสนุนส่งเสริมเท่าที่ควร การบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนช้า แบบรายงานวิสาหกิจมีมากเกินไปควรจัดหมวดหมู่ที่เป็นข้อมูลที่สำคัญนำไปใช้ได้จริง เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูลมีงานบันทึกปริมาณมากทำให้เกิดความล่าช้าในการบันทึกข้อมูล วิสาหกิจชุมชนมีจำนวนมากและเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยทำให้การติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึงเท่าที่ควร”^๕

กล่าวได้ว่า การที่กลุ่มวิสาหกิจมีการจดทะเบียนในการประกอบกิจการแล้วแต่ไม่มีการดำเนินการสานต่อในด้านของการประกอบกิจการวิสาหกิจอย่างต่อเนื่องทำให้เกิดปัญหาต่อการ

^๕ สัมภาษณ์,นางมลทริกา พากเพียร, นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่, วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

ดำเนินงานการผลิตไม้แปรรูป และหน่วยงานภาคีให้การสนับสนุนไม่ต่อเนื่องทำให้การส่งเสริมวิสาหกิจดำเนินไปได้อย่างล่าช้า

แผนภาพที่ ๔.๖ สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอเด่นชัย

“ปัญหาที่เกิดขึ้นก็ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จะเป็นปัญหาเกิดจากการให้ความรู้แก่ชุมชนแล้วแต่ไม่มีการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่องทำให้การจึงทำให้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเป็นไปอย่างล่าช้าส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องของสินค้าโอท็อป OTOP มีการตลาดโดยการจัดการตลาดนัดเพื่อให้เขาได้มีช่องทางในจำหน่ายสินค้า”^๖

กล่าวได้ว่า กลุ่มวิสาหกิจไม่นำเอาความรู้ที่ได้ไปพัฒนากิจการของตนเองทำให้ระบบวิสาหกิจชุมชนมีความเจริญไปอย่างช้าๆ

“ผู้ประกอบการมีการพึ่งตนเองในการประกอบกิจการทำให้ไม่ค่อยพบปัญหาที่เกิดขึ้นกับการจัดการของการประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ส่วนหน่วยงานพัฒนาชุมชนก็ได้มีการให้ความรู้ในด้านต่างๆ เกี่ยวกับการประกอบกิจการแก่ผู้ผลิตในด้านการตลาดเพื่อให้มีช่องทางการขายสินค้ามากขึ้น”^๗

กล่าวได้ว่า การจัดการการผลิตและการตลาดเป็นเรื่องที่ชุมชนต้องเรียนรู้ โดยเรียนรู้ว่าจะจัดการอย่างไรให้ชุมชนมาร่วมกันวางแผนการผลิต การตลาด การบริโภคร่วมกัน ไม่ใช่ต่างคน

^๖ สัมภาษณ์, นางณัฐธยาน์ โปธิยา, พัฒนาการอำเภอเด่นชัย, วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

^๗ สัมภาษณ์, นางอมรรัตน์ กาทองทุ่ง, นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย, วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

ต่างทำ และในที่สุดก็ทำซ้ำกันผลิตล้นเกินและขายไม่ออก ชุมชนต้องสร้างวงจรเศรษฐกิจชุมชนขึ้นมาใหม่ เชื่อมโยงทุกเรื่องที่ทำได้ ไม่ใช่ทำเพื่อแข่งขันกันขาย

“ในการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของชุมชนอำเภอเด่นชัยปัญหาหลักๆ ของผู้ประกอบการก็คือการตลาด เพราะการตลาดเป็นสิ่งสำคัญของการค้าถ้าผลิตภัณฑ์มีจำนวนมากก็ทำให้ล้นตลาดขายสินค้าไม่ได้ การแข่งขันก็เกิดขึ้นให้เกิดปัญหาของการตลาดในยุคปัจจุบันเกิดขึ้น”^{๔๕}

กล่าวได้ว่า การตลาดเป็นสิ่งสำคัญของการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปและกิจการอื่นๆ ที่มีการขายสินค้า การแข่งขันก็เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปหรือวิสาหกิจชุมชน

“วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ชุมชนที่ประกอบกิจการไม้จะพบปัญหา คือ การตลาดที่มีผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมากมายส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการด้านการขายผลิตภัณฑ์ แต่ผู้ผลิตก็ผลิตออกมาเป็นจำนวนมากเพื่อส่งต่อกับผู้ขายแต่การขายเป็นไปลำบากเพราะมีการแข่งขันกันด้านการตลาดสูงบางคนก็กดราคาลงต่ำเพื่อขายสินค้าของตนเอง เป็นต้น”^{๔๖}

กล่าวได้ว่า การผลิตสินค้าออกมามากเกินไปก็ส่งผลต่อการขายของผู้ประกอบการ ภาวะสินค้าล้นตลาดคนซื้อน้อยกว่าจำนวนผลิตภัณฑ์ก่อให้เกิดการไม่สมดุลกันระหว่างการผลิตและการขาย

แผนภาพที่ ๔.๗ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนอำเภอสูงเม่น

^{๔๕} สัมภาษณ์, นางมาลี, นักพัฒนาชุมชนชำนาญการอำเภอเด่นชัย, วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๔๖} สัมภาษณ์, นางเทวินทร์ แก้วอินัง, นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย, วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

“สภาพปัญหาของวิสาหกิจชุมชนประการแรก คือ เงินทุนในการผลิตซึ่งต้องใช้เงินทุนของตนเองในการลงทุนและการรวมกลุ่มแบบเครือข่ายยังไม่มีชัดเจนมากนักในด้าน การจัดการส่วนใหญ่จะเป็นในรูปแบบการจัดการโดยคนใดคนหนึ่งเท่านั้น”^{๑๐}

กล่าวได้ว่า เครือข่ายความสัมพันธ์ของสมาชิกชุมชนวิสาหกิจชุมชนจะใช้ทุนตัวเองเป็นหลัก แต่ก็ไม่ปฏิเสธเงินจากภายนอก เพียงแต่รับเงินทุนจากภายนอกบนพื้นฐานความคิดใหม่ คือ การพึ่งตนเอง พึ่งทุนที่ตนเองมีเป็นหลัก โดยเงินทุนจากภายนอกจะเข้าไปสมทบทุนของชุมชน ในขณะที่ชุมชนมีทรัพยากร ความรู้ มีปัญญาและอื่นๆ ซึ่งตีเป็นเงินหรือประเมินค่าไม่ได้ แต่ในกรณีที่ชุมชนมีความต้องการเพิ่มทุนเพื่อลงทุนในวิสาหกิจชุมชน

แผนภาพที่ ๔.๘ ดูสภาพพื้นที่บริบทการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

“การที่จะประกอบกิจการแปรรูปไม้และนำไม้ที่แปรรูปมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ก็มี ปัญหาในเรื่องของการหาช่างที่จะมาทำผลิตภัณฑ์จากไม้แปรรูปเพราะผู้ประกอบการ บางรายไม่สามารถที่จะลงมือทำด้วยตนเองได้ต้องพึ่งส่ล่าหรือช่างไม้ที่จะมาทำผลิตภัณฑ์ จากไม้แปรรูปดังกล่าว”^{๑๑}

กล่าวได้ว่า ผู้ประกอบการบางรายต้องอาศัยส่ล่าหรือช่างไม้ในการขึ้นรูปไม้แปรรูปไม้ เป็นเครื่องใช้ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เติียง บานประตู หน้าต่าง เป็นต้น ต้องอาศัยช่างไม้ที่มีฝีมือในการทำ เพราะแต่ละหมู่บ้านก็มีการประกอบกิจการมากจึงทำให้บางรายขาดช่างที่มีฝีมือมาช่วยในการ ขับเคลื่อนกิจการ

^{๑๐} สัมภาษณ์, นายกวิณ งามดี, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๑๑} สัมภาษณ์, นายเอกราช อุงคำ, สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น, วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

“ในสภาพปัญหาทั่วไปของระบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนอยู่ในรูปแบบของการจัดการแบบไม่มีองค์กรที่แน่ชัดแต่จะขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการในการบริหารจัดการเองตามความเหมาะสมกับสินค้าที่ผลิต ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการผลิตส่วนใหญ่เป็นสิ่งที่คนในชุมชนทำตัวเองโดยไม่ยุ่งยากนัก การทำให้ทดแทนการซื้อเป็นการลดรายจ่ายและยังช่วยให้ระบบเศรษฐกิจใหญ่เข้มแข็งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการจัดระบบเศรษฐกิจใหม่ให้เป็นฐานที่เป็นจริงในชุมชน เพราะถ้าชุมชนเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้”^{๑๒}

กล่าวได้ว่า สภาพทั่วไปในปัจจุบันของการจัดการวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่มีสภาพการจัดการแบบไม่มีองค์กรมีรูปแบบการจัดการโดยผู้ประกอบการเป็นผู้จัดการทั้งหมด ในการผลิตก็มีการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ในครัวเรือนที่เป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคนในสังคมและมีการใช้กันอย่างแพร่หลายทุกครัวเรือน

“วิสาหกิจชุมชนเป็นการช่วยให้ประชาชนมีงานทำเป็นกิจการของกลุ่มผู้ที่มีความประสงค์จะประกอบการในด้านต่างๆ เช่น ประกอบกิจการแปรรูปไม้ การทำผลิตภัณฑ์จากไม้แปรรูป การทอผ้า การจักสาน ส่วนใหญ่ปัญหาที่ตามมาคือการจัดการทางด้านการผลิตและการจ้างช่างผู้ชำนาญการในการผลิตซึ่งช่างที่มาทำงานส่วนใหญ่ก็มีงานที่ตนเองทำประจำอยู่แล้วคือการทำไร่ ทำนา วางเว้นจากการทำไร่ ทำนา ถึงจะมารับจ้างทำผลิตภัณฑ์จากไม้แปรรูปให้กับผู้ประกอบการ”^{๑๓}

กล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชนที่ประชาชนประกอบกิจการมีปัญหาด้านการหาช่างที่มีฝีมือในช่วงฤดูการทำเกษตร แต่ก็ไม่มีปัญหาในด้านการประกอบกิจการมากนักเพราะหลังจากการเก็บเกี่ยวพืชผลเสร็จช่างที่มีฝีมือก็จะกลับมาช่วยในการทำผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้กับผู้ประกอบการเหมือนอย่างที่เคยทำ

กระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเปรียบเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนเสาเข็มของตึกที่ทำให้ตึกมั่นคงแข็งแรงเศรษฐกิจของประเทศก็จะเข้มแข็งและอยู่ได้ ที่ผ่านมาระบบเศรษฐกิจในประเทศเปรียบเหมือนการสร้างตึกที่มีฐานแคบ ถ้าฐานไม่แข็งแรง ตึกก็พังลงมา ดังนั้น วิสาหกิจชุมชนจึงมีความสำคัญในการสร้างฐานมั่นคงให้กับประเทศได้ โดยกระตุ้นเศรษฐกิจระดับรากหญ้าให้เข้มแข็งและกระจายโอกาสการประกอบอาชีพให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และลดภาระค่าใช้จ่ายให้ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศสามารถพึ่งตนเองได้มากขึ้น วิสาหกิจชุมชนจัดเป็นองค์กรภาคประชาชนที่ไม่มีรูปแบบ ไม่ได้เป็นนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การสนับสนุนจึงไม่เป็นระบบและไม่มีเอกภาพ ส่งผลให้มีปัญหาในการดำเนินงานเพราะวิสาหกิจชุมชน

^{๑๒} สัมภาษณ์, นายกวิน งามดี, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๑๓} สัมภาษณ์, นางเทวินทร์ แก้วอินัง, นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย, วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

บางแห่งไม่เป็นที่ยอมรับของหน่วยงานรัฐหรือภาคเอกชน และบางครั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐแต่ไม่ตรงความต้องการที่แท้จริง พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ จึงได้ถูกประกาศใช้อย่างเป็นทางการและมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว^{๑๔}

วิสาหกิจชุมชนจึงมีลักษณะที่สำคัญ คือ ชุมชนเป็นเจ้าของกิจการเอง แต่อย่างไรก็ดีคนนอกอาจมีส่วนร่วมโดยอาจมีการถือหุ้นได้เพื่อการมีส่วนร่วมและให้ความช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นใหญ่ทำให้มีอำนาจในการตัดสินใจ มาจากกระบวนการในชุมชน ซึ่งอาจจะนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้แต่เน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด เพื่อการพัฒนาศักยภาพของชุมชนซึ่งมีความรู้ภูมิปัญญา หากมีกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเกิดมีความเชื่อมั่นในตัวเองก็จะริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ได้โดยไม่เอาแต่เลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ ที่มาจากภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานกับภูมิปัญญาสากล ฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ เป็นการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยปรับประยุกต์ให้ทันสมัย ผสมผสานกับความรู้ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจหลัก การเรียนรู้คือหัวใจของกระบวนการพัฒนา วิสาหกิจชุมชน หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีแต่การเลียนแบบ การหาสูตรสำเร็จโดยไม่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ หากไม่มีการเรียนรู้ก็จะมีวิสาหกิจชุมชนบนฐานความรู้ แต่บนฐานความรู้สึก ความอยาก ความต้องการตามทีสื่อในสังคมกระตุ้นให้เกิด ทำให้ความอยากกลายเป็นความจำเป็นสำหรับชีวิตไปหมด มีการพึ่งตนเองเป็นเป้าหมาย การพึ่งตนเองคือเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแพร่ ตามที่ได้สำรวจข้อมูลด้านพื้นที่พบว่า จังหวัดแพร่มีประชาชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ อำเภอสูงเม่น และประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ได้ประกอบกิจการแปรรูปไม้และทำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้แปรรูป เช่น การทำกระปุกออมสิน การทำโต๊ะ เก้าอี้ฮ่อเต้ บานประตู บานหน้าต่าง เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบกิจการในครัวเรือนมากกว่าระดับชุมชนและเครือข่าย บางกลุ่มก็มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดเป็นเครือข่ายการผลิตในชุมชนแต่ไม่กว้างขวางมากนัก ในการที่จะทำตลาดของวิสาหกิจชุมชนนั้น ต้องมีเป้าหมายในการผลิตก่อนว่า ต้องการทำการผลิตเพื่อบริโภคภายในครอบครัว ในชุมชนหรือระหว่างชุมชน ทำการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการและจัดการผลผลิตให้ได้ก่อน ถ้าผลผลิตนั้นไปได้ดีแล้วจึงค่อยเพิ่มปริมาณการผลิตหรือหากว่าผลิตภัณฑ์บางตัวในชุมชนนั้นมีความโดดเด่นมีคุณภาพมีลักษณะเฉพาะตัวพอที่น่าออกไปจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้ ก็เป็นเรื่องของกลไกการตลาดที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และมีลักษณะเฉพาะของแต่ละผลิตภัณฑ์

^{๑๔} อานันท์ ตะนัยศรี, วิสาหกิจชุมชน, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://ophbgo.blogspot.com> วันที่ [๑๑ กันยายน ๒๕๖๐].

๔.๒ ผลการวิเคราะห์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๔.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม

การศึกษาข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลทั่วไปของประชาชนในจังหวัดแพร่ จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา อาชีพและรายได้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชาชนมีรายละเอียดดังในตาราง ที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวน และค่าร้อยละของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม

(n=๑๐๐)

ข้อมูลทั่วไปของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	๕๕	๕๕
หญิง	๔๕	๔๕
รวม	๑๐๐	๑๐๐
อายุ		
อายุ ๒๐ - ๓๐ ปี	๑๔	๑๔
อายุ ๓๑ - ๔๐ ปี	๒๔	๒๔
อายุ ๔๑ - ๕๐ ปี	๔๓	๔๓
อายุ ๕๑ ปีขึ้นไป	๑๙	๑๙
รวม	๑๐๐	๑๐๐
วุฒิการศึกษา		
ประถมศึกษา	๑๑	๑๑
มัธยมศึกษาตอนต้น	๓๙	๓๙
มัธยมศึกษาตอนปลาย	๓๖	๓๖
อนุปริญญา	๖	๖
ปริญญาตรี	๕	๕
สูงกว่าปริญญาตรี	๓	๓
รวม	๑๐๐	๑๐๐
อาชีพ		
รับจ้างทั่วไป	๓๘	๓๘
ทำการเกษตร	๔๑	๔๑
ประกอบธุรกิจส่วนตัว	๒๑	๒๑

รวม	๑๐๐	๑๐๐
รายได้		
๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท	๑๐	๑๐
๑๐,๐๐๑ - ๑๕,๐๐๐ บาท	๓๘	๓๘
๑๕,๐๐๐ ขึ้นไป	๕๒	๕๒
รวม	๑๐๐	๑๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่าประชาชนที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐ และเป็นเพศหญิง จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๐

อายุของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๑ - ๕๐ ปี จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐ รองลงมาคืออายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และมีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐

วุฒิการศึกษาของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐ รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมตอนปลาย จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐ และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐

อาชีพของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐ รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๐ และประกอบอาชีพส่วนตัว มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐

รายได้ของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๑๕,๐๐๐ บาท ขึ้นไป จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐ รองลงมาคือรายได้ ๑,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๐ และรายได้ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐

๔.๒.๒ ผลการวิเคราะห์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ได้แก่ ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน แสดงด้วยค่าเฉลี่ยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความหมาย ดังตารางที่ ดังนี้

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวม

(n=๑๐๐)

ข้อ	การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ระดับการมีส่วนร่วม		ความหมาย
		\bar{X}	S.D	
๑	ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน	๔.๐๘	.๘๒๘	มาก
๒	ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	๔.๑๐	.๘๗๕	มาก
๓	ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน	๔.๐๗	.๘๙๔	มาก
๔	ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง	๓.๙๖	.๘๕๒	มาก
๕	ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน	๔.๐๑	.๘๗๕	มาก
๖	ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน	๔.๐๖	.๘๖๓	มาก
๗	ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน	๔.๑๐	.๗๘๘	มาก
ภาพรวม		๔.๐๕	.๘๕๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่าประชาชนที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนตอบแบบสอบถามการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน อยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ส่วนด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน อยู่ในลำดับน้อยที่สุด

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ได้มีการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนความรู้ในการบริหารจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน (n=๑๐๐)

ข้อ	ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน	ระดับการมีส่วนร่วม		ความหมาย
		\bar{X}	S.D	
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการระดมความคิดในการส่งเสริมการจัดการไม้แปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจ	๔.๑๑	.๘๐๓	มาก
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดหรือวิธีการดำเนินงานแหล่งทุนสนับสนุนของกลุ่มวิสาหกิจ	๔.๐๐	.๘๖๕	มาก
๓.	ท่านได้มีส่วนร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ	๓.๙๙	.๘๗๐	มาก
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเชื่อมโยงเครือข่ายการดำเนินงานของกลุ่มสมาชิก	๔.๐๓	.๘๕๘	มาก
๕.	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย	๔.๒๕	.๗๔๔	มาก
ภาพรวม		๔.๐๘	.๘๒๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่าระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการระดมความคิดในการส่งเสริมการจัดการไม้แปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน ประชาชนมีการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย ถือว่าเป็นการบริหารจัดการทางด้านเครือข่ายของการส่งสินค้าสู่ตลาดเป็นอย่างดี

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย
วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน

(n=๑๐๐)

ข้อ	ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	ระดับการมีส่วนร่วม		ความหมาย
		\bar{X}	S.D	
๑.	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการจัดการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๐๑	.๘๔๗	มาก
๒.	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๑๘	.๙๓๖	มาก
๓.	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีการขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้น	๔.๑๑	.๘๖๓	มาก
๔.	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการจัดการเครือข่ายไม้แปรรูปอย่างเสมอ	๔.๑๒	.๗๕๖	มาก
๕.	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการวางแผนการจัดการประสานงานเครือข่ายไม้แปรรูป	๔.๐๙	.๙๗๕	มาก
ภาพรวม		๔.๑๐	.๘๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่าระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า การมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการจัดการเครือข่ายไม้แปรรูปอย่างเสมอ และการมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการจัดการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ประชาชนมีวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันในการหาช่องทางการตลาดภายในจังหวัดแพร่

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน

(n=๑๐๐)

ข้อ	ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน	ระดับการมีส่วนร่วม		ความหมาย
		\bar{X}	S.D	
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจร่วมกัน	๔.๐๖	.๘๙๗	มาก
๒.	ท่านได้รับโอกาสในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจให้เจริญก้าวหน้า	๔.๐๗	.๘๖๘	มาก มาก
๓.	ท่านมีความสุขเมื่อเป็นสมาชิกวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๐๖	.๙๓๐	มาก
๔.	ท่านมีความพึงพอใจกับรายได้ของเครือข่ายวิสาหกิจ	๔.๐๙	.๘๗๗	มาก
๕.	ท่านมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๐๙	.๙๐๐	มาก
ภาพรวม		๔.๐๗	.๘๙๔	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่าระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความพึงพอใจกับรายได้ของเครือข่ายวิสาหกิจ และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจร่วมกัน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ประชาชนมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป เนื่องจากเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดแพร่มีการร่วมกันจัดการด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย
วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่าย
อย่างกว้างขวาง

(n=๑๐๐)

ข้อ	ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง	ระดับการมีส่วนร่วม		ความหมาย
		\bar{X}	S.D	
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการยอมรับเงื่อนไขข้อตกลงในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๓.๙๔	.๘๐๒	มาก
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๐๑	.๙๓๗	มาก
๓.	ท่านมีส่วนร่วมคิดในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๐๐	.๙๔๓	มาก
๔.	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๓.๘๑	.๘๑๓	มาก
๕.	ท่านมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๐๒	.๗๖๕	มาก
ภาพรวม		๓.๙๖	.๘๕๒	มาก

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการรับรู้ในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป และการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สะท้อนให้เห็นว่าวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่มีเครือข่ายในการจัดการทางด้านการผลิตไม้แปรรูป

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่าย
วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน

(n=๑๐๐)

ข้อ	ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน	ระดับการมีส่วนร่วม		ความหมาย
		\bar{X}	S.D	
๑.	ท่านได้มีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของแต่ละกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	๔.๐๕	.๙๖๘	มาก
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์	๔.๐๑	.๘๒๓	มาก
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายที่ได้คุณภาพร่วมกัน	๓.๙๑	.๘๐๕	มาก
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๐๓	.๙๓๗	มาก
๕.	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน	๔.๐๗	.๘๔๔	มาก
ภาพรวม		๔.๐๑	.๘๗๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๗ พบว่าระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การได้มีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของแต่ละกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน สะท้อนให้เห็นถึงการร่วมมือในการจัดการแบบเครือข่ายของประชาชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างสม่ำเสมอที่มีการประกอบกิจการ

ตารางที่ ๔.๘ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน

(n=๑๐๐)

ข้อ	ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน	ระดับการมีส่วนร่วม		ความหมาย
		\bar{X}	S.D	
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน	๔.๐๓	.๙๑๕	มาก
๒.	ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ	๔.๐๕	.๘๔๕	มาก
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๑๐	.๙๑๖	มาก
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจ	๔.๐๘	.๗๔๔	มาก
๕.	ท่านมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายของสมาชิกวิสาหกิจอย่างหนาแน่น	๔.๐๖	.๘๙๗	มาก
ภาพรวม		๔.๐๖	.๘๖๓	มาก

จากตารางที่ ๔.๘ พบว่าระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน ประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สะท้อนให้เห็นว่าเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนและเป็นอาชีพที่สร้างรายได้ให้กับประชาชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

ตารางที่ ๔.๙ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและความหมายแสดงระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

(n=๑๐๐)

ข้อ	ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน	ระดับการมีส่วนร่วม		ความหมาย
		\bar{X}	S.D	
๑.	ท่านมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๐๘	.๗๗	มาก
๒.	ท่านได้ร่วมในการติดต่อประสานงานเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๑๒	.๘๑๒	มาก
๓.	ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการส่งเสริมการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจ	๔.๑๑	.๘๐๗	มาก
๔.	ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๑๗	.๗๗๗	มาก
๕.	ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรูปแบบในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป	๔.๐๔	.๘๒๘	มาก
ภาพรวม		๔.๑๐	.๗๙๘	มาก

จากตารางที่ ๔.๙ พบว่าระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ได้ร่วมในการติดต่อประสานงานเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป และการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรูปแบบในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ประชาชนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สะท้อนให้เป็นถึงการมีส่วนร่วมด้านการพัฒนาความรู้ของสมาชิกวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ที่มีการสร้างปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันทางด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนภาพที่ ๔.๙ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการไม้แปรรูปอำเภอเด่นชัยจังหวัดแพร่

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเครือข่ายที่มีผลต่อการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ข้อมูลที่นำเสนอได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ผลการวิจัยเกี่ยวกับองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนของวิสาหกิจไม้แปรรูปและข้อเสนอแนะแนวทาง ผลการสัมภาษณ์พบว่า

๑) สภาพการจัดการและปัญหาของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านบริบท สภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อความยั่งยืนไปในทิศทางเดียวกัน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวไว้ว่า

“สภาพการจัดการด้านบริบทของการผลิตไม้แปรรูปของแต่ละอำเภอมีการบริหารจัดการแบบทำกันเองภายในครอบครัวของตนเอง และปัญหาที่เกิดจากการบริหารจัดการคือทุนในการผลิตต้องใช้ทุนของตนเองเป็นส่วนใหญ่ในการผลิตไม้แปรรูป”^{๑๕}

กล่าวได้ว่า พื้นที่ของการประกออบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของจังหวัดแพร่มีการบริหารจัดการที่เป็นกันเองของผู้ประกอบการและมีการทำกันเป็นครอบครัวเป็นส่วนใหญ่ในด้านการลงทุนและการขายผลิตภัณฑ์ของตนเอง ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญกล่าวอีกว่า

“การจัดการแปรรูปไม้ในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ยากในเรื่องของใบอนุญาตในการจัดการไม้ เพราะการประกออบการของการผลิตไม้แปรรูปต้องขอใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ในการในการประกออบกิจการเช่น การทำบานประตู หน้าต่าง ๆ เป็นต้น”^{๑๖}

^{๑๕} สัมภาษณ์, นายอดิศักดิ์ ท่วงที, รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่, วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๑๖} สัมภาษณ์, นายบรรจบ จินดาชาติ, ผู้ใหญ่บ้านบวโกโป่ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลน้ำคำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่, วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

กล่าวได้ว่า ในการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปบางอย่างต้องมีใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อน เช่น การทำบานประตู หน้าต่าง วงกบประตู เป็นต้น ถ้าไม่มีใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ก็ไม่สามารถที่จะแปรรูปไม้ได้เลย ส่วนการประกอบกิจการทำเฟอร์นิเจอร์เครื่องใช้ต่างๆ ก็มีการขอใบประกอบการในการเสียภาษี และการประกอบการต้องใช้เงินลงทุนในการประกอบกิจการด้วยตนเอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“การประกอบการวิสาหกิจชุมชนมีปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการทางการเงิน การลงทุนต้องใช้ทุนของตนเองในการประกอบกิจการเป็นส่วนใหญ่ในการประกอบการ และได้รับซื้อของจากชาวบ้านที่เขาทำการผลิตเป็นกระป๋องอมลิน โตะ แก้ว เป็นต้น เพื่อช่วยเหลือชาวบ้านที่เขาตั้งใจทำในราคาขายส่งเพื่อที่จะส่งขายต่อไปให้กับลูกค้าต่อไป”^{๑๗}

กล่าวได้ว่า ปัญหาหลักๆ ของการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปคือ เรื่องของการลงทุนและการประกอบการแบบเครือข่ายซึ่งผู้ประกอบการไม่ได้ทำเครือข่ายของการลงทุนและการขายผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่ได้รับซื้อสินค้าจากชาวบ้านที่ทำการเองแล้วนำมาขายต่อให้กับผู้ประกอบการอีกทีหนึ่งและผู้ประกอบการก็ไม่ได้นำสินค้าไปวางขายตามท้องตลาด แต่จะเก็บไว้ที่บ้านของตนเอง และมีลูกค้าที่รู้จักจะมารับซื้อโดยการบอกต่อกันไปในวงการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเท่านั้น ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“การทำไม้แปรรูปมีปัญหาในเรื่องของเงินทุนในการประกอบกิจการต้องใช้เงินทุนของตนเองเป็นส่วนใหญ่ในการประกอบการ และการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเกิดการแข่งขันกันเนื่องจากมีผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจำนวนมากในท้องตลาดต้องดิ้นรนในการขายเป็นอย่างมากบางคนก็มีการลดราคาขายให้ต่ำลงเพื่อให้ได้ขายผลิตภัณฑ์ของตนเอง”^{๑๘}

กล่าวได้ว่า ปัญหาของการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปนอกจากการมีปัญหาเรื่องการลงทุนแล้วอีกด้านหนึ่งคือการแข่งขันกันทางการตลาดมีการลดราคาขายของผู้ประกอบการบางท่านที่ต้องการขายสินค้าให้ได้มากที่สุดแต่มีผลกระทบต่อผู้ประกอบการอื่นๆ ที่ขายตามราคาขายปกติของกลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“ปัญหาของการประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปส่วนใหญ่จะมีปัญหาในเรื่องของทุนการผลิตต้องใช้ทุนของตนเองเป็นส่วนใหญ่ในการผลิต ปัญหาด้านสภาพพื้นที่ไม่ค่อยมีปัญหามากนักเนื่องจากว่าเป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของตนเอง”^{๑๙}

^{๑๗} สัมภาษณ์, นางบุญมา คำทอง, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๑๘} สัมภาษณ์, นางสุวิมล ยอดอ้อย, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๑๙} สัมภาษณ์, นายบรรจง มาดแมน, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐.

กล่าวได้ว่า ปัญหาของการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปส่วนใหญ่อยู่ที่การลงทุน ต้องใช้ทุนของตนเองในการประกอบกิจการทั้งการผลิตและการรับซื้อสินค้าแบบขายต่อของชาวบ้าน ส่วนปัญหาด้านพื้นที่การผลิตจะพบปัญหาน้อยมากเพราะเป็นพื้นที่กรรมสิทธิ์ของผู้ประกอบการเองที่ใช้ในการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การผลิตไม้หรือการแปรรูปไม้เป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ต้องมีการใช้ทุนในการประกอบการ สูงและการประกอบการของแต่ละคนต้องใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมดเนื่องจากว่าไม่มีเงินอุดหนุนจากภาครัฐเลยต้องพึ่งตนเองเป็นส่วนใหญ่และในการประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีการทำงานที่เป็นเครือข่ายอย่างแน่นชัดเพราะต่างคนต่างทำไม่ยุ่งเกี่ยวซึ่งกันและกัน”^{๒๐}

กล่าวได้ว่า สภาพปัจจุบันของการประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป คือ การไม่มีเงินอุดหนุนจากรัฐบาล และการจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นรูปธรรมมากขึ้นทำให้การประกอบการขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการที่มีเงินทุนเป็นของตนเอง ดังผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปต้องใช้เงินทุนของตนเองในการประกอบการตลอดถึงการจ้างคนงานในการแปรรูปไม้ ขึ้นรูปไม้ และการออกแบบผลิตภัณฑ์เช่น บานประตู หน้าต่าง เป็นต้น ให้มีทรงหรือลวดลายที่ทันสมัยมากขึ้น เพื่อความต้องการของลูกค้าตามท้องตลาดส่วนใหญ่จะเป็นลูกค้าที่เคยอุดหนุนและมีความพอใจในฝีมือการทำผลิต”^{๒๑}

จากคำกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเป็นการประกอบกิจการที่ต้องใช้เงินทุนของตนเองในการประกอบการและการขายก็ต้องอาศัยลูกค้าที่เคยอุดหนุนและจากการบอกต่อๆ กันไปในวงการค้าผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“ปัญหาของการประกอบการส่วนใหญ่เป็นเรื่องของเงินทุนที่ใช้ในการหมุนเวียนในการประกอบกิจการแปรรูปให้ต้องมีการสั่งซื้อไม้จากสวนของชาวบ้านต้องใช้เงินสดในการซื้อขายไม้จากสวนของชาวบ้านจะมีราคาที่สูงกว่าไม้จากองค์การป่าไม้ เพราะไม้ที่มาจากองค์การป่าไม้จะทำการตัดตามอายุของต้นไม้ เช่น ตัดไม้ที่มีอายุ ๒๐ ปีขึ้นไป ต่างจากไม้ในสวนของชาวบ้าน ๑๐ ปี ก็ตัดกันแล้วบางรายไม่ถึง ๑๐ ปี ก็ทำการตัดแล้วเพราะต้องการใช้เงินมาจุนเจือครอบครัว เป็นต้น แต่ตรงข้ามกับการขายให้กับลูกค้าบางราย

^{๒๐} สัมภาษณ์, นายกวิน งามดี, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๒๑} สัมภาษณ์, นางศิริณี โปรงใจ, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

เป็นเงินผ่อนทำให้เกิดปัญหาในการซื้อไม้มาประกอบกิจการอย่างต่อเนื่อง สถานที่ประกอบกิจการส่วนใหญ่ให้พื้นที่ในบ้านของตนเองในการประกอบกิจการ”^{๒๒}

กล่าวได้ว่า ปัญหาของการประกอบกิจการส่วนใหญ่มาจากเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในการประกอบกิจการและเป็นกิจการที่ต้องใช้เงินลงทุนเป็นจำนวนมากการซื้อไม้จากสวนต้องใช้เงินสดต่างจากการขายที่เป็นเงินผ่อน ก็เป็นปัญหาในการใช้เงินหมุนเวียนในการซื้อไม้ในครั้งต่อไปถ้าหาเงินไม่ทันก็จะประสบปัญหาขาดแคลนไม้ที่จะมาแปรรูปเพื่อส่งต่อไปให้กับลูกค้า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้มงคลการทำถังออมสินเป็นผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเศษไม้ที่เหลือจากการทำบานประตู หน้าต่าง แล้วนำเศษไม้ที่เหลือมาทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อขายให้กับลูกค้านำไปใช้ในงานมงคล เช่น งานบวช งานแต่ง งานขึ้นบ้านใหม่ เป็นต้น การซื้อเศษไม้และการจ้างลูกจ้างเพื่อประกอบการก็ต้องใช้เงินของตนเองในการประกอบการทั้งหมด”^{๒๓}

กล่าวได้ว่า ผลิตภัณฑ์ที่ผู้ประกอบการได้ผลิตออกมาส่วนใหญ่เป็นการลงทุนของตนเองในการผลิตทั้งหมดรวมทั้งการจ้างช่างมาผลิตตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการผลิต ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“เงินทุนที่ประกอบกิจการไม่ได้รับการอุดหนุนจากส่วนงานใดๆ เลย ส่วนใหญ่ที่ประกอบกิจการมาใช้เงินทุนของตนเองทั้งหมดและการผลิตก็ผลิตเองในครอบครัวโดยที่ตนเองก็เป็นช่างแกะสลักไม้และฉลุไม้เป็นรูปต่างๆ ทำตามลูกค้าสั่ง บางผลิตภัณฑ์ก็ออกแบบเองและเสนอให้กับลูกค้าที่มาสั่งซื้อสินค้าประจำว่าพอใจในผลิตภัณฑ์รูปแบบไหนก็จะทำตามที่ลูกค้าต้องการเป็นส่วนใหญ่”^{๒๔}

กล่าวได้ว่า ปัญหาของการประกอบกิจการก็เป็นปัญหาของการลงทุนมากกว่าปัญหาอื่นๆ เพราะถ้าหากการลงทุนผลิตภัณฑ์ก็ไม่เกิดขึ้น ถ้าผลิตออกมาก็สามารถขายได้ตามจำนวนที่ทำเพราะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ลูกค้าสั่งทำเองอยู่แล้ว

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมีปัญหาในด้านของการลงทุนโดยใช้เงินทุนของตนเอง และการประกอบการต้องมีใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ในการแปรรูปไม้และเป็นไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น และการแข่งขันทางด้านการตลาดที่มีการกดราคาขายต่ำกว่าราคาขายของท้องตลาดเพื่อให้ได้ขายผลิตภัณฑ์ได้มากที่สุดแต่ส่งผลกระทบต่อผู้ขายรายอื่นที่ขายในราคาปกติของท้องตลาดจึงเป็นปัญหาในการจัดการทางด้านเครือข่ายของการประกอบกิจการ

^{๒๒} สัมภาษณ์, นางสาวมินตรา เวียงทอง, ผู้ประกอบการไม้แปรรูป, วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐

^{๒๓} สัมภาษณ์, นางสาวริกา กาศสกุล, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๒๔} สัมภาษณ์, นายพิเชฐ วงศ์แก้ว, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของชุมชนจังหวัดแพร่ ถ้ามีการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดสามารถเข้าใจสถานการณ์ของงานโดยภาพรวมทั้งหมดโดยเฉพาะการทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ที่อยู่ในกระบวนการคิดริเริ่มตัดสินใจวางแผนงาน และดำเนินงาน เป็นต้น

๒) การจัดการองค์ความรู้ของวิสาหกิจชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนภาพที่ ๔.๑๐ สัมภาษณ์ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อความยั่งยืน ว่ามีวิธีการในการจัดการอย่างไรเพื่อให้เกิดความยั่งยืนของการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของจังหวัดแพร่ ในการลงทุนและการตลาดให้มีความมั่นคงอย่างยั่งยืนดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“การจัดการในเรื่องของไม้แปรรูปเป็นเรื่องที่ต้องต่อสู้กับปัญหาอุปสรรคต่างๆที่ต้องเข้ามากระทบ แต่ปัญหาต่างๆ นั้นมีทางแก้ไขแต่ต้องใช้เวลาในการแก้ไข เพราะการทำไม้เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายแต่เราจะทำให้ถูกกฎหมายนั้นเป็นเรื่องที่ต้องต่อสู้และดิ้นรนเพื่อให้ได้มาซึ่งความถูกต้องในการประกอบการไม้แปรรูปในจังหวัดแพร่ได้”^{๒๕}

กล่าวได้ว่า การจัดการวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มีแต่เรื่องของการประกอบการเท่านั้นแต่มีการพ่วงโยงไม่ถึงการอนุรักษ์ป่าไม้ของกรมป่าไม้ถ้าผู้ใดประกอบการต้องมีการขอใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ก่อนถึงจะตัดไม้ทำแปรรูปไม้และการนำไม้แปรรูปมาทำเป็นผลิตภัณฑ์จากไม้แปรรูปตลอดจนถึงผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเศษไม้ก็เพราะการประกอบการจากไม้แปรรูปส่วนใหญ่ทำมาจากไม้สักทองที่ได้จากส่วนของชาวบ้านและไม้จากส่วนป่าของกรมป่าไม้เท่านั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

^{๒๕} สัมภาษณ์, นายอดิศักดิ์ ท่วงที, รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชา อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่, วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

“จากการประกอบกิจการแปรรูปไม้มาจนถึงปัจจุบันนี้เรื่องที่เป็นอุปสรรคมากคือเรื่องของการขอใบอนุญาตในการประกอบกิจการผลิตภัณฑจากไม้แปรรูปเพราะการประกอบการของการผลิตไม้แปรรูปต้องขอใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ในการในการประกอบกิจการ เช่น การทำบานประตู หน้าต่าง ทางกรมป่าไม้ไม่อนุญาตให้จดทะเบียนตั้งเป็นโรงงานผลิตไม้แปรรูปเพื่อทำบานประตู หน้าต่าง”^{๒๖}

กล่าวได้ว่า ในเรื่องของใบขออนุญาตจากกรมป่าไม้เพื่อตั้งโรงงานการผลิตไม้แปรรูปเพื่อทำบานประตู หน้าต่าง ถ้ามีการอนุญาตให้ตั้งเป็นโรงงานการผลิตอย่างเต็มรูปแบบก็จะเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืนได้เหมือนกันและเป็นการเสริมสร้างอาชีพให้กับชุมชน เพราะการประกอบกิจการก็ต้องใช้ไม้ที่ถูกกฎหมายที่ชาวบ้านปลูกไว้เพื่อตัดขายและไม้จากกรมป่าไม้ที่ตัดขายทอดตลาดอยู่แล้วก็เป็นที่ติดต่อการประกอบกิจการระยะยาว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“ถ้าการประกอบการวิสาหกิจชุมชนไม่มีปัญหาในเรื่องของการบริหารจัดการเงินทุนที่ใช้ในการประกอบกิจการโดยมีเงินลงทุนที่ทางรัฐบาลช่วยอุดหนุนให้ประกอบการหรือรัฐลงทุนให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในเรื่องของไม้แปรรูปก็จะเป็นสิ่งที่ดีมากต่อการผลิตตอนนี้ประชาชนที่ประกอบกิจการต้องใช้ทุนของตนเองในการประกอบกิจการเป็นส่วนใหญ่”^{๒๗}

กล่าวได้ว่า สิ่งสำคัญของการประกอบกิจการคือการจัดการเงินทุนหมุนเวียนของผู้ประกอบการผลิตภัณฑไม้แปรรูปเพราะการประกอบกิจการต้องใช้เงินทุนในการลงทุนสูงบางรายก็ใช้เงินสดในการซื้อวัตถุดิบในการผลิตแต่การขายเป็นการขายแบบเงินผ่อนทำให้การหมุนเวียนเงินลงทุนค่อนข้างลำบาก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การประกอบกิจการผลิตภัณฑจากไม้แปรรูปมีการบริหารจัดการแบบครัวเรือนมีการจ้างช่างมาผลิตไม้เองโดยไม่ได้อิงกลุ่มมากนักเพราะการเป็นการประกอบกิจการสืบต่อกันมาไม่มีการจัดการแบบการรวมกลุ่มมาก่อน”^{๒๘}

กล่าวได้ว่า การจัดการเกี่ยวกับองค์ความรู้ของการจัดการเกี่ยวกับผลิตภัณฑไม้แปรรูปเป็นการประกอบกิจการที่ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการเท่านั้นไม่ได้มีการบริหารจัดการแบบกลุ่มก้อน และ

^{๒๖} สัมภาษณ์, นายบรรจบ จินดาชาติ, ผู้ใหญ่บ้านบวโกโป่ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลน้ำชา อำเภอสว่างเม่น จังหวัดแพร่, วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๒๗} สัมภาษณ์, นางบุญมา คำทอง, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑไม้แปรรูป, วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๒๘} สัมภาษณ์, นางสุวิมล ยอดอ้อย, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑไม้แปรรูป, วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐.

เป็นการประสงค์ของแต่ละผู้ประกอบการที่ต้องการจัดการแบบเป็นเอกเทศเป็นกรรมสิทธิ์ของคนที
ประกอบกิจการเพียงอย่างเดียว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การจัดการในเรื่องของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปส่วนใหญ่มีการจัดการโดยผู้ประกอบการ
เองต่างคนต่างประกอบกิจการของตนเองเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปได้มากที่สุดและ
ได้ส่งขายให้ลูกค้าได้มากที่สุดการบริหารจัดการจะเป็นรูปของการจ้างงานเป็นรายวัน
เพื่อให้ช่างได้มีรายได้ช่วยเหลือกันในชุมชน”^{๒๙}

กล่าวได้ว่า ถ้ามีการจัดการแบบกลุ่มการผลิตที่สามารถแบ่งปันรายได้ให้เท่ากันก็เป็นสิ่งที่
ดีสำหรับผู้ที่มีรายได้จากการขายน้อย แต่จะส่งผลกระทบต่อผู้ที่มีรายได้มากกลับมารายได้ทีลต่น้อยลง
การจัดการในเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการรายใหญ่ไม่ค่อยให้การยอมรับมากนักเพราะเกรงว่า
ผลประโยชน์จากการผลิตและการขายได้น้อยกว่าที่เคยได้มาก่อน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“จากการเข้ากลุ่มของวิสาหกิจชุมชนในเรื่องของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปยังไม่มีประเด็นขัด
ในเรื่องของการจัดการมากทั้งการเงินลงทุนและการตลาดมากนักส่วนใหญ่จะมีการ
ประกอบกิจการในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่และติดต่อซื้อขายกันเองในกลุ่มของผู้ค้าและผู้
ซื้อ”^{๓๐}

กล่าวได้ว่า การจัดการองค์ความรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่ชัดเจนยังมีการจัดการ
แบบปัจเจกบุคคลอยู่ จึงทำให้การพัฒนาในเรื่องขององค์ความรู้ของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเป็น
ที่รู้จักกันเฉพาะกลุ่มผู้ผลิตเท่านั้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ได้ทำมามีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการ
เองในตำบลเท่านั้นไม่ได้ครอบคลุมไปทั้งจังหวัดเพราะการประกอบกิจการต่างคนต่าง
ประกอบกิจการของตนเองและมีลูกค้าประจำของตนเองและเพียงพอต่อความต้องการ
ของลูกค้าและผู้ประกอบการมีเงินหมุนเวียนในการประกอบการพอสมควร”^{๓๑}

กล่าวได้ว่า การที่ผู้ประกอบการมีลูกค้าประจำก็เป็นสิ่งที่ดีต่อผู้ประกอบการ
ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปและสามารถสร้างมาตรฐานการผลิตเพื่อให้ลูกค้ามีความพึงพอใจในผลงานการ

^{๒๙} สัมภาษณ์, นายบรรจง มาดแมน, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๓๐} สัมภาษณ์, นายกวิน งามดี, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๓๑} สัมภาษณ์, นางศิริณี โปรงใจ, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

ผลิตได้จึงทำให้มีลูกค้าประจำและมีเงินหมุนเวียนในการประกอบกิจการมากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การจัดการองค์ความรู้ในเรื่องของประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเป็นสิ่งที่ดีมาก เพื่อให้ผู้ประกอบการได้มีส่วนรับรู้ในความต้องการของตลาดมากขึ้น และส่วนใหญ่เป็นการบริหารจัดการภายในครอบครัวที่ประกอบกิจการมากกว่า”^{๓๒}

กล่าวได้ว่า การจัดการขึ้นอยู่กับเจ้าของกิจการเท่านั้นไม่ยุ่งเกี่ยวกับบุคคลภายนอก เพราะเป็นกิจการที่ผู้ประกอบการมีการบริหารจัดการเองทั้งทางด้านการเงิน ช่างผู้ผลิต และการตลาด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“ในการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้ผู้ประกอบการต้องบริหารจัดการเองทั้งหมดไม่มีรูปแบบการบริหารที่ชัดเจน ส่วนใหญ่ใครที่มีความรู้หรือประสบการณ์ทางด้านการผลิตก็สามารถที่จะบริหารกิจการของตนได้โดยการใช้เงินลงทุนของตนเองในการจ้างหรือสั่งไม้แปรรูปหรือเศษไม้จากโรงงานแปรรูปไม้มาทำเองที่บ้านได้เลย”^{๓๓}

กล่าวได้ว่า การประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลที่มีความสามารถทางด้านการผลิต การเงิน การบริหารจัดการคน และการตลาด การมีความรู้เท่านี้ก็สามารประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปได้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การจัดการทางด้านผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปหรือจากเศษไม้เป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของชุมชนที่สามารถสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนได้ในด้านฝีมือการผลิต เช่น การทำเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในครัวเรือน ฉลุลวดลายที่สวยงามเพื่อให้ลูกค้าที่มาซื้อมีความพอใจกับสินค้าของตน ในการประกอบการไม่มีส่วนงานที่เกี่ยวข้องมาบริหารจัดการร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะมีการบริหารจัดการกันเองตามครอบครัวที่ประกอบการ แต่จะเสียภาษีรายได้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลตำบลนั้นๆ ที่อยู่ในพื้นที่ประกอบกิจการ”^{๓๔}

^{๓๒} สัมภาษณ์, นางสาวมินตรา เวียงทอง, ผู้ประกอบการไม้แปรรูป, วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐

^{๓๓} สัมภาษณ์, นางสาวริกา กาศสกุล, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๓๔} สัมภาษณ์, นายพิเชฐ วงศ์แก้ว, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

กล่าวได้ว่า เศษไม้ก็มีค่าถ้านำกลับมาใช้ในการทำผลิตภัณฑ์จากเศษไม้เพิ่มมูลค่าให้กับสิ่ง
ที่เหลือจากการประกอบกิจการอย่างอื่น เช่น บานประตู หน้าต่าง และวงกบประตูหน้าต่าง เป็นต้น
ในการประกอบการไม่มีส่วนงานที่เกี่ยวข้องมาบริหารจัดการร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

กล่าวโดยสรุปว่า องค์ความรู้ของการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความยั่งยืน ต้องมี
ใบอนุญาตประกอบการของกลุ่มที่ต้องการผลิตภัณฑ์จากไม้แปรรูป เช่น การทำบานประตู หน้าต่าง
วงกบประตู วงกบหน้าต่าง ให้มีความถูกต้องตามกฎหมายหรือนโยบายของกรมป่าไม้ที่ยังไม่อนุญาต
ให้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมครัวเรือนในเรื่องของการประกอบกิจการดังกล่าว ส่วนการประกอบ
กิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ทำจากเศษไม้ก็มิได้มีการอนุญาตให้ประกอบกิจการได้อย่างถูกต้องเพราะ
เป็นเศษไม้ที่เหลือใช้จากการทำผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป เช่น บานประตู บานหน้าต่าง เป็นต้น และต้องมี
การจัดการระบบการผลิตและการตลาดให้มีความคล่องตัวมากกว่านี้ เพราะการประกอบการบางราย
มีการขายผลิตภัณฑ์ในราคาต่ำกว่าราคาขายทั่วไปทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผู้ประกอบการ
ด้วยกันเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต

๓) การจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ด้านผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อ การพัฒนาความยั่งยืน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญพบว่า วิสาหกิจชุมชนในด้านการประกอบ
กิจการผลิตภัณฑ์จากไม้แปรรูปเป็นสิ่งสำคัญมากของชุมชน ที่ประกอบการได้สืบทอดมาจากรุ่นสู่
รุ่นและเป็นกิจการที่สร้างรายได้ให้กับครอบครัว ถือว่าเป็นงานหลักของครอบครัวที่ประกอบการ
เพราะกิจการนี้สามารถที่จะทำรายได้ให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดี ในการครั้งนี้ได้สัมภาษณ์ความ
คิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่มีการพัฒนาไปใน
ทิศทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมและมีความยั่งยืน ดังที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวไว้ว่า

“การที่ชุมชนประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนนั้นต้องมาจดทะเบียนเพื่อเข้าร่วมเป็น
วิสาหกิจชุมชนตามกฎหมายเกณฑ์ของการจดทะเบียนที่สำนักงานเกษตรจังหวัดต้องมีการ
รวมกลุ่มจำนวน ๗ คนขึ้นไป ที่ไม่ใช่คนในครอบครัวเดียวกัน ส่วนการสร้างเครือข่ายใน
การจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนในส่วนของเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดก็มี
การติดตามการประกอบกิจการของผู้ที่จดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้วในบางพื้นที่
เพื่อให้ความรู้ใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการผลิต เช่น การแนะนำผลิตภัณฑ์ที่ตลาด
ต้องการ และแนะนำทางการขายสินค้า เป็นต้น”^{๓๕}

^{๓๕} สัมภาษณ์, นางมลฑริกา พากเพียร, นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตร
จังหวัดแพร่, วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

กล่าวได้ว่า การสร้างเครือข่ายของการจัดการวิสาหกิจชุมชนระหว่างเจ้าหน้าที่กับ ผู้ประกอบการก็มีการติดต่อประสานงานกันให้ความรู้ทางด้านการขายสินค้าและแนะนำผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่สนใจของผู้บริโภค ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“เจ้าหน้าที่ในส่วนงานต่างๆ ส่วนใหญ่จะเป็นคนให้ความรู้ด้านการจัดอบรมวิชาชีพ ให้แก่วิสาหกิจชุมชนในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้มี จุดเด่นและมีความหมายต่อการนำไปใช้ประโยชน์ เช่น การทำกระทงดอกไม้ การทำ แก้วอ้อย การโตะหมูปูซา เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ใช้สอยและยังสามารถนำมาประดับได้บ้านเรือนได้ด้วย เครือข่ายจะมีความเข้มแข็งได้ต้องมีการร่วมมือ ร่วมใจกันประสานงานให้ความรู้และแชร์ประสบการณ์ต่อกันอย่างเนื่องนิตย์ถึงประทำให้ เครือข่ายของการประกอบกิจการประสบผลสำเร็จ”^{๓๖}

กล่าวได้ว่า การจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในด้านการติดต่อประสานงานทางด้าน วิชาการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐก็เป็นสิ่งสำคัญต่อการประกอบกิจการในด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มี ความทันสมัยและมีประโยชน์ในการใช้สอยตามบ้านเรือนอาคารสถานที่ต่างๆ และจะประสบ ความสำเร็จในการจัดการด้านเครือข่ายได้ก็ต้องมีความร่วมมือของเจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ประกอบ กิจการในการประสานงานซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“เครือข่ายของการบริหารจัดการในเรื่องของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปควรมีการบริหารจัดการ ที่ชัดเจนในเรื่องของการบริหารเงินทุนการบริหารเครือข่ายของการตลาดภายในจังหวัด สู่ต่างจังหวัดให้มีความเชื่อมโยงถึงกันได้”^{๓๗}

กล่าวได้ว่า การจัดการวิสาหกิจชุมชนแบบเครือข่ายต้องมีการจัดการที่ชัดเจนมากกว่านี้ ในเรื่องของการอุดหนุนเงินลงทุนและการขยายตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้เป็นที่รู้จักกันแบบ ทั่วถึงกันทุกภาคส่วนในจังหวัดและต่างจังหวัดทั่วประเทศ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“ในการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป เครือข่ายก็มีความจำเป็นต่อการประกอบ กิจการเพื่อให้คนทั่วไปได้มีความรู้จักช่องทางในการซื้อขายสินค้าจากผู้ประกอบการได้ หลายๆ ช่องทางนอกจากการบอกต่อกันแบบปากต่อปาก ยังไม่รับรู้ทั่วกันจึง

^{๓๖} สัมภาษณ์, นางณัฐธยาน์ โปธิยา, พัฒนาการอำเภอเด่นชัย, วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๓๗} สัมภาษณ์, นายอดิศักดิ์ ท่วงที, รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำขำ อำเภอสูงเม่น จังหวัด แพร่, วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

จำเป็นต้องมีเครือข่ายที่จะคอยสื่อประสานให้มีความรู้ในช่องทางต่างๆให้ง่ายขึ้นต่อการบริการลูกค้าเป็นอย่างดี”^{๓๘}

กล่าวได้ว่า การจัดการระบบเครือข่ายของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้เป็นระบบที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ก็จะเป็นผลดีต่อการพัฒนาจังหวัดในด้านของการส่งเสริมอาชีพและเปิดช่องทางทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไปได้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“จากการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมาก็มีการจัดการเครือข่ายแบบกลุ่มเล็กๆ ภายในหมู่บ้านเท่านั้น ภายในกลุ่มของผู้ประกอบการผลิตไม่ได้เชื่อมโยงถึงลูกค้าหรือบุคคลทั่วไปที่อยู่ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัด ในความคิดก็เห็นว่าการจัดการเครือข่ายในรูปแบบที่กว้างขวางออกไปน่าจะเป็นผลดีต่อกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมากยิ่งขึ้นก็ได้ จึงมีความเห็นว่าการจัดการเครือข่ายให้แพร่หลายในวงกว้างออกไปจะดีมากต่อผู้ประกอบการผลิตและต่อลูกค้าที่มีความสนใจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปในรูปแบบของการขายส่งเพื่อนำไปขายต่อในต่างจังหวัดต่อไป”^{๓๙}

กล่าวได้ว่า การมีเครือข่ายในวงแคบๆ ภายในกลุ่มของผู้ประกอบการภายในพื้นที่ประกอบการถือว่าได้มีเครือข่ายในการผลิตแต่ถ้ามีการขยายเป็นวงกว้างออกไปเป็นเครือข่ายรับดับตำบล ระดับจังหวัด หรือหลายๆ จังหวัดออกไปก็จะเป็นผลดีสำหรับประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปในด้านของการผลิตและการตลาดมากขึ้น ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การประกอบกิจการผลิตภัณฑ์จากไม้แปรรูปถ้ามีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งเป็นเครือข่ายมีการบริหารจัดการที่ดีก็ไม่มีปัญหาในเรื่องของการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่มีการแข่งขันกันในเรื่องของราคาขายตัดราคากันในตลาดไม้ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรมต่อผู้ประกอบการด้วยกัน”^{๔๐}

กล่าวได้ว่า ความเข้มแข็งของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะผลักดันในเรื่องต่างๆให้สำเร็จได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของการแอบอ้างในเรื่องของคุณภาพผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ที่มีอายุอ่อนกว่ากำหนดแต่ขายในราคาที่เท่ากับผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้ที่มีอายุแก่กว่า ประเด็นนี้ก็สร้างปัญหาให้กับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเป็นอย่างมาก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

^{๓๘} สัมภาษณ์, นายบรรจบ จินดาชาติ, ผู้ใหญ่บ้านบวกโป่ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลน้ำขำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่, วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๓๙} สัมภาษณ์, นางบุญมา คำทอง, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๔๐} สัมภาษณ์, นางสุวิมล ยอดอ้อย, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐.

“การจัดการในเรื่องของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปส่วนใหญ่มีการจัดการโดยผู้ประกอบการเองไม่ได้มีการจัดการแบบเครือข่ายที่ชัดเจนมากนักเพราะต่างคนต่างประกอบกิจการของตนเองเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปได้มากที่สุดและได้ส่งขายให้ลูกค้าได้มากที่สุดเท่านั้น ถ้ามีการจัดการแบบกลุ่มเครือข่ายผู้ประกอบการไม่มีความรู้ความชำนาญในการจัดการแบบเครือข่ายและเกรงว่าจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดการ”^{๔๑}

กล่าวได้ว่า ถ้าผู้ประกอบการไม่เห็นความสำคัญของการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนระบบเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนก็ไม่เกิดขึ้น ส่วนใหญ่จะเป็นการพึ่งตนเองมากกว่าการพึ่งพิงแบบกลุ่มอาจจะกลัวในเรื่องของความยุ่งยากในการจัดการระบบที่มีความซับซ้อนมากกว่าเดิมที่เขาดำรงอยู่ก็เป็นได้ ผู้ประกอบการอาจมองว่าเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนมีความสำคัญไม่มากต่อการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ตนทำอยู่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“วิสาหกิจชุมชนในเรื่องของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปยังไม่มีวี่แวงเด่นชัดในเรื่องของการจัดการมากนักส่วนใหญ่จะมีการประกอบกิจการในครัวเรือนเป็นส่วนใหญ่เพราะการประกอบกิจการเองให้ผลกำไรมากกว่าที่จะมีการทำเป็นเครือข่ายและไม่ยุ่งยากต่อการบริหารจัดการด้วย ในปัจจุบันการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปไม่มีเงินอุดหนุนจากภาครัฐเลยในการประกอบการส่วนใหญ่ไม่มีการทำงานที่เป็นเครือข่ายอย่างแน่ชัด”^{๔๒}

กล่าวได้ว่า วิสาหกิจชุมชนก็มีรากฐานมาจากการประกอบกิจการในครัวเรือนที่มีการจดทะเบียนให้ถูกต้องเป็นวิสาหกิจชุมชน ในเมื่อได้พัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนแล้วจะต้องดำเนินการในเรื่องของเครือข่ายให้มีการขยายตัวของเครือข่ายออกไปอย่างกว้างขวาง แต่ในความเป็นจริงแล้วผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมีความเห็นว่าการประกอบกิจการเองเป็นเรื่องที่สะดวกและง่ายต่อการบริหารจัดการโดยไม่ต้องมีความยุ่งยากในการจัดการเพราะเป็นการจัดการแบบเบ็ดเสร็จของผู้ประกอบการเอง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ได้ทำมา มีการรวมกลุ่มของผู้ประกอบการเองในตำบลเท่านั้นไม่ได้ครอบคลุมไปทั้งจังหวัดเพราะการประกอบกิจการต่างคนต่างประกอบกิจการของตนเองและมีลูกค้าประจำของตนเองและเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าและผู้ประกอบการมีเงินหมุนเวียนในการประกอบการพอสมควร ถ้ามีการเครือข่ายที่มีการบริหารจัดการที่ชัดเจนก็คงจะดีในเรื่องของราคาขายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพราะการตัดราคาขายที่ต่ำลงของผู้ประกอบการบางกลุ่มก็กระทบต่อผู้ประกอบการ

^{๔๑} สัมภาษณ์, นายบรรจง มาดแมน, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๔๒} สัมภาษณ์, นายกวิณ งามดี, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

กิจการอีกบางกลุ่มที่เขาเสียลูกค้าไปเป็นการไม่ยุติธรรมในเรื่องของการประกอบกิจการ”^{๘๓}

กล่าวได้ว่า เครือข่ายของผู้ประกอบกิจการมีส่วนช่วยในเรื่องของการขายสินค้าในราคาที่เหมาะสมไม่มีการกดราคาขายให้ต่ำลงจากมาตรฐานที่เป็นการเอาเปรียบกันในการขายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปสู่ท้องตลาดและยังสามารถตรวจสอบราคาของทุกที่ได้ด้วยระบบเครือข่ายมีการประสานงานอย่างเป็นระบบและทั่วถึงกัน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การจัดการเครือข่ายก็เป็นสิ่งที่ดีถ้ามีการบริหารจัดการที่ดีไม่มีการเอาเปรียบกันในเรื่องของการตลาดก็เป็นสิ่งที่ดีแต่ก็มีผู้ประกอบการบางรายที่เขาได้ผลกำไรจากการขายมากก็เกรงว่าถ้ามีเครือข่ายหรือกลุ่มอาจจะทำให้ผลกำไรลดลงและมีความยุ่งยากในการบริหารจัดการจึงเป็นสิ่งที่ทุกคนคุ้นคิดอยู่ในเครื่องของเครือข่ายหรือยังไม่เข้าใจในระบบการบริหารจัดการแต่กลุ่มแปรรูปไม้ก็มีกลุ่มการผลิตที่สามารถเชื่อมโยงในเรื่องของการขายการผลิตของกลุ่มไม้แปรรูปอยู่แล้ว”^{๘๔}

กล่าวได้ว่า การจัดการเครือข่ายเป็นสิ่งที่สร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในวันข้างหน้าอย่างยั่งยืน ถ้าทุกคนที่ประกอบกิจการได้หันมาทำความเข้าใจในเรื่องของระบบเครือข่ายว่ามีการเชื่อมโยงถึงกันอย่างไร ในรูปแบบไหน และมีผลประโยชน์ต่อการประกอบกิจการมากน้อยแค่ไหน ถ้าผู้ประกอบการได้รับคำตอบที่เป็นผลในทางบวกก็จะทำให้ระบบเครือข่ายของวิสาหกิจก็จะมี ความเจริญก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นในอนาคตข้างหน้า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“เครือข่ายของการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเป็นที่รู้จักกันในรูปแบบของการบอกต่อๆ กันไปแบบปากต่อปากของลูกค้าที่มาซื้อสินค้า แต่ถ้ามีการบริหารจัดการเครือข่ายของการผลิตได้ก็เป็นสิ่งที่ดีในการหาลูกค้าหรือการสร้างเครือข่ายแบบอยู่ที่ไหนก็สามารถส่งซื้อสินค้าได้ทางอินเทอร์เน็ตหรือทางโทรศัพท์มือถือก็เป็นช่องทางหนึ่งที่ดีต่อการประกอบกิจการ แต่ผู้ประกอบการไม่มีความรู้ทางด้านนี้จึงเป็นปัญหาของการจัดการแบบเครือข่ายที่ใช้เทคโนโลยี”^{๘๕}

กล่าวได้ว่า เครือข่ายเริ่มจากการบอกกล่าวแบบปากต่อปาก ถ้าจะทำให้เป็นระบบต้องมีการวางแผนการจัดการอย่างเป็นระบบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นในการประสานงานที่ใช้ระบบ

^{๘๓} สัมภาษณ์, นางศิริณี โปรงใจ, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

^{๘๔} สัมภาษณ์, นางสาวมินตรา เวียงทอง, ผู้ประกอบการไม้แปรรูป, วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐

^{๘๕} สัมภาษณ์, นางสาวริกา กาศสกุล, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน

เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดความง่ายต่อการประสานงานทั้งภายในจังหวัด และต่างจังหวัดให้ได้รับข้อมูลข่าวสารของวิสาหกิจชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของจังหวัดแพร่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญกล่าวอีกว่า

“การมีเครือข่ายก็เป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างระบบการผลิตและการขายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ได้หลายๆช่องทางเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางด้านการผลิตและเป็นที่รู้จักของกลุ่มลูกค้ามากขึ้น ในความคิดของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปในเรื่องของการจัดการเครือข่ายเป็นการยุ่งยากหรือไม่สำหรับการผลิตและการขายสินค้า ในความคิดเห็นของคนอื่นอาจจะแตกต่างจากผมก็ได้”^{๘๖}

กล่าวได้ว่า การจัดการเครือข่ายต้องมีการสร้างระบบที่ง่ายต่อการเข้าถึงของผู้ประกอบการและผู้เข้ามาบริการในรูปของระบบเครือข่ายสามารถเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เพราะยุคปัจจุบันเป็นยุคของเทคโนโลยีการที่เราจะเชื่อมโยงระบบการทำงานแบบเดิมๆ ให้เข้ากับยุคสมัยปัจจุบันเราก็ต้องกล้าที่จะศึกษาและลงมือทำให้เกิดความสำเร็จเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคตต่อไปได้

กล่าวโดยสรุปว่า การจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในเรื่องของเครือข่ายผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับจากการสร้างเครือข่าย เมื่อมีเครือข่ายเกิดขึ้นจะส่งผลต่อการประกอบการในทางใดบ้าง ต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบจากการจัดการเครือข่ายให้มีความชัดเจน และมีการถ่ายทอดให้กับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปได้รับทราบถึงผลกระทบหลังจากการสร้างเครือข่ายให้มีการขายตัวอย่างกว้างขวางทั้งทางบวกและทางลบเพื่อให้ผู้ประกอบการได้เข้าใจในวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชนว่ามีวัตถุประสงค์ที่สร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพของชุมชนให้คงอยู่คู่กับชุมชนอย่างถาวรและยั่งยืนต่อไปในวันข้างหน้า

ผลการวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า

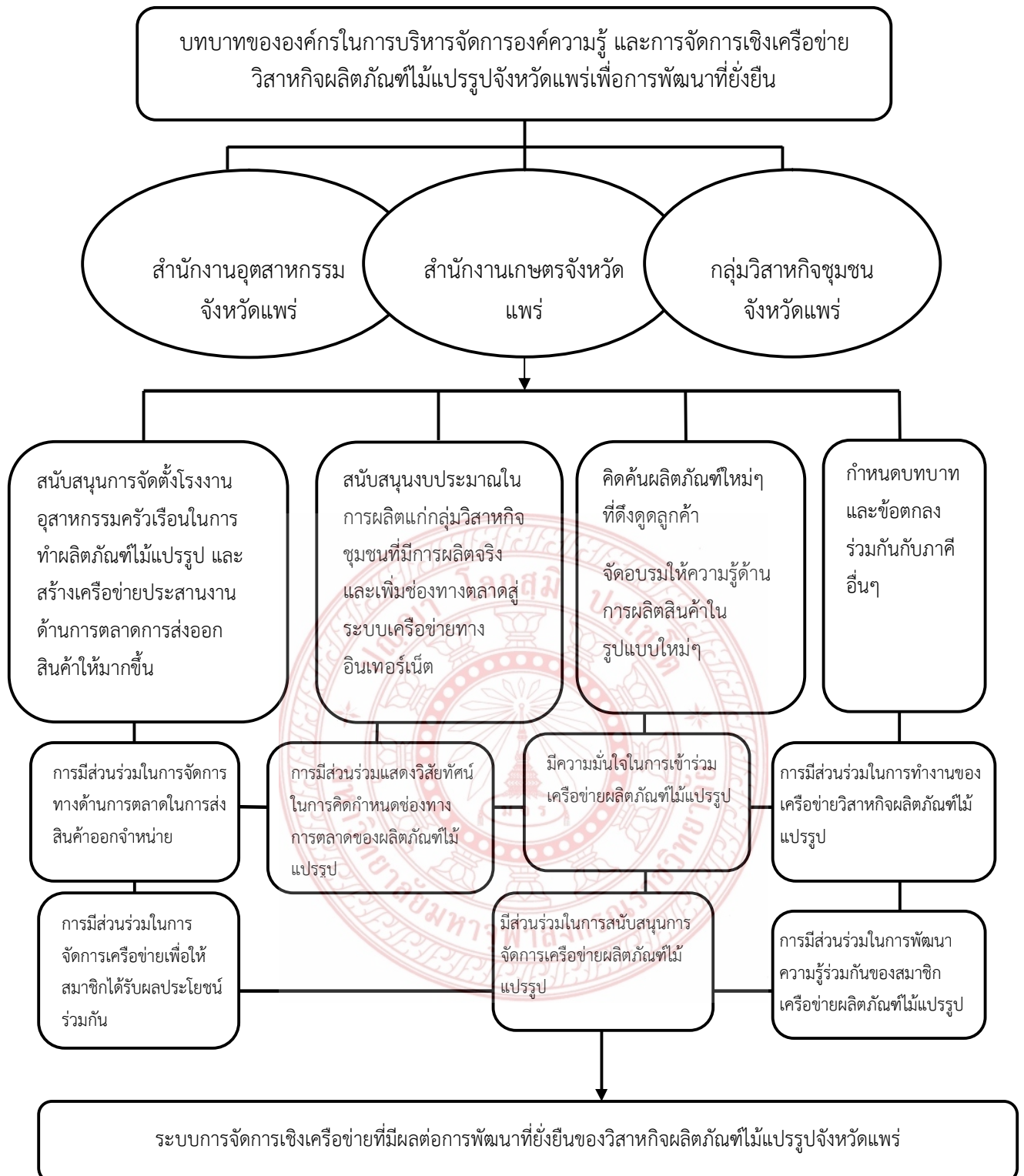
๑) การประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมีปัญหาในด้านของการลงทุนโดยใช้เงินทุนของตนเอง และการประกอบการต้องมีใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ในการแปรรูปไม้และเป็นไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น และการแข่งขันทางด้านการตลาดที่มีการกดราคาขายต่ำกว่าราคาขายของท้องตลาดเพื่อให้ได้ขายผลิตภัณฑ์ได้มากที่สุดแต่ส่งผลกระทบต่อผู้ขายรายอื่นที่ขายในราคาปกติของท้องตลาดจึงเป็นปัญหาในการจัดการทางด้านเครือข่ายของการประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของชุมชนจังหวัดแพร่

^{๘๖} สัมภาษณ์, นายพิเชษฐ วงศ์แก้ว, ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป, วันที่ ๑๖ กันยายน

๒) การจัดการด้านผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความยั่งยืน ต้องมีใบอนุญาตประกอบการของกลุ่มที่ต้องการผลิตภัณฑ์จากไม้แปรรูป เช่น การทำบานประตู หน้าต่าง วงกบประตู วงกบหน้าต่าง ให้มีความถูกต้องตามกฎหมายหรือนโยบายของกรมป่าไม้ที่ยังไม่อนุญาตให้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมครัวเรือนในเรื่องของการประกอบกิจการดังกล่าว ส่วนการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ทำจากเศษไม้ก็มิได้มีการอนุญาตให้ประกอบกิจการได้อย่างถูกต้องเพราะเป็นเศษไม้ที่เหลือใช้จากการทำผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป เช่น บานประตู บานหน้าต่าง เป็นต้น และต้องมีการจัดการระบบการผลิตและการตลาดให้มีความคล่องตัวมากกว่านี้ เพราะการประกอบการบางรายมีการขายผลิตภัณฑ์ในราคาต่ำกว่าราคาขายทั่วไปทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผู้ประกอบการด้วยกันเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต

๓) การจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในเรื่องของเครือข่าย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับการสร้างเครือข่าย ต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบจากการจัดการเครือข่ายให้มีความชัดเจนและมีการถ่ายทอดให้กับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปได้รับทราบถึงผลกระทบหลังจากการสร้างเครือข่ายให้มีการขายตัวอย่างกว้างขวางทั้งทางบกและทางลบกเพื่อให้ผู้ประกอบการได้เข้าใจในวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชนว่ามีวัตถุประสงค์ที่สร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพของชุมชนให้คงอยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน ดังแผนภาพ ต่อไปนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๑ บทบาทขององค์กรในการบริหารจัดการองค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่าย
วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

๔.๔ นำเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

จากการสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบริบท สภาพปัจจุบัน ปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ มีดังนี้

ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ สามารถประกอบกิจการของตนเองได้อย่างเข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้ในระยะที่ยั่งยืน และมีการวางแผนการประกอบกิจการของตนเองได้อย่างชัดเจน ควรมีการแนะนำทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงามถูกใจผู้บริโภคให้มากที่สุดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเองได้ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการประกอบกิจกรรมกลุ่มให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการรวมกลุ่มเกิดการสร้างขยายเครือข่ายการผลิตสินค้า

สำหรับปัญหาอุปสรรค เช่น วิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ไม่ตรงตามกิจกรรมของกลุ่ม หน่วยงานภาคีที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขาดข้อมูลการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน การบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนซ้ำ แบบรายงานวิสาหกิจมีมากเกินไปควรจัดหมวดหมู่ที่เป็นข้อมูลที่สำคัญนำไปใช้ได้จริง วิสาหกิจชุมชนมีจำนวนมากและเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยทำให้การติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึง ข้อที่ควรมีการปรับปรุงเครือข่ายให้มีความยั่งยืน

๑) ควรความร่วมมือปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ

- ๒) ควรมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการจัดการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
- ๓) ควรมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจร่วมกัน
- ๔) ควรมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
- ๕) ควรมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์
- ๖) ควรมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน
- ๗) ควรมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรูปแบบในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

ข้อที่ควรมีการพัฒนาเครือข่ายให้มีความยั่งยืน

- ๑) การให้สมาชิกเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของวิสาหกิจชุมชนอย่าง

ชัดเจน

๒) การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้มีความชัดเจน ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และมติของกลุ่มในการผลิต เพื่อพัฒนาศักยภาพ ความรู้ความสามารถ ของสมาชิกในกลุ่ม

๓) มีกฎระเบียบข้อบังคับและการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน โดยให้ครอบคลุมหลักการจัดการกลุ่ม เช่น การประชุม การระดมทุน การจัดสรรผลประโยชน์ การจัดระบบข้อมูล การทำบัญชี และการตรวจสอบ

๔) สนับสนุนการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย การร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนที่จะส่งผลให้เกิดความความสำเร็จได้

วิเคราะห์ผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๑) ควรมีวิเคราะห์ข้อมูลด้านการผลิตว่าตรงตามความต้องการของลูกค้า ทั้งในชุมชนนอกชุมชนและต่างจังหวัด ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพหรือไม่ และมีความหลากหลายเพียงใด เพื่อวางแผนและจัดทำแผนพัฒนาการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการตลาด เชื่อมโยงแบบครบวงจร

๒) ควรมีการพัฒนาด้านการผลิตและมีการรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปทั้งในและนอกพื้นที่การผลิต และความต้องการของตลาด และการสร้างความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ ด้วยการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ให้มีความหลากหลายเพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้บริโภค ทั้งในด้านขนาด ลวดลาย รูปทรง ที่นอกเหนือจากผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่เดิม เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ เช่น การออกแบบลวดลายและตั้งชื่อลาย การพัฒนาด้านรูปทรงของผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัย รวมถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเสริมคุณค่าหรือให้สะดวกต่อการใช้งาน

๓) ควรมีการติดต่อประสานงานเครือข่าย เชื่อมโยงแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เด่นและพัฒนาด้านการผลิตให้ได้คุณภาพมาตรฐาน ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพและรักษาสิ่งแวดล้อม

๔) ควรมีการพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่มโดยการอบรมพัฒนาฝีมือ การศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ

๕) ควรมีการพัฒนาด้านผลิตภัณฑ์อื่นๆ สำหรับใช้ในชีวิตประจำวัน และความต้องการของตลาด ที่นอกเหนือจากผลิตภัณฑ์ดั้งเดิม พัฒนาสร้างสรรค์เพื่อใช้ประโยชน์ในด้านอื่นๆ ได้ เพื่อเพิ่มมูลค่าและสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ แล้วควรบันทึกภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดให้แก่บุคคลอื่นได้ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืน

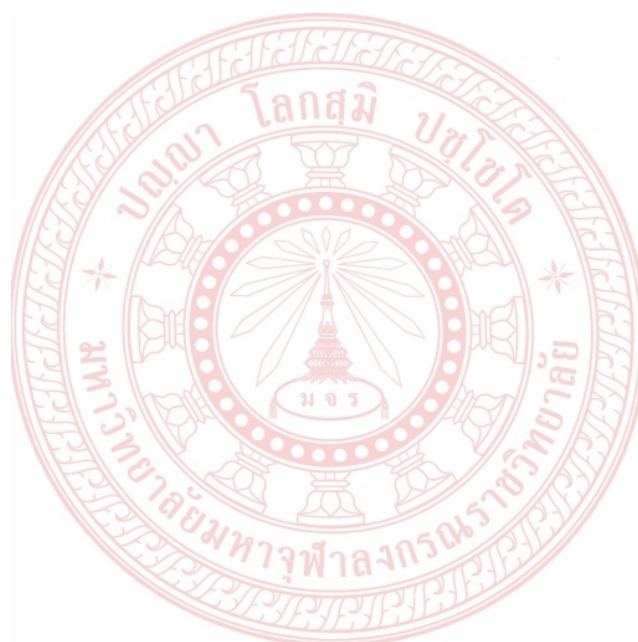
๖) ควรการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตลาด ว่ามีขนาดของตลาดกว้างหรือว่าแคบ เพื่อวางแผนและพัฒนาด้านการตลาด เช่น ศึกษาความต้องการของตลาดของผู้บริโภค สำรวจตลาด สำรวจความพึงพอใจของลูกค้า

๗) ควรการวางแผนการผลิต การตลาดอย่างเหมาะสม พอประมาณ ดำเนินกิจกรรมการผลิตอย่างเกื้อกูลกัน

๘) ควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด ขยายช่องทางการตลาด ส่งเสริมการขาย เน้นตลาดในชุมชนเป็นหลัก และขยายสู่ตลาดภายนอกชุมชน

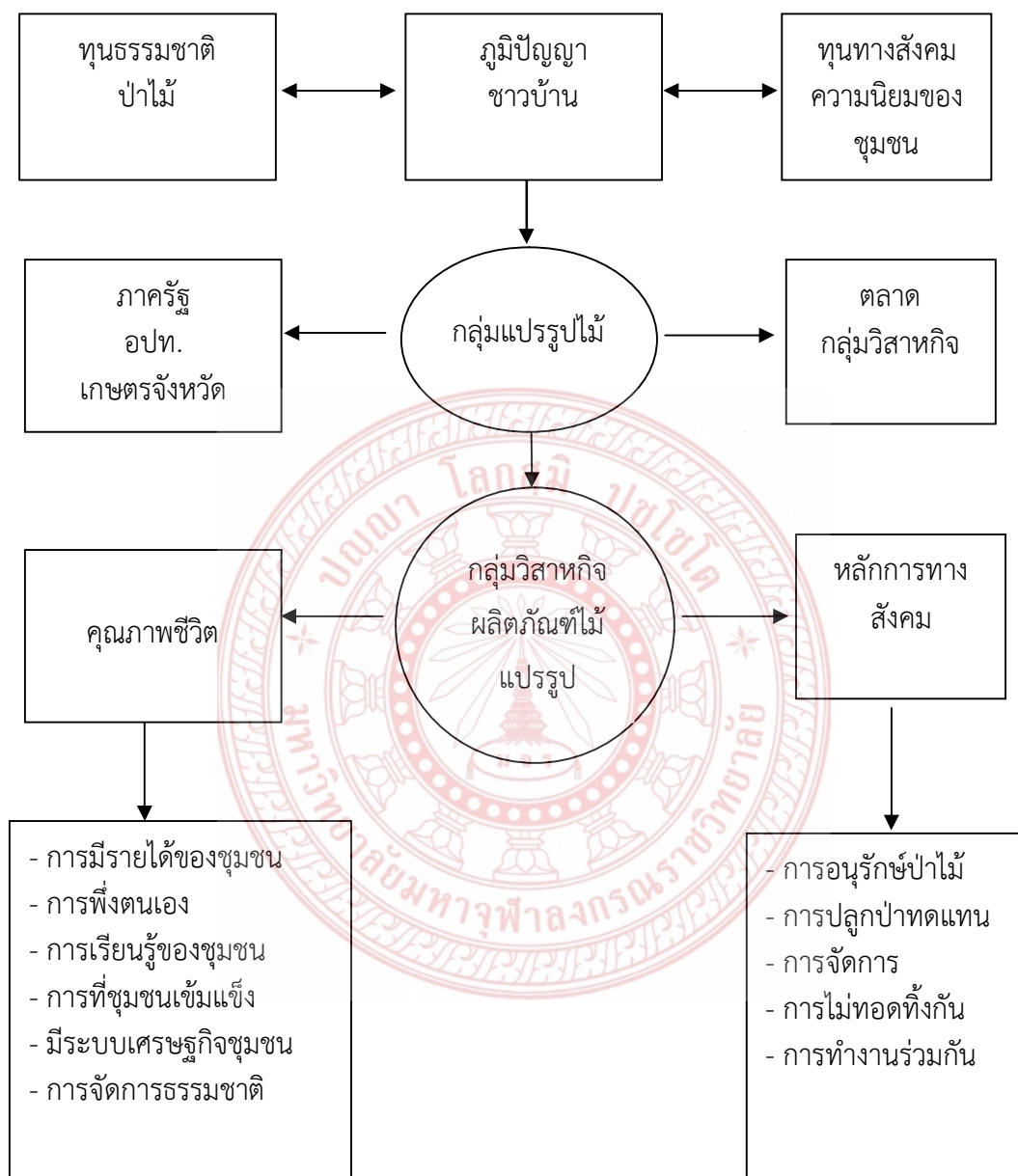
๙) ควรเพิ่มช่องทางตลาดสู่ระบบเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต

๑๐) ควรมีวางแผนและจัดทำแผนบูรณาการร่วมกันระหว่างกลุ่มวิสาหกิจกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง กำหนดบทบาทและข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มกับภาคีอื่น ประสานงานกับภาคีอื่นในเรื่องการอบรมให้ความรู้เรื่องการพัฒนากระบวนการผลิต การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนารูปแบบการตลาด การจัดทำบัญชี การพัฒนาการทำกิจกรรมของเครือข่าย ร่วมกำหนดเป้าหมายปริมาณการผลิต โดยต้องเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันทั้งภายในและภาคีอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้องค์ความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๑๒ องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์กรความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย คือ ๑) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๒) เพื่อศึกษาองค์กรความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓) เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๔) เพื่อเสนอองค์กรความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

ซึ่งเป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ผู้วิจัยได้ศึกษาในกลุ่มพื้นที่มี ๒ อำเภอ ได้แก่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอเด่นชัย ที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดแพร่ และสอบถามแบบสอบถามผู้ที่จดทะเบียนวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ โดยใช้ประชากรที่ศึกษาทั้งหมด จำนวน ๑๐๐ คน เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนในจังหวัดแพร่ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ เพื่อหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) สารระสำคัญ ของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา(Content Analysis Technique)

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแพร่ ตามที่ได้สำรวจข้อมูลด้านพื้นที่พบว่า จังหวัดแพร่ มีประชาชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ อำเภอสูงเม่น และประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ได้ประกอบกิจการแปรรูปไม้และทำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้แปรรูป เช่น การทำกระปุกอมลิน การทำโต๊ะ เก้าอี้ฮ้องเต้ บ้านประตู บ้านหน้าต่าง เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบกิจการในครัวเรือนมากกว่าระดับชุมชนและเครือข่าย บางกลุ่มก็มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดเป็นเครือข่ายการผลิตในชุมชนแต่ไม่กว้างขวางมากนัก ในการที่จะทำตลาดของวิสาหกิจชุมชนนั้น ต้องมีเป้าหมายในการผลิตก่อนว่า ต้องการทำการผลิตเพื่อบริโภคภายในครอบครัว ในชุมชนหรือระหว่างชุมชน

ทำการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการและจัดการผลผลิตให้ได้ก่อน ถ้าผลผลิตนั้นไปได้ดีแล้วจึงค่อยเพิ่มปริมาณการผลิตหรือหากว่าผลิตเกินบ้างตัวในชุมชนนั้นมีความโดดเด่นมีคุณภาพ มีลักษณะเฉพาะตัวพอที่น่าออกไปจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้ ก็เป็นเรื่องของกลไกการตลาดที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และมีลักษณะเฉพาะของแต่ละผลิตภัณฑ์

๕.๑.๒ ผลการวิเคราะห์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

๕.๑.๒.๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศชาย จำนวน ๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๕.๐ และเป็นเพศหญิง จำนวน ๔๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๕.๐

อายุของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง ๔๑ – ๕๐ ปี จำนวน ๔๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓.๐ รองลงมาคืออายุระหว่าง ๓๑-๔๐ ปี ขึ้นไป จำนวน ๒๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ และมีอายุ ๒๐-๓๐ ปี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๑๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๐

วุฒิการศึกษาของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน ๓๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๐ รองลงมาอยู่ในระดับมัธยมตอนปลาย จำนวน ๓๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๐ และระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวนน้อยที่สุด จำนวน ๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๓.๐

อาชีพของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพทำการเกษตร จำนวน ๔๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๐ รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๐ และประกอบอาชีพส่วนตัว มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๑.๐

รายได้ของประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ ๑๕,๐๐๐ บาท ขึ้นไป จำนวน ๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๒.๐ รองลงมาคือรายได้ ๑,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท จำนวน ๓๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๐ และรายได้ ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท มีจำนวนน้อยที่สุด คือ ๑๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๐

๕.๑.๒.๒ ผลการวิเคราะห์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนอยู่ในลำดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ส่วนด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกันอยู่ในลำดับน้อยที่สุด ดังรายละเอียด ดังนี้

๑) ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย ค่าเฉลี่ยสูงสุด

รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการระดมความคิดในการส่งเสริมการจัดการไม้แปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจ ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ

๒) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่าการมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการจัดการเครือข่ายไม้แปรรูปอย่างเสมอ และการมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการจัดการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๓) ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีความพึงพอใจกับรายได้ของเครือข่ายวิสาหกิจ และมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจร่วมกัน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๔) ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ มีส่วนร่วมในการรับรู้ในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ ไม้แปรรูป และการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๕) ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การได้มีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของแต่ละกลุ่มอย่างต่อเนื่อง และการมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์ ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๖) ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจ และการมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๗) ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ได้ร่วมในการติดต่อประสานงานเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป และการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรูปแบบในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยต่ำสุด

๕.๑.๓ ผลการวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

จากการวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้

๑) สภาพการจัดการและปัญหาของวิสาหกิจชุมชนด้านการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

การประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมีปัญหาในด้านของการลงทุนโดยใช้เงินทุนของตนเอง และการประกอบการต้องมีใบอนุญาตจากกรมป่าไม้ในการแปรรูปไม้และเป็นไม้ที่ถูกต้องตามกฎหมายเท่านั้น และการแข่งขันทางด้านการตลาดที่มีการกดราคาขายต่ำกว่าราคาขายของท้องตลาดเพื่อให้ได้ขายผลิตภัณฑ์ได้มากที่สุดแต่ส่งผลกระทบต่อผู้ขายรายอื่นที่ขายในราคาปกติของท้องตลาดจึงเป็นปัญหาในการจัดการทางด้านเครือข่ายของการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของชุมชนจังหวัดแพร่ ถ้ามีการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดสามารถเข้าใจสถานการณ์ของงานโดยภาพรวมทั้งหมดโดยเฉพาะการทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ที่อยู่ ในกระบวนการคิดริเริ่มตัดสินใจวางแผนงาน และดำเนินงาน เป็นต้น

๒) การจัดการองค์ความรู้ของวิสาหกิจชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์ความรู้ของการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความยั่งยืน ต้องมีใบอนุญาตประกอบการของกลุ่มที่ต้องการผลิตภัณฑ์จากไม้แปรรูป เช่น การทำบานประตู หน้าต่าง วงกบประตู วงกบหน้าต่าง ให้มีความถูกต้องตามกฎหมายหรือนโยบายของกรมป่าไม้ที่ยังไม่อนุญาตให้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมครัวเรือนในเรื่องของการประกอบกิจการดังกล่าว ส่วนการประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่ทำจากเศษไม้ก็ได้การอนุญาตให้ประกอบกิจการได้อย่างถูกต้องเพราะเป็นเศษไม้ที่เหลือใช้จากการทำผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป เช่น บานประตู บานหน้าต่าง เป็นต้น และต้องมีการจัดการระบบการผลิตและการตลาดให้มีความคล่องตัวมากกว่านี้ เพราะการประกอบการบางรายมีการขายผลิตภัณฑ์ในราคาต่ำกว่าราคาขายทั่วไปทำให้เกิดความไม่ยุติธรรมต่อผู้ประกอบการด้วยกันเอง เพื่อสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอนาคต

๓) การจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ด้านผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาความยั่งยืน

การจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มของผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ควรมีการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการในเรื่องของเครือข่าย ผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับการสร้างเครือข่าย เมื่อมีเครือข่ายเกิดขึ้นจะส่งผลต่อการประกอบกิจการในทางใดบ้าง ต้องมีการวิเคราะห์ผลกระทบจากการจัดการเครือข่ายให้มีความชัดเจนและมีการถ่ายทอดให้กับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปได้รับทราบถึงผลกระทบหลังจากการสร้างเครือข่ายให้มีการขายตัวอย่างกว้างขวางทั้งทางบกและทางลบกเพื่อให้ผู้ประกอบการได้เข้าใจในวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของวิสาหกิจชุมชนว่ามีวัตถุประสงค์ที่สร้างความยั่งยืนให้กับอาชีพของชุมชนให้คงอยู่คู่กับชุมชนอย่างถาวรและยั่งยืนต่อไปในวันข้างหน้า

๕.๑.๔ นำเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่า วิสาหกิจชุมชนเป็นการร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและองค์กรของรัฐ คือ สำนักงานเกษตรจังหวัดที่มีหน้าที่ในการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนแก่บุคคลที่มีความต้องการจะประกอบกิจการแบบวิสาหกิจชุมชน และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเป็นผู้ที่รับผิดชอบโรงงานอุตสาหกรรมครัวเรือนการทำงานแบบภาคีเครือข่ายต้องสนับสนุนการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมครัวเรือนให้กับประชาชนที่มีความต้องการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนในการทำผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป และสร้างเครือข่ายประสานงานด้านการตลาดการส่งออกสินค้าให้มากขึ้น และสนับสนุนงบประมาณในการผลิตแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีการผลิตจริง และเพิ่มช่องทางตลาดสู่ระบบเครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต คิดค้นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่ดึงดูดลูกค้า จัดอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตสินค้าในรูปแบบใหม่ๆ กำหนดบทบาทและข้อตกลงร่วมกันกับภาคีอื่นๆ

ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ สามารถประกอบกิจการของตนเองได้อย่างเข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้ในระยะที่ยั่งยืน และมีการวางแผนการประกอบกิจการของตนเองได้อย่างชัดเจน ควรมีการแนะนำทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความสวยงามถูกใจผู้บริโภคให้มากที่สุดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ของตนเองได้ ส่งเสริมการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นในการประกอบกิจกรรมกลุ่มให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น เกิดการรวมกลุ่มเกิดการสร้างขยายเครือข่ายการผลิตสินค้า

สำหรับปัญหาอุปสรรค เช่น วิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ไม่ตรงตามกิจกรรมของกลุ่ม หน่วยงานภาคีที่ให้การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนขาดข้อมูลการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน การบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศวิสาหกิจชุมชนซ้ำ แบบรายงานวิสาหกิจมีมากเกินไปควรจัดหมวดหมู่ที่เป็นข้อมูลที่สำคัญนำไปใช้ได้จริง วิสาหกิจชุมชนมีจำนวนมากและเจ้าหน้าที่มีจำนวนน้อยทำให้การติดตามความก้าวหน้าของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่ทั่วถึง ข้อที่ควรมีการปรับปรุงเครือข่ายให้มีความยั่งยืน

จากการเก็บข้อมูลวิจัยเชิงปริมาณพบว่า ๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย ๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๕) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ๖) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการ

มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๗) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

๑) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในด้านการตลาดในส่งสินค้าออกจำหน่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อนุภาค เสาร์ เสาวภาคย์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยทางการตลาด ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของนิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ โดยแยกเป็นระดับมากที่สุดในด้านความติดทนนานของกลิ่นน้ำหอม ปัจจัยด้านราคาในระดับมาก คือ ราคาของน้ำหอมมีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย และให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด โดยแยกตามผลสรุปว่าเป็นระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านพนักงานมีอัธยาศัยดีและมีการให้คำแนะนำที่ดี ให้ทดลองกลิ่นของน้ำหอมได้ มีการแจกของแถม มีการแจกขนาดทดลองและมีการจัดสินค้าเป็นชุด Gift Set คือ มีการโฆษณาผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ^๑

๒) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กลินท์ ชำนาญพล** ได้ทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาด วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทย เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการณ์วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ สวยงาม วัฒนธรรมประเพณีและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่น่าสนใจ และทรัพยากรบุคคลที่

^๑ อนุภาค เสาร์เสาวภาคย์, พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยทางการตลาด ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของนิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), ๒๕๕๔).

มืองค์ความรู้และภูมิปัญญา ปัญหาหา อุปสรรค คือขาดการบริหารจัดการที่ดีโดยเฉพาะด้านเครือข่าย การตลาด รวมทั้งขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนา ๒) รูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจ ชุมชนท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ผู้ วิจัยพัฒนาขึ้นเรียกว่า “DARETO DREAM Market Network Model” ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการ ๑๑ ประการ ได้แก่ ๑) การ สร้างความโดดเด่นให้แหล่งท่องเที่ยว (Distinction: D) ๒) การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ (Advertising: A) ๓) การกำหนดราคาที่เหมาะสม (Reasonable Price: R) ๔) การสร้างความ สะดวกสบายในการรับบริการ (Easiness oexpedience: E) ๕) การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว (Tourism Network: T) ๖) การจัดองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (Organizing: O) ๗) การกระจาย ภาวะผู้นำ (Distributed Leadership: D) ๘) การวิจัยการท่องเที่ยว (Research: R) ๙) การให้ การศึกษาแก่บุคลากร(Education: E) ๑๐) การรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability: A) และ ๑๑) การใช้เครื่องมือทางการตลาด (Marketingtool: M)รูปแบบดังกล่าวผ่านการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในระดับดีมากและผ่านการรับรองจากเวทีประชาคมแล้ว ๓) แนวทางในการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจ อาเซียน คือ ๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นควรบูรณาการทำงาน ร่วมกัน ในการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างและการจัดการเครือข่าย การตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตั้งแต่ระดับชุมชน จังหวัด กลุ่มจังหวัดและขยายสู่ระดับภาค ประเทศและต่างประเทศโดยวางแผนทางการตลาดร่วมกับวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยว พร้อมขับเคลื่อน การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน ๒) ควรมีการให้ความรู้ เกี่ยวกับการตลาดท่องเที่ยวแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอและ ๓) ควรสร้างช่อง ทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อ หลายช่องทาง^๒

๓) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมี ส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีความมั่นใจใน การเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประหยัด มะโนพะเส้า** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็น เครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน พบว่า กระบวนการขับเคลื่อน เครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัด ลำพูน เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อทราบถึงสถานการณ์ กระบวนการและปัจจัย ที่มีผลต่อการขับเคลื่อน งานส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่ายการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง โดยประยุกต์ใช้

^๒ กสินทร์ ชำนาญพล, “การพัฒนาแบบการจัดการเครือข่ายการตลาด วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทย เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”, **วารสารราชพฤกษ์**, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙), หน้า ๘๐-๘๑.

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจำนวน ๓๗ กลุ่ม ผลการศึกษารายงานพบว่า สถานการณ์ของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มที่มีการดำเนินงานทั้งในระดับดี ปานกลางและต้องปรับปรุง ส่วนกระบวนการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ วิสาหกิจชุมชนมี ๖ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) การสร้างทีมวิจัยและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ๒) ออกแบบและสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ๓) การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและเครือข่าย ๔) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่าย ๕) การประชาสัมพันธ์แผนยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่าย และ ๖) การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่าย ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น ปัจจัยภายในระดับกลุ่ม ปัจจัยภายในระดับเครือข่าย และปัจจัยภายนอกเครือข่าย^๓

๔) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่าการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ ได้วิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม เอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ส่วนปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี และปัจจัยทางนิเวศวิทยาเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีดังนี้ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านบัญชีและการเงินปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และปัญหาด้านทุนการผลิตโดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่าง การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่างๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน^๔

๕) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพศาล มุ่งสมิคร ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑) ภาพรวมความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพร

^๓ ประหยัด มะโนพะเส้า, กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน, รายงานการวิจัย, (สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

^๔ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์, “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา”, รายงานการวิจัย สาขาสาธิตศึกษาศาสตร์ (คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๕-๔๙.

ทั้ง ๘ ด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการจัดซื้อ/การผลิต ด้านการปฏิบัติการด้านการจัดส่งสินค้าด้านการตลาดและการขายด้านการบัญชี/การเงิน ด้านการจัดการทุนชุมชน ด้านข่าวสาร/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ๒) มี ๑๗ ตัวแปร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ค่าคะแนนองค์ประกอบ ๐.๒๐๓- ๐.๕๑๐) ที่สำคัญ ๓ อันดับแรก ได้แก่ การสร้างระบบการติดต่อสื่อสาร การผลิตสำรองเผื่อไว้ในช่วงฤดูกาลที่ขาด วัตถุดิบ และ การประสานงานเพื่อให้กลุ่ม/เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย และ ๓) รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ๔ ด้านสำคัญ ดังนี้ ๑) ด้านการเงิน ก) เน้นการประเมินการบริหาร ข) เน้นการจัดหาแหล่งทุนภายนอก และ ค) เน้นความร่วมมือกำหนดระบบสวัสดิการกลุ่ม ๒) ด้านผู้รับบริการ เน้นความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายเกี่ยวกับระบบประสานงานเพื่อให้เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย ๓) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน ก) เน้นการ ให้บริการเกี่ยวกับระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน ข) เน้นการสร้างเครือข่ายการสร้างระบบติดต่อสื่อสาร และ ค) เน้น ประสิทธิภาพผลิตภัณท์เกี่ยวกับ การกำหนดคุณสมบัติของวัตถุดิบ และการผลิตสำรองเผื่อฤดูกาลขาดวัตถุดิบ และ ๔) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ก) เน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การเลือก/ตรวจสอบผู้ค้า การแบ่งปันแรงงาน การตรวจสอบความต้องการซื้อวัตถุดิบ ข้อมูลผู้ค้าวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม และ การ ร่วมปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และ ข) เน้นฝึกทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกเครือข่าย^๕

๖) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณท์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณท์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณท์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพศาล มุ่งสมิคร** ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนผลิตภัณท์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑) ภาพรวมความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณท์สมุนไพรทั้ง ๘ ด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการจัดซื้อ/การผลิตด้านการปฏิบัติการด้านการจัดส่งสินค้าด้านการตลาดและการขายด้านการบัญชี/การเงิน ด้านการจัดการทุนชุมชน ด้านข่าวสาร/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ๒) มี ๑๗ ตัวแปร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ค่าคะแนนองค์ประกอบ ๐.๒๐๓- ๐.๕๑๐) ที่สำคัญ ๓ อันดับแรก ได้แก่ การสร้างระบบการติดต่อสื่อสาร การผลิตสำรองเผื่อไว้ในช่วงฤดูกาลที่ขาด วัตถุดิบ และ การประสานงานเพื่อให้กลุ่ม/เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย และ ๓) รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ๔ ด้านสำคัญดังนี้ ๑) ด้านการเงิน ก) เน้นการประเมินการบริหาร ข) เน้นการจัดหาแหล่งทุนภายนอก และ ค) เน้นความร่วมมือกำหนดระบบสวัสดิการกลุ่ม ๒) ด้านผู้รับบริการ เน้นความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่าย เกี่ยวกับระบบประสานงานเพื่อให้เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย ๓) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน ก) เน้นการ ให้บริการเกี่ยวกับระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน ข)

^๕ ไพศาล มุ่งสมิคร, “รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนผลิตภัณท์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี”, วารสารสมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๖): หน้า ๑๑๕.

เน้นการสร้างเครือข่ายการสร้างระบบติดต่อสื่อสาร และ ค) เน้น ประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการ กำหนดคุณสมบัติของวัตถุดิบ และการผลิตสำรองเพื่อฤดูกาลขาดวัตถุดิบ และ ๔) ด้านการเรียนรู้และ พัฒนา ก) เน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับ เกณฑ์การเลือก/ตรวจสอบผู้ค้า การแบ่งปันแรงงาน การตรวจสอบ ความต้องการซื้อวัตถุดิบ ข้อมูลผู้ค้าวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม และ การ ร่วมปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และ ข) เน้นฝึกทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิก เครือข่าย^๖

๗) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมี ส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิง เครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สัญญา เคนาภูมิ** ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของ วิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนา ประสิทธิภาพ ของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย (๑) แนวทาง กลยุทธ์เชิงรุก โดยการ พัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ขยายพัฒนาเครือข่าย ทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า (๒) แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยการเสริมสร้าง ชีตความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ (๓) แนวทางกลยุทธ์เชิง ตั้งรับ โดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้นและ (๔) แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดย การพัฒนาเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง วิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ และสร้างความร่วมมือ ระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเอง^๗

^๖ ไพศาล มุ่งสมัคร, “รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี”, **วารสารสมาคมนักวิจัย**, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๖): หน้า ๑๑๕.

^๗ สัญญา เคนาภูมิ, “แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ จังหวัด มหาสารคาม, **วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์**, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๘), หน้า ๖๙.

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางการวิจัย ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

- ๑) ควรมีการสนับสนุนทางด้านช่องทางการตลาดของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้กับผู้ที่ประกอบกิจการรายย่อยเพิ่มมากขึ้น
- ๒) ควรมีการสนับสนุนทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการกำหนดการผลิตบานประตู หน้าต่าง ให้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเหมือนกับการตั้งโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ
- ๒) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์
- ๓) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรูปแบบในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

บรรณานุกรม

ก. หนังสือทั่วไป

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ซีเอสเอ็มเดีย, ๒๕๔๓.
- โกวิท พวงงาม. มิติใหม่การปกครองท้องถิ่นวิสัยทัศน์กระจายอำนาจและการบริหารท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: เสมาธรรม, ๒๕๕๐.
- ฐานวัฒน์ วิทยปรีชาศิลป์. คณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนแพร่. โครงการจัดการความรู้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กิจกรรมโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากไม้สักวิทยาลัยชุมชนแพร่, พ.ศ.๒๕๕๕.
- ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. วิสาหกิจชุมชน กลไกเศรษฐกิจฐานราก. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: เอ็ดดิสเพลส โปรดักส์, ๒๕๕๔.
- ธงชัย สันติวงษ์. องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๓.
- นฤมล นิราทร. การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อควรพิจารณาบางประการ. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๓.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศ. “กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.” ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. บรรณาธิการโดยทิวทองหงส์วิวัฒน์. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์การศึกษานโยบายสาธารณสุขมหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๒๗.
- บัญญัติ จุลนาพันธุ์และอุไรวรรณ แยมเนียม. เอกสารประกอบการสอน. วิชาการจัดการการตลาด คณะบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๔.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร. เครือข่าย : ธรรมชาติความรู้และการจัดการ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เดือนตุลา, ๒๕๔๗.
- พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี ปฏิบัติหน้าที่ประธานกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. ราชกิจจานุเบกษา, ๓ กรกฎาคม ๒๕๖๐.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นิติธรรม, ๒๕๔๘.
- _____ . การบริหารจัดการตามแนวทางคุณธรรมและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟอร์เพช, ๒๕๕๐.
- _____ . การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฟอร์เพช, ๒๕๔๔.
- _____ . วีระศักดิ์ เครือเทพ. เครือข่าย: นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.
กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๕๐.
- _____ . สมเกียรติ ราชคมน์. หัวหน้าฝ่ายนโยบายและแผน สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่ ๓๖๙ หมู่ ๕ ตำบลแม่หล่าย อำเภอเมือง จังหวัดแพร่ ๕๔๐๐๐.

บรรณานุกรม (ต่อ)

สมคิด บางโม. **หลักการจัดการ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พิมพ์ดีจำกัด, ๒๕๓๔.

สมพงศ์ เกษมสิน. **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๓.

สมศักดิ์ ขาวลาภ. **ภาวะผู้นำการจูงใจและทีมงาน**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ๒๕๔๔.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. **การพัฒนา การจัดการความขัดแย้ง การมีส่วนร่วม และสังคมเข้มแข็ง**.

กรุงเทพมหานคร: สุภชินัญญ์พรีนติ้งกรุ๊ป, ๒๕๕๑.

สัมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ. **การพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้าน**. กรุงเทพมหานคร:

เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๓๗.

เสรี พงศ์พิศ. **คู่มือทำวิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา, ๒๕๕๒.

_____. **ฐานคิด จากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทยการพิมพ์,

๒๕๔๘.

_____. **เครือข่าย**. กรุงเทพมหานคร: เจริญวิทยการพิมพ์, ๒๕๔๘.

สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่. **รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่**, ๒๕๕๔.

สำนักงานเกษตรจังหวัดพิษณุโลก. **รายงานข้อมูล วิสาหกิจชุมชน จังหวัดพิษณุโลก**. พิษณุโลก :

ส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัด พิษณุโลก อัดสำเนา. ๒๕๕๔.

สำนักงานเลขาธิการการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน**

พ.ศ. ๒๕๔๘. กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการเกษตร, ๒๕๔๘.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. **พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน**

พ.ศ. ๒๕๔๘ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘.

สำนักบริหารกองทุนพัฒนาชุมชน. **“ทำได้ หายจน” เรื่องราวการต่อสู้ชีวิตกับรวมอาชีพครัวเรือน**

กข.คจ.ดีเด่น. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง, ๒๕๕๔.

อรรถกมล. **การมีส่วนร่วมของประชาชนกับการพัฒนานโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่น**. เชียงใหม่

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘.

ข .รายงานวิจัย

ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังข์รัตน์. “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของ

วิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา”. **รายงานการวิจัย** สาขาสาธิตศึกษาศาสตร์ คณะ

ศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖.

นางสาวกาญจนาดา ยี่สุนแซม และคณะ. **การสืบทอดภูมิปัญญาทอโบราณของชาวไทยเชื้อสายลาว**

ครั้งในเขตเทศบาลตำบลบ่อกรู อำเภอเดิมบางนางบวช จังหวัดสุพรรณบุรี.

รายงานการวิจัย. สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, ๒๕๕๓.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- ประหยัด มะโนพะเส้า. กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน. **รายงานการวิจัย**. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖.
- ภาสกร โทณะวณิก. “การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นงานหัตถกรรมสาขาจักสานของจังหวัดเชียงใหม่”. **รายงานการวิจัย** มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๔.
- สุวรีย์ ศิริโกการภิมรณ. **การวิจัยทางการศึกษา**. ลพบุรี: ฝ่ายเอกสารการพิมพ์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี, ๒๕๕๖.
- สุรินทร์ สุริยวงศ์. **การมีส่วนร่วมของชาวบ้านในการอนุรักษ์ป่าชุมชนบ้านทุ่งยาวอำเภอเมืองจังหวัดลำพูน**. วิทยานิพนธ์วท.ม. ส่งเสริมการเกษตร. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้. ถ่ายเอกสาร, ๒๕๓๖.
- อนุภาค เสาร์เสาวภาคย์. พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยทางการตลาด ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของนิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร. **รายงานการวิจัย**. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.
- อรทัย อัจฉา และสมศักดิ์ นาคลาจารย์. **รายงานการวิจัยเชิงปฏิบัติการเรื่อง เครือข่ายอาสาสมัครเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมเอตลัส**. มหาวิทยาลัยมหิดล: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, ๒๕๕๐.
- ค .วารสาร**
- กสินทร์ ชำนาญพล. “การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาด วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”. **วารสารราชพฤกษ์**. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙.
- ชนิษฐา กาญจนรังสินนท์. **การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยองค์กรเครือข่าย**. วารสารพัฒนาชุมชน ปีที่ ๓๘ ฉบับที่ ๙ กันยายน ๒๕๕๒.
- ชฎากาญจน์ เจริญรบ และคณะ. **การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง**. เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๕.
- นงนุช อังยุรีกุล ณิชชา ธรรมธนากุล และ สุวพร ผาสุก. “การประเมินศักยภาพการพัฒนาของจังหวัดแพร่”. **วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์**. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑๑๔ ๑ ๒๕๕๐: ๘๓-๙๕.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตร

บรรณานุกรม (ต่อ)

ไพศาล มุ่งสมัคร. “รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี”. วารสารสมาคมนักวิจัย. ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๖.

สัญญา เคนาภูมิ. “แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ กันยายน – ธันวาคม ๒๕๕๘.

อิราวัฒน์ ชมระกาและคณะ. “รูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการแข่งขันเชิงพาณิชย์ในเขตจังหวัดอุดรดิตถ์”. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๕ พ.ค.-มิ.ย. ๒๕๕๔.

ง. เว็บไซต์

ประวัติตำบลสามขา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.geocities.com/jitbanhan/kit2.html>
[๒๖ กรกฎาคม ๒๕๖๐].

สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ ๒๕๕๔. รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่. [ออนไลน์].
แหล่งที่มา: <http://www.sceb.doae.go.th/Documents/datachw/pdf>.
[๑๐ มิถุนายน ๒๕๖๐].

อานันท์ ตะนัยศรี. วิสาหกิจชุมชน. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://ophbgo.blogspot.com>
[๑๑ กันยายน ๒๕๖๐].

จ. อังกฤษ

Aler. Cathrin and Hage. Jerald. *Organization Working Together*. California : Sage. 1993. p 238.

Ramos. L.A.A and L.B. Fletcher. *Planning for Rural Development : Rural Development with Popular Participation*. Iowa: Department of Economics. Iowa State University. 1982. 13.

Taylor. F. W.. *The principle of scientific management*. New York: Harper Bros. 1998. pp. 15-17.

Taylor. F. W.. *The principle of scientific management*. New York: Harper Bros. 1998. pp. 15-17.

บรรณานุกรม (ต่อ)

ฉ. สัมภาษณ์

สัมภาษณ์. นางสาวรัตดา ปันฟอง, หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่. ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นางมลชรีกา พากเพียร. นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่. วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นางณัฐธัญญา โปธิยา. พัฒนาการอำเภอเด่นชัย. วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นางมาลี. นักพัฒนาชุมชนชำนาญการอำเภอเด่นชัย. วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นางอมรรัตน์ กาทองทุ่ง. นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย. วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นางเทวินทร์ แก้วอินัง. นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย. วันที่ ๑๗ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นายอดิศักดิ์ ท่วงที. รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นายเอกราช ถุงคำ. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น. วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นายบรรจบ จินดาชาติ. ผู้ใหญ่บ้านบวโกโป่ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นางบุญมา คำทอง. ผู้ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป. วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นางศิริณี โปร่งใจ. ผู้ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป. วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นางสาวริกา กาศสกุล. ผู้ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป. วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นางสาวมินตรา เวียงทอง. ผู้ประกอบกิจการไม้แปรรูป. วันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๖๐

สัมภาษณ์. นางสุวิมล ยอดอ้อย. ผู้ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป. วันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นายกวิน งามดี. ผู้ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป. วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นายบรรจง มาดแมน. ผู้ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป. วันที่ ๘ กันยายน ๒๕๖๐.

สัมภาษณ์. นายพิเชฐ วงศ์แก้ว. ผู้ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป. วันที่ ๑๖ กันยายน ๒๕๖๐.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

บทความวิจัย

- ชื่อเรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่าย เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
Phrae Provincial's Transmute Wood Product: Community Enterprises: Knowledge and Net work's Management for Sustainable Development
- ชื่อผู้วิจัย ดร.ดำเนิน หมายดี, ดร.สายัณฑ์ อินนันใจ, นายศานวิชร์ สุวรรณสวัสดิ์, นายพงศ์พิชิต อะทะเสน

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาบริบทสภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงาน วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๒) เพื่อศึกษาองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓) เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จ ของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๔) เพื่อเสนอ องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้ แปรรูปจังหวัดแพร่ ดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method) คือ การวิจัยคุณภาพและวิจัยเชิง ปริมาณ โดยการสัมภาษณ์และแจกแบบสอบถาม ผลการวิจัย พบว่า

วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดแพร่ ตามที่ได้สำรวจข้อมูลด้านพื้นที่พบว่า จังหวัดแพร่ มีประชาชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ อำเภอสูงเม่น และประชาชน ในชุมชนส่วนใหญ่ได้ประกอบกิจการแปรรูปไม้และทำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้แปรรูป เช่น การทำ กระปุกออมสิน การทำโต๊ะ เก้าอี้ห้องเต้ บ้านประตู บ้านหน้าต่าง เป็นต้น ระดับการจัดการเชิง เครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ๑) การ รับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้าน การตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่ายอยู่ในระดับมาก ๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอยู่ ในระดับมาก ๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) วิสาหกิจชุมชนมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอยู่ในระดับมาก ๔) การมีส่วนร่วม ของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) วิสาหกิจชุมชนมีส่วน ร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอยู่ในระดับมาก ๕) การเสริมสร้างซึ่งกัน และกัน (Complementary Relationship) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายเพื่อให้ สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอยู่ในระดับมาก ๖) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอยู่ในระดับมาก ๗)

การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) วิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอยู่ในระดับมาก

วิสาหกิจชุมชนเป็นการร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและองค์กรของรัฐ คือ สำนักงานเกษตรจังหวัดที่มีหน้าที่ในการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนแก่บุคคลที่มีความต้องการจะประกอบกิจการแบบวิสาหกิจชุมชน และสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดมีหน้าที่ในการจดทะเบียนโรงงานอุตสาหกรรมครัวเรือนการทำงานแบบภาคีเครือข่ายต้องสนับสนุนการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมครัวเรือนให้กับประชาชนที่มีความต้องการเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนในการทำผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป และสร้างเครือข่ายประสานงานด้านการตลาดการส่งออกสินค้าให้มากขึ้น และสนับสนุนงบประมาณในการผลิตแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ผู้ประกอบการได้ตั้งตัวและพึ่งตัวเองได้ และคิดค้นผลิตภัณฑ์ที่เป็นที่นิยมแก่การนำมาใช้ จัดอบรมให้ความรู้ด้านการผลิตสินค้าในรูปแบบใหม่ๆ กำหนดบทบาทและข้อตกลงร่วมกันกับภาคีอื่นๆ ในการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

Abstract

The purposes of this research are 1) to study current context and problems of activities of transmute wood product 2) to study the knowledge and net work's management of transmute wood product for sustainable development 3) to study the relationship system and achievements net work's management of transmute wood product for sustainable development 4) to present the knowledge and net work's management of Phrae Provincial's transmute wood product for sustainable development. The mixed method was used in this research by interviewing and using questionnaires.

The results found that: Phrae Provincial's transmute wood product community enterprises were found the arrear aspects that people in Song men District Phrae Province are working in transmute wood product biggest in Phrae Province. They are transmuting and producing wood products as piggy bank, table, chair, door, window etc. The levels of net work's management of Phrae Provincial's transmute wood product for sustainable development in total aspect found that the people's opinions are high levels, when consider by aspects found that 1) common perception 2) Common Vision 3) Mutual Interests/Benefits 4) All Stakeholders Participation 5) Complementary Relationship 6) Interdependence 7) Interaction are high levels.

The co operations of community enterprises between entrepreneurs and state organization were found that the Provincial Agriculture Office are doing the registration for community enterprises to people who need to be entrepreneurs of community enterprises, Provincial Office of Industry are doing the registration for household industry as co operation network in producing wood production, marketing to sell production, supporting budget to run community enterprise, and inventing by design training the new production, the assign role and mutual agreement in developing the network of community enterprise for sustainable development.

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดี โดยได้มีการใช้เศรษฐกิจแบบเสรีเป็นกรอบในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตมาเป็นลำดับ โดยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาขีดความสามารถวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน^๑ แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง^๒

การพัฒนาประเทศในปัจจุบัน องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญในการนำภูมิปัญญาและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนว่ามีหลายมิติเพื่อลดปัญหาของวิสาหกิจชุมชนและให้มีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขึ้น เพื่อรองรับการให้การสนับสนุนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และใช้เป็นกรอบทิศทางในการทำงานที่มีความชัดเจนมากขึ้น^๓ และที่สำคัญพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนมีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันการพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนา รูปแบบของวิสาหกิจชุมชนมีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความ

^๑ชฎาภิญญาณ์ เจริญรบ และคณะ, การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง, เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๒๔, ธันวาคม ๒๕๕๕, หน้า ๑-๕.

^๒ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์, แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖.

^๓อ้างแล้ว,ชฎาภิญญาณ์ เจริญรบ และคณะ,การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง,, หน้า ๑-๕.

เข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใดรวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับสูงขึ้นไป^๕

จังหวัดแพร่เป็นจังหวัดหนึ่งในกลุ่มภาคเหนือตอนบน ประกอบด้วย เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน พะเยา แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน จังหวัดแพร่ ที่มีพื้นฐานศักยภาพที่ดีด้านทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิศาสตร์ และภูมิประเทศ ทั้งยังมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันเก่าแก่ และมีจุดแข็งที่สามารถพัฒนาให้เป็นยุทธศาสตร์การแข่งขันภายใต้ระบบการค้าเสรีได้^๕ และที่สำคัญจังหวัดแพร่ถือได้ว่าเป็นจังหวัดแรกที่เป็นประตูสู่ล้านนา ซึ่งสามารถเชื่อมโยงไปสู่กลุ่มประเทศเพื่อนบ้านไม่ว่าจะเป็นประเทศลาว กัมพูชา พม่า เวียดนาม และประเทศจีนได้ จากความจำเป็นและความสำคัญดังกล่าวสมควรที่จะต้องศึกษาวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการสนองนโยบายแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติแผนที่ ๑๑ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตพื้นที่ และเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจจังหวัดแพร่เกิดความเข้มแข็ง สร้างฐานเศรษฐกิจให้มั่นคงทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และเกิดเครือข่ายที่เข้มแข็งและเกิดการการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๒. เพื่อศึกษาองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๓. เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๔. เพื่อเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

ขอบเขตการวิจัย

คณะผู้วิจัยจึงกำหนดพื้นที่กรณีศึกษาในเขตจังหวัดแพร่ ใน ๒ อำเภอ ได้แก่ อำเภอสูงเม่น และอำเภอเด่นชัย ในจังหวัดแพร่

^๕สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘.

^๕นงนุช อังยุริกุล นิธิชา ธรรมธนากุล และ สุวพร ผาสุก, “การประเมินศักยภาพการพัฒนาของจังหวัดแพร่”,วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑๑๔ (๑) ๒๕๕๐: ๘๓-๙๕.

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบเนื้อหาในการศึกษาที่สำคัญ คือ ศึกษาถึงสภาพ บริบท องค์ความรู้ การจัดการ การมีส่วนร่วม ความสัมพันธ์ การดำเนินงานการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจ ผลิตภัณฑ์ไม้ ปัญหา และความต้องการการจัดการเชิงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปในจังหวัดแพร่

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ตัวแทนสมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ไม้ในเขตจังหวัดแพร่ ได้แก่ อำเภอสูงเม่น ที่อยู่ในเขตการปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในจังหวัดแพร่ จำนวน ๑๐๐ คน โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของ ประชาชน/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการเชิงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) จำนวน ๑๗ คน โดยมี ประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของจังหวัดแพร่ เนื่องจากผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่กรณีศึกษาในเขตจังหวัดแพร่ ได้แก่ อำเภอสูงเม่นและเด่นชัยที่อยู่ใน เขตการปกครองขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ในจังหวัดแพร่ ประกอบด้วย ประกอบด้วย พัฒนาการอำเภอเด่นชัย จำนวน ๑ คน นักพัฒนาชุมชนชำนาญการอำเภอเด่นชัย จำนวน ๑ คน นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย จำนวน ๑ คน นักวิชาการพัฒนาชุมชนชำนาญการ อำเภอเด่นชัย จำนวน ๑ คน หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่ จำนวน ๑ คน นักวิชาการ ส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่ จำนวน ๑ คน รองนายกองค์การบริหาร ส่วนตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จำนวน ๑ คน สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ อำเภอสูง เม่น จำนวน ๑ คน ผู้ใหญ่บ้านบวโกโป่ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลน้ำชำ อำเภอสูงเม่น จำนวน ๑ คน ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จำนวน ๘ คน รวมทั้งหมด ๑๗ คน โดยวิธีสุ่มแบบเจาะจง เพื่อ ศึกษาวิสาหกิจไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๑. วิสาหกิจชุมชน (Community Enterprises) หมายถึง วิสาหกิจของชุมชนที่มุ่ง ประกอบการเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัวชุมชนและระหว่างชุมชนโดยนำวัตถุดิบทรัพยากรและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างสรรค์ผลผลิตเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของ ชุมชน

๒. กลุ่มวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่นำผลิตผล จากไม้มาทำการแปรรูปเพื่อเป็นสินค้าไม้แปรรูป อาทิเช่น ผลิตภัณฑ์เฟอร์นิเจอร์ บานประตู บาน หน้าต่าง

๓. องค์ความรู้ หมายถึง ภูมิปัญญาในการผลิตไม้แปรรูป เกี่ยวกับวัสดุ อุปกรณ์ เทคนิค วิธีการ ที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและจากสภาพบริบทปัจจุบันที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในแต่ละท้องถิ่น

๔. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการทำงานร่วมกันอย่างมีเป้าหมายโดยการ ให้โอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเชิงเครือข่าย

๕. การพัฒนาที่ยั่งยืน (Stable Development) หมายถึง การพัฒนาวิสาหกิจไม้แปรรูป ที่เน้นการมีส่วนร่วมคิด วางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และรับผลประโยชน์ร่วมกันในการจัดการเชิงเครือข่ายดำเนินไปได้อย่างมั่นคง และราบรื่นเพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนรู้ของชุมชน

๖. การจัดการเชิงเครือข่าย (Network Management) หมายถึง การจัดการวิสาหกิจไม้แปรรูป ให้มีคุณภาพและปริมาณอย่างพอเพียงโดยมีแผนการจัดการของชุมชนแบบมีส่วนร่วมในการร่วมวางแผนร่วมลงมือปฏิบัติและติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืนตามกรอบทฤษฎี เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์

๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) หมายถึง สมาชิกมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปมีความเข้าใจในปัญหา และมีสำนึกในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน มีประสบการณ์ในปัญหาร่วมกัน มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) หมายถึง การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางและการมีเป้าหมายเดียวกันที่จะทำให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง เกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างลงไปได้ในทางตรงข้ามของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) หมายถึง การรวมเป็นเครือข่ายที่ตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน และการยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ร่วมกันในเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) หมายถึง การยอมรับเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้เกิดขึ้นระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นหน่วยงานภาครัฐ

๕) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) หมายถึง เครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกันโดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยเสริมจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่าย

๖) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) หมายถึง สมาชิกของเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกัน

และกัน การจะทำให้สมาชิกของเครือข่ายยึดโยงกันให้แน่นหนาจะส่งผลทำให้สมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันดีขึ้น

๗) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) หมายถึง สมาชิกในเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน มีการติดต่อกันผ่านทาง การเขียนหรือการพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรมประชุมสัมมนาร่วมกัน เป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันของเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี โดยเป็นการศึกษาทั้ง การวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม กับกลุ่มประชากรที่ได้กำหนดไว้ และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มย่อย

ผลการวิจัย

๑. บริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ พบว่า จังหวัดแพร่ มีประชาชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ อำเภอสูงเม่น และประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ได้ประกอบกิจการแปรรูปไม้และทำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้แปรรูป เช่น การทำกระปุกอมสิน การทำโต๊ะ เก้าอี้ อ่างเต้ บานประตู บานหน้าต่าง เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบกิจการในครัวเรือนมากกว่าระดับชุมชนและเครือข่าย บางกลุ่มก็มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดเป็นเครือข่ายการผลิตในชุมชนแต่ไม่กว้างขวางมากนัก ในการที่จะทำตลาดของวิสาหกิจชุมชนนั้น ต้องมีเป้าหมายในการผลิตก่อนว่า ต้องการทำการผลิตเพื่อบริโภคภายในครอบครัวในชุมชนหรือระหว่างชุมชน ทำการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการและจัดการผลผลิตให้ได้ก่อน ถ้าผลผลิตนั้นไปได้ดีแล้วจึงค่อยเพิ่มปริมาณการผลิตหรือหากว่าผลิตภัณฑ์บางตัวในชุมชนนั้นมีความโดดเด่นมีคุณภาพ มีลักษณะเฉพาะตัวพอที่น่าออกไปจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้ ก็เป็นเรื่องของกลไกการตลาดที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และมีลักษณะเฉพาะของแต่ละผลิตภัณฑ์

๒. องค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนพบว่า องค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ส่งผลให้วิสาหกิจประสบผลสำเร็จนำไปสู่ความเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ย่อมประกอบด้วยองค์ประกอบของเครือข่าย ได้แก่ ๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย ๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders

Participation) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจ
ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๕) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) วิสาหกิจ
ชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ๖)
การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการ
สนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๗) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction)
วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์
ไม้แปรรูป

๓. วิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจ
ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า เป็นการแสดงบทบาทของกลุ่มในการบริหารจัดการกลุ่มให้ได้รับ
ประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการองค์กร การบริหารธุรกิจของกลุ่ม
ทั้งในด้านเงินทุน วัตถุดิบ ผลผลิต ระบบบัญชี การตลาด การประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมกับองค์กร
ภาครัฐ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ประโยชน์ของสมาชิกเป็นสำคัญ การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สร้างองค์
ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

๔. องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ
วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ พบว่า ควรมีการพัฒนาการจัดการองค์กร ได้แก่ การจัด
โครงสร้างองค์กร การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกตามศักยภาพ ความรู้
ความสามารถ ความเหมาะสม สร้างกฎระเบียบข้อบังคับและการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน การ
พัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ได้แก่ ศึกษาและวิเคราะห์
ข้อมูลด้านการผลิตเพื่อวางแผนและจัดทำแผนพัฒนาการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และ
ความต้องการตลาด จัดเวทีเรียนรู้ ศึกษาดูงาน การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิก
กลุ่ม ได้แก่ อบรมพัฒนาฝีมือ ศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ ฝึกอบรมเยาวชนในหมู่บ้าน ตำบล
และผู้สนใจเพื่ออนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนา
อาชีพต่อไปได้ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากภายนอกกลุ่ม การระดมทุน ส่งเสริมการออม การ
พัฒนาการตลาด ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตลาด เพื่อวางแผนและพัฒนาด้าน
การตลาด ศึกษาดูงานตลาดจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด
ขยายช่องทางการตลาด ส่งเสริมการขาย การจำหน่ายร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่น โดยต้องเชื่อมโยง
เกี่ยวพันกันทั้งภายในและภาคอื่นๆ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการ
เชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
จังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนโดยภาพรวม พบว่าประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม อ้าเกอสูงเม่น

จังหวัดแพร่ การบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

๑) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการรับรู้มุมมองร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในด้านการตลาดในส่งสินค้าออกจำหน่าย สอดคล้องกับงานวิจัยของ **อนุภาค เสาร์ เสาวภาคย์** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการซื้อขายและปัจจัยทางการตลาด ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของนิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่าปัจจัยทางการตลาดที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมกับปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ โดยแยกเป็นระดับมากที่สุดในด้านความติดทนนานของกลิ่นน้ำหอม ปัจจัยด้านราคาในระดับมาก คือ ราคาของน้ำหอมมีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการจัดจำหน่าย และให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด โดยแยกตามผลสรุปว่าเป็นระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านพนักงานมีอัธยาศัยดีและมีการให้คำแนะนำที่ดี ให้ทดลองกลิ่นของน้ำหอมได้ มีการแจกของแถม มีการแจกขนาดทดลอง และมีการจัดสินค้าเป็นชุด Gift Set คือมีการโฆษณาผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ^๖

๒) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **กลินทร์ ชำนาญพล** ได้ทำการวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาด วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทย เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัยพบว่า ๑) สภาพการณ์วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สวยงาม วัฒนธรรมประเพณีและผลิตภัณฑ์ชุมชนที่น่าสนใจ และทรัพยากรบุคคลที่มีองค์ความรู้และภูมิปัญญา ปัญหาหา อุปสรรค คือขาดการบริหารจัดการที่ดีโดยเฉพาะด้านเครือข่ายการตลาด รวมทั้งขาดแคลนเงินทุนในการพัฒนา ๒) รูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ผู้ วิจัยพัฒนาขึ้นเรียกว่า “DARETO DREAM Market Network Model” ซึ่งให้ความสำคัญกับการจัดการ ๑๑ ประการ ได้แก่ ๑) การสร้างความโดดเด่นให้แหล่งท่องเที่ยว (Distinction: D) ๒) การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ (Advertising: A) ๓) การกำหนดราคาที่เหมาะสม (Reasonable Price: R) ๔) การสร้างความสะดวกสบายในการรับบริการ (Easiness oexpedience: E) ๕) การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว (Tourism Network: T) ๖) การจัดองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ (Organizing: O) ๗) การกระจาย

^๖ อนุภาค เสาร์เสาวภาคย์, พฤติกรรมการซื้อขายและปัจจัยทางการตลาด ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของนิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร, รายงานการวิจัย, (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔).

ภาวะผู้นำ (Distributed Leadership: D) ๘) การวิจัยการท่องเที่ยว (Research: R) ๙) การให้การศึกษาแก่บุคลากร(Education: E) ๑๐) การรับผิดชอบต่อสังคม (Accountability: A) และ ๑๑) การใช้เครื่องมือทางการตลาด (Marketingtool:M)รูปแบบดังกล่าวผ่านการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ ในระดับดีมากและผ่านการรับรองจากเวทีประชาคมแล้ว ๓) แนวทางในการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คือ ๑) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรบูรณาการการทำงาน ร่วมกัน ในการสนับสนุนส่งเสริมการสร้างและการจัดการเครือข่ายการตลาดวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวตั้งแต่ระดับชุมชน จังหวัด กลุ่มจังหวัดและขยายสู่ระดับภาค ประเทศและต่างประเทศโดยวางแผนทางการตลาดร่วมกับวิสาหกิจชุมชน ท่องเที่ยว พร้อมขับเคลื่อนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เครือข่ายมีความเข้มแข็งและยั่งยืน ๒) ควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการตลาดท่องเที่ยวแก่บุคลากรด้านการท่องเที่ยวอย่างสม่ำเสมอและ ๓) ควรสร้างช่องทางการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นประโยชน์ผ่านสื่อหลายช่องทาง^๗

๓) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน การมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประหยัด มะโนพะเส้า** ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน พบว่า กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน เป็นการศึกษาวิจัยเพื่อทราบถึงสถานการณ์ กระบวนการและปัจจัย ที่มีผลต่อการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่ายการวิสาหกิจชุมชนแปรรูปลำไยอบแห้งเนื้อสีทอง โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนจำนวน ๓๗ กลุ่ม ผลการศึกษาวินิจฉัยพบว่า สถานการณ์ของกลุ่มสมาชิกเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นกลุ่มที่มีการดำเนินงานทั้งในระดับดี ปานกลางและต้องปรับปรุง ส่วนกระบวนการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ วิสาหกิจชุมชนมี ๖ ขั้นตอน ได้แก่ ๑) การสร้างทีมวิจัยและสร้างความเข้าใจร่วมกัน ๒) ออกแบบและสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ๓) การวิเคราะห์ศักยภาพของกลุ่มและเครือข่าย ๔) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่าย ๕) การประชาสัมพันธ์แผนยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่าย และ ๖) การดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์พัฒนาเครือข่าย ส่วนปัจจัยที่

^๗ กลินทร์ ชำนาญพล, “การพัฒนาแบบการจัดการเครือข่ายการตลาด วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทยเพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”, **วารสารราชพฤกษ์**, ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙), หน้า ๘๐-๘๑.

มีผลต่อการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรผ่านเครือข่ายการวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น ปัจจัยภายในระดับกลุ่ม ปัจจัยภายในระดับเครือข่าย และปัจจัยภายนอกเครือข่าย^๕

๔) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการมีส่วนร่วมของเครือข่ายอย่างกว้างขวาง การมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์** ได้วิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา พบว่า ปัจจัยด้านการเมือง ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านสังคม เอื้ออำนวยต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ส่วนปัจจัยทางด้านเทคโนโลยี และปัจจัยทางนิเวศวิทยาเป็นปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินในด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนมีดังนี้ ปัญหาด้านการตลาด ปัญหาด้านบัญชีและการเงินปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ปัญหาด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ และปัญหาต้นทุนการผลิตโดยแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่าง การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่างๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน^๖

๕) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพศาล มุ่งสมิคร** ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑) ภาพรวมความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพร ทั้ง ๘ ด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการจัดซื้อ/การผลิต ด้านการปฏิบัติการด้านการจัดส่งสินค้าด้านการตลาดและการขายด้านการบัญชี/การเงิน ด้านการจัดการทุนชุมชน ด้านข่าวสาร/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ๒) มี ๑๗ ตัวแปร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ค่าคะแนนองค์ประกอบ ๐.๒๐๓- ๐.๕๑๐) ที่สำคัญ ๓ อันดับแรก ได้แก่ การสร้างระบบการติดต่อสื่อสาร การผลิตสำรองเผื่อไว้ในช่วงฤดูกาลที่ขาด วัตถุดิบ และ การประสานงานเพื่อให้กลุ่ม/เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย และ ๓) รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จ ประกอบด้วย ๔ ด้านสำคัญ ดังนี้ ๑) ด้านการเงิน ก) เน้นการประเมินการบริหาร ข) เน้นการจัดหาแหล่งทุนภายนอก และ ค) เน้น

^๕ ประหยัด มะโนพะเส้า, กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน, **รายงานการวิจัย**, (สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๖).

^๖ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังขรัตน์, “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา”, **รายงานการวิจัย** สาขาสาธิตศึกษาศาสตร์ (คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๕-๔๙.

ความร่วมมือกำหนดระบบสวัสดิการกลุ่ม ๒)ด้านผู้รับบริการ เน้นความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายเกี่ยวกับระบบประสานงานเพื่อให้เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย ๓) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน ก) เน้นการ ให้บริการเกี่ยวกับระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน ข) เน้นการสร้างเครือข่ายการสร้างระบบติดต่อสื่อสาร และ ค) เน้น ประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับ การกำหนดคุณสมบัติของวัตถุดิบ และการผลิตสำรองเมื่อฤดูกาลขาดวัตถุดิบ และ ๔) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ก) เน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับเกณฑ์การเลือก/ตรวจสอบผู้ค้า การแบ่งปันแรงงาน การตรวจสอบความต้องการซื้อวัตถุดิบ ข้อมูลผู้ค้าวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม และ การ ร่วมปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และ ข) เน้นฝึกทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิกเครือข่าย^{๑๐}

๖) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ไพศาล มุ่งสมิคร** ได้ทำการวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี ผลการวิจัยพบว่า ๑) ภาพรวมความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพรทั้ง ๘ ด้านอยู่ในระดับสูง เมื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการจัดซื้อ/การผลิตด้านการปฏิบัติการด้านการจัดส่งสินค้าด้านการตลาดและการขายด้านการบัญชี/การเงิน ด้านการจัดการทุนชุมชน ด้านข่าวสาร/การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ๒) มี ๑๗ ตัวแปร เป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (ค่าคะแนนองค์ประกอบ ๐.๒๐๓- ๐.๕๑๐) ที่สำคัญ ๓ อันดับแรก ได้แก่ การสร้างระบบการติดต่อสื่อสาร การผลิตสำรองไว้ในช่วงฤดูกาลที่ขาด วัตถุดิบ และ การประสานงานเพื่อให้กลุ่ม/เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย และ ๓) รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จประกอบด้วย ๔ ด้านสำคัญดังนี้ ๑) ด้านการเงิน ก) เน้นการประเมินการบริหาร ข) เน้นการจัดหาแหล่งทุนภายนอก และ ค) เน้นความร่วมมือกำหนดระบบสวัสดิการกลุ่ม ๒)ด้านผู้รับบริการ เน้นความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่าย เกี่ยวกับระบบประสานงานเพื่อให้เครือข่ายบรรลุเป้าหมาย ๓) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใน ก) เน้นการ ให้บริการเกี่ยวกับระบบบัญชีที่เป็นมาตรฐาน ข) เน้นการสร้างเครือข่ายการสร้างระบบติดต่อสื่อสาร และ ค) เน้น ประสิทธิภาพผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับ การกำหนดคุณสมบัติของวัตถุดิบ และการผลิตสำรองเมื่อฤดูกาลขาดวัตถุดิบ และ ๔) ด้านการเรียนรู้และพัฒนา ก) เน้นองค์ความรู้เกี่ยวกับ เกณฑ์การเลือก/ตรวจสอบผู้ค้า การแบ่งปันแรงงาน การตรวจสอบความต้องการซื้อวัตถุดิบ ข้อมูลผู้ค้าวัตถุดิบ วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานของกลุ่ม และ การ ร่วมปฏิบัติตามกฎหมายแรงงาน และ ข) เน้นฝึกทักษะเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะให้กับสมาชิก

^{๑๐} ไพศาล มุ่งสมิคร, “รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี”, วารสารสมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๖): หน้า ๑๑๕.

เครือข่าย^{๑๑}

๗) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน การมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป สอดคล้องกับงานวิจัยของ **สัญญา เคนาภูมิ** ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนา ประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย (๑) แนวทาง กลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์ สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำหน่าย ขยายพัฒนาเครือข่าย ทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า (๒) แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยการเสริมสร้าง ชีตความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนงบประมาณและบุคลากร ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ (๓) แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับ โดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้นและ (๔) แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดย การพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง วิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพ ผลิตภัณฑ์ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเอง^{๑๒}

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์กรความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทางการวิจัย ดังนี้

๕.๓.๑. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

๑) ควรมีการสนับสนุนทางด้านช่องทางการตลาดของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้กับผู้ที่ประกอบกิจการรายย่อยเพิ่มมากขึ้น

๒) ควรมีการสนับสนุนทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์และการกำหนดการผลิต บานประตู หน้าต่าง ให้มีการตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเหมือนกับการตั้งโรงงานผลิตเฟอร์นิเจอร์ต่างๆ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ

^{๑๑} ไพศาล มุ่งสมัค, “รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชนผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี”, วารสารสมาคมนักวิจัย, ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๖): หน้า ๑๑๕.

^{๑๒} สัญญา เคนาภูมิ, “แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ จังหวัดมหาสารคาม, วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์, ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๘), หน้า ๖๙.

๒) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์

๓) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรูปแบบในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่สนับสนุนงบประมาณ

เอกสารอ้างอิง

กลินทร์ ชำนาญพล. “การพัฒนารูปแบบการจัดการเครือข่ายการตลาด วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวไทย เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน”. วารสารราชพฤกษ์. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๓ (กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙).

ชฎากาญจน์ เจริญรบ และคณะ. การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง. เอกสารข่าวสารงานวิจัยและพัฒนาปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๑๒๔ ธันวาคม ๒๕๕๕.

จงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และ อุทิศ สังข์รัตน์. “แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา”. รายงานการวิจัย สาขาสาธิตศึกษาศิลปะและวัฒนธรรม: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ๒๕๕๖.

จงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังข์รัตน์. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา. ภาควิชาสาธิตศึกษาศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๖.

นงนุช อังยุริกุล ณิชชา ธรรมธนากุล และ สุวพร ผาสุก. “การประเมินศักยภาพการพัฒนาของจังหวัดแพร่”. วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. ปีที่ ๑๔ ฉบับที่ ๑๑๔ (๑) ๒๕๕๐: ๘๓-๙๕.

ประหยัด มะโนพะเส้า. กระบวนการขับเคลื่อนเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นเครื่องมือในการทำงานของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร จังหวัดลำพูน. รายงานการวิจัย. สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและพัฒนาชนบท คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ๒๕๕๖.

ไพศาล มุ่งสมัคร. “รูปแบบการจัดการที่ประสบผลสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน ผลิตภัณฑ์สมุนไพร กลุ่มจังหวัดนครชัยบุรี”. วารสารสมาคมนักวิจัย. ปีที่ ๑๘ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๖.

สัญญา เคนาภูมิ. “แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่ จังหวัด
มหาสารคาม. วารสารวิชาการแพรววาทสินธุ์. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๓ กันยายน - ธันวาคม
๒๕๕๘.

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน
พ.ศ. ๒๕๔๘ กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๘.

อนุภาค เสาร์เสาวภาคย์. พฤติกรรมการซื้อและปัจจัยทางการตลาด ที่ใช้ประกอบการตัดสินใจซื้อน้ำ
หอมของนิสิต นักศึกษา ระดับปริญญาตรีในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย.
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๔.

ภาคผนวก ข

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านสังคม

๑. นำผลจากการศึกษาไปบูรณาการในการบริหารจัดการพัฒนาความรู้ในการจัดการกลุ่มวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน
๒. องค์กรด้านอุตสาหกรรม เกษตรกรรม การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีส่วนร่วมในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการกลุ่มวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป เพื่อเชื่อมโยงให้เป็นแหล่งสร้างรายได้ด้านกลุ่มวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๓. สามารถนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์ร่วมกับหน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน และกลุ่มวิสาหกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมด้านการจัดการด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ด้านการศึกษา

๑. สามารถนำกระบวนการศึกษาวิจัยไปประยุกต์กับการเรียนการสอนด้านการจัดการในรายวิชาการเมืองกับนโยบายสาธารณะ และวิชาการเมืองการปกครองส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นของไทย
๒. สามารถนำผลการวิจัยบูรณาการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเรียนการสอนในรายวิชาการศึกษาระดับรัฐศาสตร์
๓. สามารถนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์ร่วมกับนักวิชาการทางด้านการจัดการเครือข่ายของวิสาหกิจชุมชนโดยการเชื่อมโยงเครือข่ายของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ภาคผนวก ค

ตารางเปรียบเทียบวัตถุประสงค์ กิจกรรมที่วางแผนไว้และกิจกรรมที่ได้ดำเนินการมาและ
ผลที่ได้รับของโครงการ

โครงการวิจัยเรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการ
เชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๒. เพื่อศึกษาองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๓. เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อ
วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๔. เพื่อเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ

วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

สรุปผลการดำเนินการตามแผนงาน/กิจกรรมตาม Proposal ในรอบ ๑๒ เดือน

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์	ร้อยละ ความพึง พอใจต่อ ผลสำเร็จ
กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จริง		
๑. ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ/ทุติยภูมิจาก - แนวคิดเกี่ยวกับ การบริหารจัดการ - เอกสารที่ เกี่ยวข้องกับการ สร้างกลุ่มและ เครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน -แนวทางการ พัฒนาที่ยั่งยืนตาม	ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการ บริหารจัดการ การสร้าง กลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจ ชุมชน แนวทางการ พัฒนาที่ยั่งยืนตามแนว เศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดในการจัดตั้ง วิสาหกิจชุมชน และ สถานภาพการดำเนินงาน ของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้ แปรรูปในจังหวัดแพร่	ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ กระบวนการบริหารจัดการ การสร้างกลุ่มเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนตามแนว ทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงทราบถึงขั้นตอน และวิธีการจัดตั้งวิสาหกิจ ชุมชน การมีส่วนร่วมของ ชุมชนและองค์กรภาครัฐ และเอกชน และสถานภาพ การดำเนินงานของ วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรร	ข้อที่ ๑,๒,๓	๑๐๐ %

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์	ร้อยละ ความพึง พอใจต่อ ผลสำเร็จ
กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จริง		
แนวเศรษฐกิจ พอเพียง - แนวคิดเกี่ยวกับ วิสาหกิจชุมชน - เอกสารเกี่ยวกับ สถานภาพการ ดำเนินงานของ วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ ไม้แปรรูปจังหวัด แพร่		รูปในจังหวัดแพร่		
๒. ลงพื้นที่ในการ สัมภาษณ์การศึกษา บริบท สภาพ ปัจจุบันและปัญหา การดำเนินงาน วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ ไม้แปรรูปจังหวัด แพร่	ทราบข้อมูลเกี่ยวกับ บริบท สภาพปัจจุบันและ ปัญหาการดำเนินงาน วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จังหวัดแพร่	ได้ข้อมูลเกี่ยวกับบริบท ความเป็นมาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการดำเนินงาน วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จังหวัดแพร่	ข้อที่ ๑	๑๐๐%
๓. สอบถามองค์ ความรู้และแนว ทางการจัดการเชิง เครือข่ายวิสาหกิจ ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จังหวัดแพร่	ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการ องค์ความรู้และแนว ทางการจัดการเชิง เครือข่ายวิสาหกิจ ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จังหวัดแพร่	ได้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ ความรู้และแนวทางการ จัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จังหวัดแพร่	ข้อที่ ๒	๑๐๐ %
๔. ดำเนินการ สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล สำคัญนักวิชาการ	ทราบข้อมูลระบบ ความสัมพันธ์และ ผลสำเร็จของการจัดการ	ได้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบ ความสัมพันธ์และผลสำเร็จ ในการจัดการเชิงเครือข่ายที่	ข้อที่ ๓	๑๐๐ %

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์	ร้อยละ ความพึง พอใจต่อ ผลสำเร็จ
กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จริง		
และกลุ่มผู้ประกอบการ กิจการผลิตภัณฑ์ไม้ แปรรูปเพื่อทำการ วิเคราะห์ระบบ ความสัมพันธ์และ ผลสำเร็จของการ จัดการเชิงเครือข่าย ที่มีต่อวิสาหกิจ ชุมชนเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน	เชิงเครือข่ายที่มีต่อ วิสาหกิจชุมชนเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน	มีวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ ไม้แปรรูปเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน		
๕. ดำเนินการ วิเคราะห์และถอด บทเรียนจากการ ภาคีเพื่อให้ได้ สภาพการ ดำเนินงานและ ปัญหาการ ดำเนินงานของ วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ ไม้แปรรูปจังหวัด แพร่ และ ดำเนินการวิเคราะห์ และถอดบทเรียน เพื่อให้ได้ระบบ ความสัมพันธ์และ ผลสำเร็จของการ	ทราบข้อมูลสภาพการ ดำเนินงานและปัญหาการ ดำเนินงานของวิสาหกิจ ชุมชนด้านผลิตภัณฑ์ไม้ แปรรูปจังหวัดแพร่ และ องค์ความรู้และระบบการ จัดการเชิงเครือข่ายที่มีผล ต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของ วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ของจังหวัดแพร่	ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการ ดำเนินงานและปัญหาการ ดำเนินงานของวิสาหกิจ ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัด แพร่ และระบบ ความสัมพันธ์และผลสำเร็จ ของการจัดการเชิง เครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจ ชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ ยั่งยืน	ข้อ ๑ และ ข้อ ๓	๑๐๐ %

ตามแผนงาน		ปฏิบัติจริง	สนับสนุน วัตถุประสงค์	ร้อยละ ความพึง พอใจต่อ ผลสำเร็จ
กิจกรรม	ผลที่คาดว่าจะได้รับ	ผลที่ได้จริง		
จัดการเชิงเครือข่าย ที่มีต่อวิสาหกิจ ชุมชนเพื่อการ พัฒนาที่ยั่งยืน				
๖. ดำเนินการ สังเคราะห์ข้อมูล จากการศึกษา เอกสาร การ สัมภาษณ์ และการ สอบถามเพื่อเสนอ องค์ความรู้และ ระบบการจัดการเชิง เครือข่ายที่มีผลต่อ การพัฒนาที่ยั่งยืน ของวิสาหกิจ ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จังหวัดแพร่	ได้นำองค์ความรู้และระบบ การจัดการเชิงเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนสร้างเป็น องค์ความรู้เพื่อให้เกิดการ พัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจ ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป จังหวัดแพร่	ได้เผยแพร่องค์ความรู้และ ระบบการบริหารจัดการเชิง เครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่	ข้อที่ ๔	๑๐๐ %

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ต่อ มจร.

ลงนาม.....

(ดร.ดำเนิน หมายดี)

หัวหน้าโครงการวิจัยผู้รับทุน

วันที่ ๓๐ เดือน กันยายน ๒๕๖๐

ภาคผนวก ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

การวิจัย เรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่าย
เพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

คำชี้แจง การตอบแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อความยั่งยืน ๒) เพื่อศึกษาการจัดการด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อความยั่งยืน ๓) เพื่อศึกษาการจัดการเชิงเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อความ ขอความกรุณาท่านได้ตอบคำถามต่อไปนี้อย่างเป็นความจริง และตอบให้ครบทุกข้อคำถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลนี้สำหรับการวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่มีผลกระทบต่อการศึกษาปฏิบัติหน้าที่ของท่านแต่ประการใดทั้งสิ้น ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้แบ่งออกเป็น ๒ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

- ๑.๑ ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
 ๑.๒ ที่อยู่ปัจจุบัน.....
 ๑.๓ การศึกษา.....
 ๑.๔ ศาสนา.....
 ๑.๕ อาชีพ.....
 ๑.๖ วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....
 ๑.๗ สถานที่สัมภาษณ์.....

ตอนที่ ๒ แบบสัมภาษณ์ องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อความยั่งยืนของวิสาหกิจไม้แปรรูปและข้อเสนอแนะแนวทาง ทั้ง ๓ ด้าน คือ ด้านบริบทและสภาพปัญหา ด้านองค์ความรู้ และด้านการจัดการเชิงเครือข่าย

๒.๑ ท่านคิดว่าสภาพปัญหาของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อความยั่งยืนอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๒ ท่านคิดว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ควรมีการจัดการด้านองค์ความรู้เพื่อความ
ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

๒.๓ ท่านคิดว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ควรมีการจัดการด้านการจัดการเครือข่ายเพื่อ
ความยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างไร

.....

.....

.....

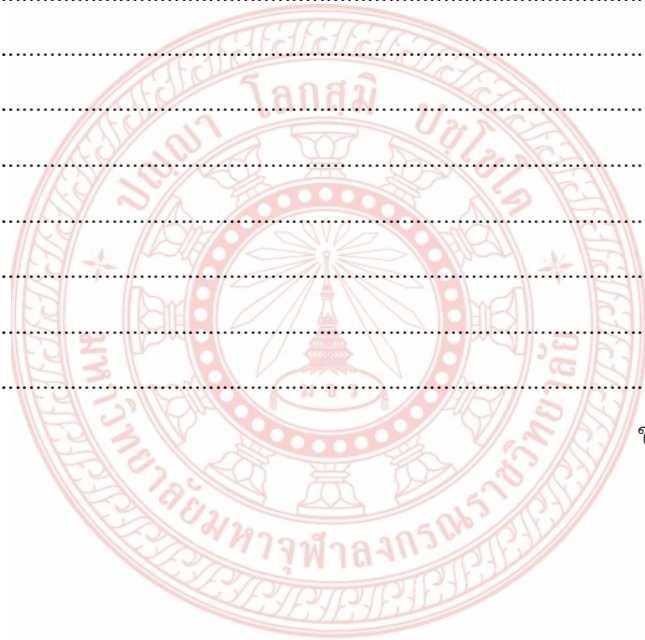
.....

.....

.....

.....

.....

ขออนุโมทนาขอบคุณ
(ดร.ดำเนิน หมายดี)
หัวหน้าโครงการวิจัย

แบบสอบถาม

การวิจัย เรื่อง วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่าย
เพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน

คำชี้แจง การตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๒) เพื่อศึกษาองค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป อย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๓) เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ๔) เพื่อเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ ขอความกรุณาท่านได้ตอบคำถามต่อไปนี้ตามความเป็นจริง และตอบให้ครบทุกข้อคำถาม เพื่อรวบรวมข้อมูลนี้สำหรับการวิจัยอันจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อพัฒนาที่ยั่งยืน โดยไม่มีผลกระทบต่อกรปฏิบัติหน้าที่ของท่านแต่ประการใดทั้งสิ้นซึ่งแบบสอบถามได้แบ่งออกเป็น ๓ ตอน คือ

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้ศึกษากำหนดเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินการ การติดตามผล และการรับผลประโยชน์

ตอนที่ ๓ เป็นแบบ สอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะอื่นๆ วิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มี ๓ ด้าน คือ

- ๑) ปัญหาด้านสมาชิกในการดำเนินงานเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
- ๒) ปัญหาด้านระบบการทำงานเชิงเครือข่ายของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
- ๓) ปัญหาด้านระบบงบประมาณในการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

ตอนที่ ๑ เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่ตรงกับข้อมูลของตัวท่านมากที่สุด

๑. เพศ

- ชาย หญิง

๒. อายุ

- ๒๐-๓๐ ๓๑-๔๐
 ๔๑-๕๐ ๕๑ ปีขึ้นไป

๓. วุฒิการศึกษา

- ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า
 มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า อนุปริญญา
 ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป

๔. อาชีพ

- รับราชการ รับจ้างทั่วไป ทำการเกษตร ประกอบธุรกิจส่วนตัว

๕. รายได้

- ๑-๕,๐๐๐ บาท ๕,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท
 ๑๐,๐๐๑-๑๕,๐๐๐ บาท ๑๕,๐๐๐ ขึ้นไป

ตอนที่ ๒ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนและเครือข่ายในการส่งเสริมการจัดการผลิตภัณฑ์ไม้จังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องแสดงความคิดเห็นจากคำถามที่ผู้ศึกษากำหนดเกี่ยวกับการวางแผน การดำเนินการ การติดตามผล และการรับผลประโยชน์

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องข้อความที่ตรงกับระดับจัดการแบบมีส่วนร่วมของสมาชิกมากที่สุด ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

- ๕ หมายถึง ระดับการจัดการ มากที่สุด
 ๔ หมายถึงระดับการจัดการ มาก
 ๓ หมายถึง ระดับการจัดการ ปานกลาง
 ๒ หมายถึงระดับการจัดการ น้อย
 ๑ หมายถึง ระดับการจัดการ น้อยที่สุด

ข้อ	การจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป อย่างมีส่วนร่วม	ระดับการจัดการแบบมีส่วนร่วมของ สมาชิกวิสาหกิจ				
		๕ ม าก ที่ สุด	๔ ม าก	๓ ป าน ก ลาง	๒ น ้อย	๑ น ้อย ที่ สุด
	การรับรู้มุมมองร่วมกัน					
๑	ท่านมีส่วนร่วมในการระดมความคิดในการส่งเสริมการจัดการไม้แปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจ					
๒	ท่านมีส่วนร่วมในการกำหนดรายละเอียดหรือวิธีการดำเนินงานแหล่งทุนสนับสนุนของกลุ่มวิสาหกิจ					
๓	ท่านได้มีส่วนร่วมปรับปรุงแก้ไขปัญหาเพื่อติดตามผลการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ					
๔	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเชื่อมโยงเครือข่ายการค้าดำเนินงานของกลุ่มสมาชิก					
๕	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย					
	ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน					
๖	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการจัดการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๗	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางการตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๘	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีการขยายเครือข่ายเพิ่มขึ้น					
๙	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการส่งเสริมการจัดการเครือข่ายไม้แปรรูปอย่างเสมอ					
๑๐	ท่านมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการวางแผนการจัดการประสานงานเครือข่ายไม้แปรรูป					
	ด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน					
๑๑	ท่านมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ของการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจร่วมกัน					
๑๒	ท่านได้รับโอกาสในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจให้เจริญก้าวหน้า					

ข้อ	การจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป อย่างมีส่วนร่วม	ระดับการจัดการแบบมีส่วนร่วมของ สมาชิกวิสาหกิจ				
		๕ ม าก ที่ สุด	๔ ม าก	๓ ป าน ก ลาง	๒ น ้อย	๑ น ้อย ที่ สุด
๑๓	ท่านมีความสุขเมื่อเป็นสมาชิกวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๑๔	ท่านมีความพึงพอใจกับรายได้ของเครือข่ายวิสาหกิจ					
๑๕	ท่านมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
	ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง					
๑๖	ท่านมีส่วนร่วมในการยอมรับเงื่อนไขข้อตกลงในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๑๗	ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๑๘	ท่านมีส่วนร่วมคิดในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๑๙	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจในการจัดเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๒๐	ท่านมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
	ด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน					
๒๑	ท่านได้มีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของแต่ละกลุ่มอย่างต่อเนื่อง					
๒๒	ท่านมีส่วนร่วมในการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีความโดดเด่นมีเอกลักษณ์					
๒๓	ท่านมีส่วนร่วมในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ของเครือข่ายที่ไม่ได้คุณภาพร่วมกัน					
๒๔	ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๒๕	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน					
	ด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกัน					

ข้อ	การจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป อย่างมีส่วนร่วม	ระดับการจัดการแบบมีส่วนร่วมของ สมาชิกวิสาหกิจ				
		๕ มาก ที่สุด	๔ มาก	๓ ปาน กลาง	๒ น้อย	๑ น้อย ที่สุด
๒๖	ท่านมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปให้มีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน					
๒๗	ท่านมีส่วนร่วมกันการช่วยเหลือในการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจ					
๒๘	ท่านมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๒๙	ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจ					
๓๐	ท่านมีส่วนร่วมในการเชื่อมโยงเครือข่ายของสมาชิกวิสาหกิจอย่างหนาแน่น					
	ด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน					
๓๑	ท่านมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๓๒	ท่านได้ร่วมในการติดต่อประสานงานเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๓๓	ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการส่งเสริมการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปของกลุ่มวิสาหกิจ					
๓๔	ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					
๓๕	ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนรูปแบบในกลุ่มสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป					

ตอนที่ ๓ เป็นแบบ สอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับ ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มี ๓ ด้านคือ

๑) ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการรับรู้มุมมองร่วมกันของการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

.....

๒) ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกันของการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจ
ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๓) ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกันของการ
จัดการเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๔) ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวางของ
การจัดการเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๕) ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการเสริมสร้างซึ่งกันและกันของการจัดการเครือข่าย
วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๖) ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการพึ่งพิงอิงร่วมกันของการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจ
ผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๗) ปัญหาและข้อเสนอแนะในด้านการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนของการจัดการเครือข่าย
วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

ขอขอบคุณในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก จ ประมวลภาพถ่ายในการเก็บข้อมูลการวิจัย

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดแพร่

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัดแพร่

สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการผลิตภัณฑืไม้แปรรูป

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการผลิตภัณฑืไม้แปรรูป

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการผลิตภัณฑืไม้แปรรูป

สัมภาษณ์ผู้ประกอบการกิจการผลิตถักไม้แปรรูป

สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านบวโป่ง หมู่ที่ ๑๐ ตำบลน้ำชำ อำเภอสุงเม่น จังหวัดแพร่

สัมภาษณ์รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ และ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำชำ อำเภอสุงเม่น จังหวัดแพร่

สำรวจพื้นที่แหล่งผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

ตัวอย่างผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป บ้านหน้าต่าง

แหล่งทำผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

ภาคผนวก ฉ

แบบสรุปโครงการวิจัย

สัญญาเลขที่ ว.๐๒๑/๒๕๖๐

ชื่อโครงการ วิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้ และการจัดการเชิงเครือข่าย
เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

หัวหน้าโครงการ ดร.ดำเนิน หมายดี และคณะ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

โทรศัพท์ ๐๘๖-๙๑๕๘๙๒๕ โทรสาร. ๐๕๔-๖๔๖๕๘๕ Email : Em_2526@hotmail.com

ความเป็นมาและความสำคัญ

การวิจัยวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่: องค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน เกิดขึ้นเนื่องจาก การพัฒนาประเทศไทยในระยะที่ผ่านมา ได้มุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจและเทคโนโลยี ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ดี โดยได้มีการใช้เศรษฐกิจแบบเสรีเป็นกรอบในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ทำให้เศรษฐกิจไทยเติบโตมาเป็นอย่างดี โดยการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาขีดความสามารถวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาได้อย่างยั่งยืน แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนให้มีความยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น ทำให้พวกเขาสามารถพึ่งพาตนเองในระยะยาวได้อย่างมั่นคง

การพัฒนาประเทศในปัจจุบัน องค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญในการนำภูมิปัญญาและศักยภาพท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนา โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีปัญหาและอุปสรรคของวิสาหกิจชุมชนว่ามีหลายมิติเพื่อลดปัญหาของวิสาหกิจชุมชนและให้มีแนวทางในการทำงานที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. ๒๕๔๘ ขึ้น เพื่อรองรับการให้การสนับสนุนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และใช้เป็นกรอบทิศทางในการทำงานที่มีความชัดเจนมากขึ้น และที่สำคัญพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการส่งเสริมความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นการสร้างรายได้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันการพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนมีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งพร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใดรวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการในระดับสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์โครงการ

๑. เพื่อศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป
๒. เพื่อศึกษาองค์ความรู้และการจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปอย่างมีส่วนร่วม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๓. เพื่อวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
๔. เพื่อเสนอองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่

ผลการวิจัย

๑. บริบท สภาพปัจจุบันและปัญหาการดำเนินงานวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ พบว่า จังหวัดแพร่ มีประชาชนที่ประกอบกิจการผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปที่มีขนาดใหญ่ที่สุดคือ อำเภอสูงเม่น และประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ได้ประกอบกิจการแปรรูปไม้และทำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้แปรรูป เช่น การทำกระปุกอมสิน การทำโต๊ะ เก้าอี้ฮ่อเต้ บานประตู บานหน้าต่าง เป็นต้น ซึ่งส่วนใหญ่จะทำในรูปแบบกิจการในครัวเรือนมากกว่าระดับชุมชนและเครือข่าย บางกลุ่มก็มีการรวมกลุ่มเพื่อจัดเป็นเครือข่ายการผลิตในชุมชนแต่ไม่กว้างขวางมากนัก ในการที่จะทำตลาดของวิสาหกิจชุมชนนั้น ต้องมีเป้าหมายในการผลิตก่อนว่า ต้องการทำการผลิตเพื่อบริโภคภายในครอบครัว ในชุมชนหรือระหว่างชุมชน ทำการผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการและจัดการผลผลิตให้ได้ก่อน ถ้าผลผลิตนั้นไปได้ดีแล้วจึงค่อยเพิ่มปริมาณการผลิตหรือหากว่าผลิตภัณฑ์บางตัวในชุมชนนั้นมีความโดดเด่นมีคุณภาพ มีลักษณะเฉพาะตัวพอที่นำออกไปจำหน่ายสู่ท้องตลาดได้ ก็เป็นเรื่องของกลไกการตลาดที่ต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และมีลักษณะเฉพาะของแต่ละผลิตภัณฑ์

๒. องค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนพบว่า องค์ความรู้ การจัดการเชิงเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ส่งผลให้วิสาหกิจประสบผลสำเร็จนำไปสู่ความเข้มแข็งเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ย่อมประกอบด้วยองค์ประกอบของเครือข่าย ได้แก่ ๑) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common Perception) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการทางด้านการตลาดในการส่งสินค้าออกจำหน่าย ๒) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common Vision) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมแสดงวิสัยทัศน์ในการคิดกำหนดช่องทางตลาดของผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๓) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (Mutual Interests/Benefits) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีความมั่นใจในการเข้าร่วมเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๔) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง (All Stakeholders Participation) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการทำงานของเครือข่ายวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๕) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (Complementary Relationship) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการจัดการเครือข่ายเพื่อให้สมาชิกได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน ๖) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (Interdependence) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการสนับสนุนการจัดการเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป ๗) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) วิสาหกิจชุมชนมุ่งเน้นในด้านการมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูป

๓. วิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จของการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า เป็นการแสดงบทบาทของกลุ่มในการบริหารจัดการกลุ่มให้ได้รับประโยชน์สูงสุดจากการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการองค์กร การบริหารธุรกิจของกลุ่มทั้งในด้านเงินทุน วัตถุดิบ ผลผลิต ระบบบัญชี การตลาด การประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมกับองค์กรภาครัฐ การมีส่วนร่วมของสมาชิก ประโยชน์ของสมาชิกเป็นสำคัญ การดำเนินกิจกรรมกลุ่ม สร้างองค์ความรู้ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

๔. องค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ พบว่า ควรมีการพัฒนาการจัดการองค์กร ได้แก่ การจัดโครงสร้างองค์กร การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการและสมาชิกตามศักยภาพ ความรู้ ความสามารถ ความเหมาะสม สร้างกฎระเบียบข้อบังคับและการกำหนดข้อตกลงร่วมกัน การพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม ได้แก่ ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการผลิตเพื่อวางแผนและจัดทำแผนพัฒนาการผลิตให้สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการตลาด จัดเวทีเรียนรู้ ศึกษาดูงาน การพัฒนากิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ของสมาชิกกลุ่ม ได้แก่ อบรมพัฒนาฝีมือ ศึกษาดูงานกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ ฝึกอบรมเยาวชนในหมู่บ้าน ตำบล และผู้สนใจเพื่ออนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการพัฒนาอาชีพต่อไปได้ การเปิดรับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากภายนอกกลุ่ม การระดมทุน ส่งเสริมการออม การพัฒนาการตลาด ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตลาด เพื่อวางแผนและพัฒนาด้านการตลาด ศึกษาดูงานตลาดจากวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ การเชื่อมโยงเครือข่ายการตลาด ขยายช่องทางการตลาด ส่งเสริมการขาย การจำหน่ายร่วมกับผลิตภัณฑ์อื่น โดยต้องเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันทั้งภายในและภาคีอื่นๆ

การนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์ร่วมกับหน่วยงาน องค์กรภาครัฐและเอกชน และกลุ่มวิสาหกิจอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องได้นำไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมด้านการจัดการด้านการพัฒนาคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐานเพื่อสนองความต้องการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ กลุ่มวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปหรือกลุ่มวิสาหกิจอื่นๆ ได้นำผลวิเคราะห์ระบบความสัมพันธ์และผลสำเร็จการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีต่อวิสาหกิจชุมชนจังหวัดแพร่ และองค์ความรู้และระบบการจัดการเชิงเครือข่ายที่มีผลต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของวิสาหกิจผลิตภัณฑ์ไม้แปรรูปจังหวัดแพร่ นำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการเพื่อพัฒนาระบบของวิสาหกิจชุมชนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อประชาชนทุกภาคของประเทศไทยต่อไป

การประชาสัมพันธ์

ได้ตีพิมพ์เผยแพร่ในการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ ๔ ประจำปี ๒๕๖๑ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน วันอาทิตย์ที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

ภาคผนวก ข ประวัติคณะผู้วิจัย

๑. ประวัติหัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ ดร.ดำเนิน หมายดี

Dr.Dumnern Maidee

2. เลขรหัสประจำตัวนักวิจัย

3. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

4. ประวัติการศึกษา

- พุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ.) รัฐศาสตร์ การเมืองการปกครอง
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พธ.ม.) พระพุทธศาสนา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (พธ.ด.) รัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

5. ประสบการณ์ทางวิชาการ/งานเอกสารตำรา

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ : ระบุสถานภาพ
ในการทำวิจัยว่า เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมในแต่ละเรื่อง

1) งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว: ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย

เรื่อง “กระบวนการปลูกฝังความสามัคคีเชิงพุทธแก่นักเรียนประถมศึกษาใน
จังหวัดแพร่ สถานภาพในการทำวิจัยภาพ” สถานภาพ: ผู้ร่วมวิจัย ๒๕๕๘

๒. ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ ดร.สายัณห์ อินันใจ

Dr.Sayan Innunjai

2. เลขรหัสประจำตัวนักวิจัย

3. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- หัวหน้าสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์แพร่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔. ประวัติการศึกษา

- พธ.บ. (สังคมวิทยา) มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตเชียงใหม่

- M.A. (Sociology), University of Mysore, Karnataka (INDIA)
- Ph.D. (Sociology), Marathwada University, Aurangabad (INDIA)

๕. ประสบการณ์ทางวิชาการ/งานเอกสารตำรา

- เอกสารประกอบการสอน วิชา ความรู้เบื้องต้นทางรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ , ๒๕๕๘
- เอกสารประกอบการสอน “การปกครองคณะสงฆ์ไทย” โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖, (เขียนร่วม)

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ

- ๑) ชื่อเรื่อง “กระบวนการสื่อสารทางการเมืองของพระสงฆ์ในสังคมไทย” ๒๕๕๕
สถานภาพในการทำวิจัย: หัวหน้าโครงการ
- กรรมการสอบหัวข้อและโครงร่างวิทยานิพนธ์ หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตแพร่
- ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่
- ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือวิจัย หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์การศึกษา มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

๓. ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ นายศานิวัชร์ สุวรรณสวัสดิ์

Mr. Saniwat Suwansawat

2. เลขรหัสประจำตัวนักวิจัย

3. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔. ประวัติการศึกษา

- ศึกษาศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มจร.อุดรดิตถ์
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) สาขาวิชา รัฐศาสตร์ ม.รามคำแหง

๕. ประสบการณ์ทางวิชาการ/งานเอกสารตำรา -

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานทั้งภายในและภายนอกประเทศ -

๔. ประวัติผู้ร่วมวิจัย

๑. ชื่อ นายพงศ์พิชิต อะทะเสน

Mr. Pongpichit Atasaen

๒. รหัสประจำตัว

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน

- อาจารย์ประจำสาขาวิชา รัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

๔. ประวัติการศึกษา

- วิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ.) เทคโนโลยีไฟฟ้า มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
- รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (ร.ม.) รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

๕. ประสบการณ์ทางวิชาการ/งานเอกสารตำรา

๖. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ : ระบุสถานภาพในการทำวิจัยว่า เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมในแต่ละเรื่อง

- งานวิจัยที่ทำเสร็จแล้ว: ชื่อเรื่องและสถานภาพการวิจัย
เรื่อง “ผลของการบูรณาการกิจกรรมชมรมรัฐศาสตร์กับกระบวนการเรียนการสอน
ของนิสิตสาขาวิชา รัฐศาสตร์” สถานภาพ: ผู้วิจัย ๒๕๕๘